

T.C.

AMASYA ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

İSTANBUL İLİ SULTANGAZİ İLÇESİNDE EĞİTİM GÖRMEKTE
OLAN ANADOLU LİSELERİ ÖĞRENCİLERİNİN BEDEN
EĞİTİMİ DERSİNE KARŞI TUTUMLARININ İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MERTHAN ER

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. RECEP KÜRKÇÜ

AMASYA
OCAK 2025

T.C.
AMASYA ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

İSTANBUL İLİ SULTANGAZİ İLÇESİNDE EĞİTİM GÖRMEKTE
OLAN ANADOLU LİSELERİ ÖĞRENCİLERİNİN BEDEN
EĞİTİMİ DERSİNE KARŞI TUTUMLARININ İNCELENMESİ

Merthan ER

YÜKSEL LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Recep KÜRKÇÜ

AMASYA
OCAK 2025

TEZ ONAY SAYFASI

MERTHAN ER tarafından hazırlanan “**İSTANBUL İLİ SULTANGAZİ İLÇESİNDE EĞİTİM GÖRMEKTE OLAN ANADOLU LİSELERİ ÖĞRENCİLERİNİN BEDEN EĞİTİMİ DERSİNE KARŞI TUTUMLARININ İNCELENMESİ**” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ/OY ÇOKLUĞU ile Amasya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Recep KÜRKCÜ

Eğitim Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Amasya Üniversitesi

Bu tezin kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

Başkan: Prof. Dr. Soner ÇANKAYA

Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesi Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Bu tezin kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

Üye: Doç. Dr. Seda SABAH

Eğitim Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Amasya Üniversitesi

Bu tezin kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

Tez Savunma Tarihi: 20.01.2025

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

.....

Doç. Dr. Gonca ÜSTÜN
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Amasya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Merthan ER

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın hazırlanması sürecinde bana destek veren ve her aşamada yanımda olan değerli aileme ve danışmanıma teşekkür etmek isterim. Öncelikle, sevgili annem Serap ER ve babam Hamdi ER, sabırları, teşvikleri ve manevi destekleri ile bu süreçte en büyük güç kaynağım olmuşlardır. Kardeşim Yaren ER, anlayışı ve desteği ile üzerimdeki yükü hafifletmiş ve bu çalışmayı tamamlamamda önemli bir katkı sağlamıştır.

Danışmanım Prof. Dr. Recep KÜRKCÜ'ye, bilgi birikimi ve rehberliği ile bu çalışmanın her aşamasında bana yol gösterdiği, değerli önerileri ve yapıcı eleştirileriyle akademik gelişimime katkıda bulunduğu için en içten teşekkürlerimi sunarım.

Bu tez çalışmasına gönüllü katılım sağlayarak değerli katkılarda bulunan tüm öğrencilere ve tamamlanmasında emeği geçen herkese teşekkürler.

Merthan ER

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
TABLolar DİZİNİ.....	iv
KISALTMALAR DİZİNİ.....	vi
ÖZET	vii
ABSTRACT	viii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırmanın Problemi	2
1.2. Araştırmanın Alt Problemleri	3
1.3. Araştırmanın Amacı	3
1.4. Araştırmanın Önemi	4
1.5. Araştırmanın Varsayımları	4
1.6. Araştırmanın Sınırlıkları.....	5
1.7. Tanımlar	5
2. GENEL BİLGİLER.....	6
2.1. Spor.....	6
2.2. Takım ve Bireysel Sporlar	7
2.2.1. Takım sporları	7
2.2.2. Bireysel sporlar.....	8
2.3. Sporun Bireyler Üzerindeki Etkileri.....	9
2.3.1. Sosyal etkileri	9
2.3.2. Psikolojik etkileri.....	9
2.4. Eğitim Kavramı	9
2.4.1. Eğitimin önemi ve amacı.....	10
2.5. Beden Eğitimi Kavramı	11
2.5.1. Beden eğitimi ve sporun önemi	12
2.5.2. Beden eğitiminin genel amaçları	13
2.5.3. Beden eğitiminin temel faydaları	13
2.5.4. Beden eğitiminin bireyin gelişimi üzerindeki etkileri	14
2.5.4.1. Beden eğitiminin fiziksel gelişimdeki etkileri.....	15
2.5.4.2. Beden eğitiminin psiko-motor gelişimdeki etkileri.....	15
2.5.4.3. Beden eğitiminin bilişsel gelişimdeki etkileri	16

2.5.4.4. Beden eğitiminin duyuşsal ve toplumsal gelişimdeki etkileri	17
2.5.5. Orta öğretim öğrencisi için beden eğitimi dersinin önemi	18
2.6. Tutum Kavramı	18
2.6.1. Tutumun öğeleri	19
2.6.1.1. Bilişsel öge	20
2.6.1.2. Duyuşsal öge	20
2.6.1.3. Davranışsal öge	21
2.6.2. Tutum kriterleri	21
2.6.3. Tutum işlevleri.....	22
2.6.4. Beden eğitimi dersine yönelik tutum ile ilgili yurt içi araştırmalar.....	23
2.6.5. Beden eğitimi ve spora ilişkin yabancı kaynaklı tutum çalışmaları	24
3. GEREÇ VE YÖNTEM	25
3.1. Araştırmanın Modeli	25
3.2. Evren Örneklem.....	25
3.3. Veri Toplama Araçları.....	25
3.3.1. Kişisel bilgi formu	26
3.3.2. Lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin değerler ölçeği.....	26
3.3. Verilerin Analizi	26
4. BULGULAR	27
5. TARTIŞMA	50
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	63
KAYNAKLAR.....	65
EKLER	74
Ek 1. Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Etik Kurulu Başkanlığı Etik Kurulu İzni..	75
Ek 2. Ölçek Kullanım İzinleri	76
Ek 3. Araştırma Formu	77
Ek 4. Veli İzin Formu.....	79
ÖZGEÇMİŞ	80

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 4.1. Demografik İstatistikler.....	27
Tablo 4.2. Aile Eğitim ve Meslek İstatistikleri.....	27
Tablo 4.3. Spor Durumu, Branşı, İlgi Alanları ve Kitap Okuma Sıklığı İstatistikleri.....	29
Tablo 4.4. BESDLÖ ve Alt Boyutlarından Elde Edilen Puanların Tanımlayıcı İstatistikleri	29
Tablo 4.5. Cinsiyet Değişkenine Göre BESDLÖ ve Alt Boyutlarına Ait T Testi Analiz Sonuçları	30
Tablo 4.6. Yaş Değişkenine Göre BESDLÖ ve Alt Boyutlarına Ait ANOVA Testi Sonuçları	31
Tablo 4.7. Yaşa Göre BESDLÖ ve Başarı Alt Boyutuna Ait Post-Hoc Tukey Testi Sonuçları	32
Tablo 4.8. Kardeş Sayısına Göre BESDLÖ ve Alt Boyutlarına Ait ANOVA Testi Sonuçları	33
Tablo 4.9. Kardeş Sayısına Göre BESDLÖ Başarı ve Milli Kültür Ve Beraberlik Alt Boyutlarına Ait Post-Hoc Tukey Testi Sonuçları	34
Tablo 4.10. Anne Eğitim Durumuna Göre BESDLÖ ve Alt Boyutlarına Ait ANOVA Testi Sonuçları	35
Tablo 4.11. Baba Eğitim Durumuna Göre BESDLÖ ve Alt Boyutlarına Ait ANOVA Testi Sonuçları	36
Tablo 4.12. Baba Eğitim Durumuna Göre BESDLÖ Milli Kültür ve Beraberlik Alt Boyutuna Ait Post-Hoc Tukey Testi Sonuçları.....	38
Tablo 4.13. Anne Meslek Durumuna Göre BESDLÖ ve Alt Boyutlarına Ait ANOVA Testi Sonuçları	39
Tablo 4.14. Anne Meslek Durumuna Göre BESDLÖ Sportmenlik Alt Boyutuna Ait Post- Hoc Tukey Testi Sonuçları	40
Tablo 4.15. Baba Meslek Durumuna Göre BESDLÖ ve Alt Boyutlarına Ait ANOVA Testi Sonuçları	41
Tablo 4.16. Baba Meslek Durumuna Göre BESDLÖ Saygı, Milli Kültür ve Beraberlik Ve Spor Kültürü Alt Boyutlarına Ait Post-Hoc Tukey Testi Sonuçları	42
Tablo 4.17. Branş Değişkenine Göre BESDLÖ ve Alt Boyutlarına Ait T Testi Sonuçları	44

Tablo 4.18. İlgili Alanlarına Göre BESDLLDÖ ve Alt Boyutlarına Ait ANOVA Testi Sonuçları	44
Tablo 4.19. İlgili Alanlarına Göre BESDLLDÖ Başarı ve Sportmenlik Alt Boyutlarına Ait Post-Hoc Tukey Testi Sonuçları	46
Tablo 4.20. Kitap Okuma Sıklığına Göre BESDLLDÖ ve Alt Boyutlarına Ait ANOVA Testi Sonuçları	47
Tablo 4.21. Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Kitap Okuma Sıklığına Göre BESDLLDÖ ve Başarı, Sportmenlik, Saygı, Spor Kültürü Alt Boyutlarına Ait Post-Hoc Tukey Testi Sonuçları	48

KISALTMALAR DİZİNİ

Bu çalışmada kullanılmış bazı kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklama
BESDLÖ	Beden Eğitimi ve Spor Dersi Lise Değer Ölçeği
BESYO	Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu
F	Frekans
Max	Maksimum
Min	Minimum
N	Araştırmaya Katılan Sporcu Sayısı
Ort	Ortalama
P	Anlamlılık
Post-Hoc	Çoklu Karşılaştırma
SPSS	Sosyal Bilimler İçin İstatistik Paket Programı
Ss	Standart Sapma

ÖZET

İSTANBUL İLİ SULTANGAZİ İLÇESİNDE EĞİTİM GÖRMEKTE OLAN ANADOLU LİSELERİ ÖĞRENCİLERİNİN BEDEN EĞİTİMİ DERSİNE KARŞI TUTUMLARININ İNCELENMESİ

Merthan ER

Amasya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans, Ocak/2025
Danışman: Prof. Dr. Recep KÜRKÇÜ

Bu çalışmanın amacı, İstanbul ili Sultangazi ilçesinde bulunan milli eğitime bağlı lise düzeyi okullardaki öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının cinsiyet, yaş, kardeş sayısı, anne ve baba eğitim durumları, anne ve baba meslek durumları, spor branşı, ilgi alanları ve kitap okuma sıklığı değişkenleri bakımından incelenmesidir. Kolayda örnekleme yöntemi ile seçilen ve araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 414'ü kız, 286'sı erkek şeklinde toplam 700 öğrenci çalışma grubunu oluşturmaktadır. Çalışmanın verileri, kişisel bilgi formu ve Yücekaya, Sağın ve Güllü (2022) tarafından geliştirilen "Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlişkin Değerler Ölçeği" kullanılarak toplanmıştır. Verileri değerlendirilmek için tanımlayıcı analizler, bağımsız örneklem t-testi, tek yönlü varyans analizi ve farklılıkların kaynağını belirlemek amacıyla Tukey Post Hoc analizi kullanılmıştır. Araştırmada anlamlılık düzeyi $p<0,05$ olarak kabul edilmiştir. Bu araştırmada, cinsiyet değişkenine göre erkek öğrenciler başarı, kadın öğrenciler ise saygı, sportmenlik ve spor kültürü alt boyutlarında daha yüksek düzeylere ulaşmıştır ($p<0,05$). 17 yaş grubundaki öğrenciler başarı ve genel BESDLÖ düzeylerinde diğer yaş gruplarına göre daha yüksek sonuçlar elde etmiştir ($p<0,05$). Kardeş sayısı açısından, iki kardeşe sahip öğrenciler başarı ve milli kültür ve beraberlik alt boyutlarında anlamlı şekilde daha yüksek değerlere sahiptir ($p<0,05$). Anne eğitim durumunun BESDLÖ üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmazken, babası lisansüstü mezunu olan öğrencilerin milli kültür ve beraberlik alt boyutlarında daha yüksek düzeylere ulaştığı görülmüştür ($p<0,05$). Babası memur olan öğrenciler spor kültürü ve saygı alt boyutlarında anlamlı şekilde daha olumlu tutumlar sergilemiştir ($p<0,05$). Spor yapan öğrenciler, başarı ve milli kültür ve beraberlik boyutlarında daha yüksek düzeyler göstermiştir ($p<0,05$). Takım sporları ile ilgilenen öğrenciler, bireysel spor yapanlara göre başarı, milli kültür ve beraberlik ve spor kültürü boyutlarında daha olumlu sonuçlar elde etmiştir ($p<0,05$). Müzikle ilgilenen öğrenciler başarı ve sportmenlik alt boyutlarında daha olumlu tutumlar sergilemiştir ($p<0,05$). Kitap okuma sıklığı açısından, nadiren kitap okuyan öğrenciler başarı, saygı, sportmenlik ve spor kültürü boyutlarında sıklıkla veya hiç kitap okumayanlara göre daha yüksek değerlere ulaşmıştır ($p<0,05$). Sonuç olarak, Anadolu lisesi öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının cinsiyet, yaş, kardeş sayısı, ebeveyn eğitim ve meslek durumu, branş seçimi ve kitap okuma sıklığı gibi faktörlerden anlamlı şekilde etkilendiği belirlenmiştir. Erkek öğrenciler başarı, kadın öğrenciler ise saygı, sportmenlik ve spor kültürü boyutlarında daha olumlu tutumlar sergilerken, 17 yaş grubundaki öğrencilerin genel tutumları diğer yaş gruplarından daha olumludur. Spor yapan ve özellikle takım sporları ile ilgilenen öğrenciler, başarı ve milli kültür boyutlarında daha yüksek değerlere ulaşmıştır. Ebeveynlerin eğitim ve meslek durumu ile kitap okuma sıklığı da tutumlar üzerinde belirgin etkiye sahiptir. Elde edilen bulgulara göre, cinsiyet ve yaş gruplarına uygun etkinlikler düzenlenmeli, takım sporları teşvik edilmeli ve sporla ilgili okuma alışkanlıkları desteklenmelidir.

Anahtar Kelimeler: Beden eğitimi, Spor, Tutum.

ABSTRACT

INVESTIGATION OF ATTITUDES TOWARDS PHYSICAL EDUCATION CLASSES AMONG ANATOLIAN HIGH SCHOOL STUDENTS IN SULTANGAZI DISTRICT OF ISTANBUL

Merthan ER

Amasya University, Institute of Health Sciences
Department of Physical Education and Sports, Master's Degree, January/2025
Advisor: Prof. Dr. Recep KÜRKÇÜ

This study aims to examine the attitudes of high school students enrolled in institutions affiliated with the National Education Directorate in the Sultangazi district of Istanbul toward physical education and sports courses, considering variables such as gender, age, number of siblings, parental education level, parental occupation, sports participation, interests, and reading frequency. The study group consisted of 700 students (414 females and 286 males) who were selected through a convenience sampling method and voluntarily agreed to participate in the research. Data were collected using a personal information form and the "High School Students' Values Scale Regarding Physical Education and Sports Lessons" developed by Yücekaya, Sağın, and Güllü (2022). The data were analyzed using descriptive statistics, an independent samples t-test, one-way analysis of variance (ANOVA), and Tukey's post hoc test. The significance level was set at $p < 0.05$. The findings revealed that male students scored higher in the success sub-dimension, whereas female students exhibited higher levels in the respect, sportsmanship, and sports culture sub-dimensions ($p < 0.05$). Seventeen-year-old students demonstrated significantly higher levels of success and overall BESDLÖ compared to other age groups ($p < 0.05$). Regarding the number of siblings, students with two siblings attained significantly higher scores in the success and national culture and solidarity sub-dimensions ($p < 0.05$). While the mother's education level did not have a significant effect on BESDLÖ, students whose fathers held postgraduate degrees displayed higher levels in the national culture and solidarity sub-dimension ($p < 0.05$). Additionally, students whose fathers were public servants exhibited significantly more positive attitudes in the sports culture and respect sub-dimensions ($p < 0.05$). Students engaged in sports achieved higher scores in the success and national culture and solidarity dimensions ($p < 0.05$). Those interested in team sports demonstrated more positive attitudes in the success, national culture and solidarity, and sports culture dimensions compared to those involved in individual sports ($p < 0.05$). Students with an interest in music displayed more positive attitudes in the success and sportsmanship sub-dimensions ($p < 0.05$). In terms of reading frequency, students who read books infrequently attained higher values in the success, respect, sportsmanship, and sports culture dimensions compared to those who either read frequently or did not read at all ($p < 0.05$). In conclusion, the study determined that high school students' attitudes toward physical education and sports courses were significantly influenced by factors such as gender, age, number of siblings, parental education and occupational status, sports participation, and reading frequency. While male students exhibited more positive attitudes in the success dimension, female students demonstrated higher scores in respect, sportsmanship, and sports culture. The overall attitudes of 17-year-old students were more positive than those in other age groups. Furthermore, students who actively participated in sports, particularly team sports, attained higher scores in success and national culture dimensions. The educational and occupational status of parents, as well as reading frequency, also had significant effects on students' attitudes. Based on these findings, it is recommended that activities be designed to align with students' gender and age groups, team sports be encouraged, and reading habits related to sports be promoted.

Keywords: Physical education, Sports, Attitude.

1. GİRİŞ

Eğitim, temel olarak bireylerin davranışlarını belirli hedeflere ulaşmak için şekillendirmeyi içerir ve öğrencilerin benzersiz yeteneklerini ve motivasyonlarını ortaya çıkarmayı ve bunları sınıf içi aktivitelere entegre etmeyi amaçlar. Okullar, yapılandırılmış planlar ve öğretmen rehberliğindeki eğitim yoluyla organize öğrenme deneyimleri sunarak bu resmi süreçte önemli bir rol oynar. Fidan ve Erden (1996), beden eğitimi ve sporu bu sisteme yerleştirmenin önemini vurgulayarak, bunların hem fiziksel hem de ruhsal refah üzerindeki olumlu etkilerini belirtmektedir.

Eğitim disiplinleri arasında beden eğitimi, kişisel ve akademik hedeflerin etkili bir şekilde verildiği bir alan olarak öne çıkmaktadır. Erken çocukluktan başlayarak spora yaşam boyu katılımı teşvik ederek, genel sağlığı korumada fiziksel aktivitenin rolüne dair bir anlayış geliştirir. Öğrencileri temel motor becerilerle donatır ve fiziksel uygunluklarını geliştirir. Dahası, yalnızca sportmenliği uygulayan değil aynı zamanda toplumsal değerleri de savunan bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır.

Yıldıran ve Yetim (1996) ve Yenal, Çamlıyer ve Saracaloğlu'na göre (1999), bu dikkatlice tasarlanmış aktiviteler gençlerin kapsamlı gelişimini fiziksel, zihinsel, sosyal ve duygusal olarak destekler. Sadece vücudu şekillendirmeye değil, aynı zamanda karakter oluşturmaya da katkıda bulunurlar ki bu durum da beden eğitimini ve sporu genel eğitimin ayrılmaz bir parçası olarak konumlandırır.

Bir beden eğitimi programının hedeflerine ulaşması için üç temel bileşenin uyum içinde çalışması gerekir: Öğrenci, öğretmen ve müfredat. Bu unsurlar beden eğitimi deneyimini şekillendiren ve tanımlayan temel görevi görür. Bunlar arasında dengeli ve sağlıklı bir ilişki sürdürmek, beden eğitiminin etkinliğini ve erişilebilirliğini artırmanın ve nihayetinde çocukların genel gelişimini desteklemenin anahtarıdır.

Öğrenci tutumları, diğer derslerde olduğu gibi hem öğretim sürecini hem de müfredatı etkileyen önemli bir rol oynar. Demirhan ve Altay'ın (2001) belirttiği gibi, beden eğitimine karşı olumlu tutumlar geliştirmek öğretmenleri motive edebilir ve eğitim kalitesini artırabilir. Öğrenciler, diğer derslerde olduğu gibi, beden eğitimine ilişkin bakış açılarını okul ortamında oluştururlar.

Tutum, bir kişinin insanlara, durumlara veya nesnelere olumlu veya olumsuz tepki verme eğilimini ifade eder. Bu tutumlar, son derece olumludan son derece olumsuzu kadar uzanan bir spektrum üzerindedir. Morgan'ın (1995) açıkladığı gibi, bir nesneye veya fikre

karşı olumsuz görüşleri içeren olumsuz tutumlar, genellikle kaçınma veya reddetme gibi davranışlara yol açar. Öte yandan, olumlu tutumlar olumlu görüşleri yansıtır, memnuniyeti ve kabulü teşvik eder.

Fiziksel aktiviteye karşı olumsuz tutumları olan öğrenciler beden eğitiminde performans göstermekte zorluk çekebilir, katılım konusunda isteksiz davranabilir, konuyu önemsiz görebilir ve düzen bozucu davranışlar sergileyebilir. Diğer derslerde olduğu gibi, öğrencilerin beden eğitimine karşı tutumları olumlu veya olumsuz olabilir. Silverman ve Scrabis (2004), spora karşı olumlu tutumlar geliştiren öğrencilerin beden eğitiminde daha iyi deneyimler yaşama eğiliminde olduklarını ve dersin hedeflerine ulaşmasını sağladığını vurgulamaktadır.

Olumlu tutumlar yalnızca kısa ve uzun vadeli hedeflere ulaşmayı hızlandırmakla kalmaz, aynı zamanda öğrencileri hayatlarının ilerleyen dönemlerinde gönüllü olarak fiziksel aktivitelere katılmaya teşvik eder.

Bu bilgiler doğrultusunda bu çalışma, lise öğrencilerinin beden eğitimine karşı tutumlarını incelemeye odaklanmaktadır. Amaç, öğretim stratejilerini iyileştirebilecek, ders hedeflerine daha etkili bir şekilde ulaşmaya yardımcı olabilecek ve öğrencilerin gelecekte çeşitli fiziksel aktivitelere gönüllü katılımını teşvik edebilecek içgörüler sağlamaktır.

1.1. Araştırmanın Problemi

Çalışmamızın amacı, Anadolu liselerinde beden eğitimi ve spor dersi alan öğrencilerin bu derse ilişkin tutumlarının belirlenmesi olmakla beraber, öğrencilerin beden eğitimi dersine karşı tutumlarında etken olan demografik faktörler ile cinsiyet, yaş, kardeş sayısı, spor branşı, ilgi alanları gibi faktörlerin öğrencilerin beden eğitimi tutumları üzerindeki etkileri de araştırma kapsamında tutulmuştur.

Anadolu liselerinde beden eğitimi ve spor dersi alan öğrencilerin bu derse ilişkin tutumları göz önünde bulundurularak; cinsiyet, yaş, kardeş sayısı, anne ve baba eğitim durumları, anne ve baba meslek durumları, spor branşı, ilgi alanları ve kitap okuma sıklığı ile bir ilişkisinin olup olmadığının ortaya konulması önemli ve gerekli bulunmaktadır. Bu nedenle araştırmada Anadolu liselerinde öğrenim gören öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının bazı değişkenler bakımından incelenmesi bu araştırmanın temel problemini oluşturmaktadır. Bu araştırmanın problem cümlesi “İstanbul ili Sultangazi ilçesindeki lise düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının cinsiyet, yaş, kardeş sayısı, anne ve baba eğitim durumları, anne ve baba meslek

durumları, spor branşı, ilgi alanları ve kitap okuma sıklığı değişkenleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde belirlenmiştir ve bu soru ile aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır.

1.2. Araştırmanın Alt Problemleri

- Cinsiyet değişkeni açısından beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumlarında anlamlı fark var mıdır?
- Yaş değişkeni açısından beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumlarında anlamlı fark var mıdır?
- Kardeş sayısı değişkeni açısından beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumlarında anlamlı fark var mıdır?
- Anne eğitim durumu değişkeni açısından beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumlarında anlamlı fark var mıdır?
- Baba eğitim durumu değişkeni açısından beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumlarında anlamlı fark var mıdır?
- Anne meslek durumu değişkeni açısından beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumlarında anlamlı fark var mıdır?
- Baba meslek durumu değişkeni açısından beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumlarında anlamlı fark var mıdır?
- Spor branşı değişkeni açısından beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumlarında anlamlı fark var mıdır?
- İlgi alanları değişkeni açısından beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumlarında anlamlı fark var mıdır?
- Kitap okuma sıklığı değişkeni açısından beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumlarında anlamlı fark var mıdır?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma İstanbul ili Sultangazi ilçesinde bulunan milli eğitime bağlı lise düzeyi okullardaki öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının cinsiyet, yaş, kardeş sayısı, anne ve baba eğitim durumları, anne ve baba meslek durumları, spor branşı, ilgi alanları ve kitap okuma sıklığı değişkenleri bakımından incelenmesini amaçlamaktadır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Beden eğitimi, bir kişinin fiziksel ve ruhsal sağlığını destekleyen ve koruyan tüm aktiviteleri kapsar. Bireylerin daha formda, daha güçlü ve daha yetenekli olmalarına yardımcı olur, sağlık, üretkenlik ve mutluluğu teşvik eder. Beden eğitimi, kasların, kemiklerin ve eklemlerin dengeli gelişimini teşvik eder, psikolojik rahatlamayı destekler ve sosyal becerileri ve arkadaşlıkları teşvik eder. Beden eğitimi yoluyla bireyler boş zamanlarını daha iyi değerlendirir ve olumlu alışkanlıklar ve beceriler edinirler. İnsanlar arasındaki bağları ve iletişimi güçlendirerek ve onları zararlı alışkanlıklardan uzaklaştırarak daha sağlıklı bir toplum inşa etmede rol oynar. Beden eğitimi ve spor, bireylerin fiziksel, duygusal ve zihinsel gelişimine katkıda bulunur, kas ve sinir gelişimine de yardımcı olur. İnsanların güçlü ve zayıf yönlerini anlamalarına, kendi sağlıklarını ve bedenlerini takdir etmelerine ve beden farkındalığı geliştirmelerine yardımcı olur (Açak, 2006).

Bu çalışmadaki bir diğer temel kavram olan tutum, olaylara, insanlara ve çevreye yönelik düşünceleri, davranışları ve duyguları şekillendirme eğilimini ifade eder. Tutum, kişinin kendine özgü bakış açısını yansıtır ve davranış, seçim ve kararlarda tutarlılığı teşvik eder (Çetin, 2012). Bir konuya karşı olumlu bir tutum, o konuya karşı coşku, katılma isteği ve onu anlamlı bir aktivite olarak görmeyi içerir (Özçelik, 1998). Beden eğitimine karşı olumlu bir bakış açısına sahip öğrenciler, diğer konularda da iyi performans gösterme ve öğrenmeye karşı olumlu bir bakış açısı sürdürme eğilimindedir. Beden eğitiminde katılımı ve eğlenceyi artırmak için, konuya karşı olumlu bir tutum geliştirmek önemlidir. Bu, kendine güvenen, sosyal ve açık fikirli bireyler geliştirmeye yardımcı olabilir.

Bu çalışma, lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spora karşı tutumlarını incelemektedir ve birkaç temel alanı bilgilendirmeyi amaçlamaktadır. Bu amaçlar kişiye özel beden eğitimi programları oluşturma, ders kalitesini artırma ve daha olumlu öğrenci tutumlarını teşvik etme olarak özetlenmiştir. Bulgular, beden eğitimi derslerini iyileştirme ve bunları öğrencilerin ihtiyaçlarıyla uyumlu hale getirme yöntemlerine ilişkin değerli içgörüler sağlayabilir.

1.5. Araştırmanın Varsayımları

Öğrencilere “Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlişkin Değerler Ölçeği” uygulandığında objektif bir şekilde cevap verdikleri ve yeterince bilgi alınabildiği düşünülmüştür.

Araştırmada seçilen örneklemin evreni temsil ettiği varsayılmıştır.

Bu araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının ölçölmek istenilen özellikleri doğru olarak ölçtüğü varsayılmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilere araştırmanın amacı ve ölçek hakkında yeterli ve açıklayıcı bilgiler verildiği varsayılmıştır.

1.6. Araştırmanın Sınırlıkları

Araştırmadan elde edilen bulgular araştırmanın yapıldığı 2023-2024 eğitim ve öğretim yılıyla sınırlıdır.

Araştırma İstanbul ili Sultangazi ilçesinde bulunan Anadolu liselerinde öğrenim görmekte olan öğrenciler ile sınırlıdır.

Araştırmadan elde edilen bulgular katılımcıların ölçme araçlarına verdiği samimi cevaplarla ve ölçme araçlarının ölçtüğü özelliklerle sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Spor: Spor, bireysel veya takım halinde, belirlenmiş kurallara bağlı kalarak gerçekleştirilen çeşitli aktiviteleri içerir. Beceriler, fiziksel kuvvet ve rekabet ön plandadır (Bilgi, 2020).

Eğitim: Eğitim, toplumun kültörel anlamda bütünleşmesinde hayati bir rol oynar (Demirel ve Kaya, 2006). Aslen, bireylerden başlayıp tüm topluma uzanan büyümeyi, gelişmeyi ve hedef odaklı eylemi teşvik eden yapılandırılmış bir süreçtir (Başer, 2009).

Beden Eğitimi: Beden eğitimi, bir bireyin fiziksel yeteneklerinin ve bilişsel becerilerinin kapsamlı gelişimine odaklanır. Dengeli, sağlıklı büyümeyi teşvik etmeyi amaçlayan özel faaliyetleri içerir. Rekabetçi bir ortam içinde ele alındığında, fizikselliği, zihinsel gücü ve yüksek estetik değeri birleştirilmesiyle öne çıkar. Kurallara dayanan ve bazen eğlence için tasarlanan beden eğitimi ve spor, bütönel kişilik gelişimine katkıda bulunur (Aracı, 2004).

Tutum: Tutum, bir bireyin genel eğilimlerini yansıtır ve bir nesne veya durumla ilgili eylemlerini, duygularını ve düşöncelerini etkiler (Usal ve Kuşlvan, 1999). Davranışı şekillendiren ve belirli ihtiyaçlara yanıt olarak gelişen duygusal bir faktördür. Altta yatan ihtiyaç artık mevcut değilse, buna karşılık gelen tutum da ortadan kalkabilir (Hünök, 2006; Kağıtbaşı, 1985).

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Spor

Rekabet ortamında bireyin zihinsel ve fiziksel bütünlüğünü ortaya koymayı amaçlayan spor, kendini keşfetme ve ilerleme aracı olarak hizmet veren, dirençlilik temelli eğitim anlayışıyla toplumlar tarafından benimsenen ve oyun kurallarını ve eğlenceyi tek potada birleştirerek kullanan bir alan olarak tanımlanır (Sucan, 2012). Spor; kültürel, dini veya eğitimsel kökenden bağımsız olarak insanları belirli kurallar altında birleştiren, rekabeti, etkileşimi ve günlük hayata entegrasyonu teşvik eden bir olgudur (Bayraktar, 2003).

Sporun evrimi dinamik, uyarlanabilir ve ilerici bir süreçtir. Spor insan yapımı bir olgu olarak algılansa da hareketler, beceriler ve oynanış içeriği ve varoluşu gereği doğal bir şekilde ortaya çıkar (Okur, 2012). Ruha, yeteneğe ve irade gibi meziyetlere odaklanan spor, farklı kurallarla yönetilen rekabetçi faaliyetlerin bir bütünüdür (Pala, 2012). Bu faaliyetler, kişisel hobi ve uğraşlar gibi küçük çaplı aktivitelerden, ulusal ve uluslararası maçlar ve müsabakalar aracılığıyla ortaya çıkan uğraşlara kadar uzanmaktadır (Tokat, 2013).

Yetişkinlere yönelik, sosyal açıdan öne çıkan spor etkinliklerinin sayısı ve bu alana olan rağbete rağmen, çocukluk döneminde yapılan spor etkinlikleri de kişisel gelişimi önemli ölçüde etkilemektedir. Küçük yaşlardan itibaren motor becerilerin teşvik edilmesi ve spor sevgisinin geliştirilmesi, dengeli bir rekabet ruhu aşilar, duygusal ve sosyal büyümeyi kolaylaştırırken toplumlar arası dostluğu da teşvik eder (Kılıç, 2015).

Sporun faydaları bireysel alanların ötesine geçerek olumlu sosyal, ruhsal, fiziksel ve duygusal etkileri teşvik ederek toplumsal refaha katkıda bulunur. Spor, olumsuz etkilere karşı bir kalkan görevi görerek bireyleri zararlı davranışlardan caydırır, dolayısıyla sosyal etkileşimi ve toplum bütünlüğünü zenginleştirir (Erciş, 2012). Sporda sosyal normların varlığına rağmen, spor üzerine yapılan araştırmalar çeşitli bölgeleri kapsadığı ve sosyal, manevi ve ekonomik boyutlarını gösterdiği için sporun evrensel niteliğini tanımak önemlidir.

Sporun çeşitli amaçları ve metodolojileri vardır. Spor, ruhsal sağlığı ve fiziksel gelişimi artırırken, bireylerin yeteneklerini keşfetmelerine ve yaratıcı bir şekilde kullanmalarına olanak sağlar. Takım uyumunu teşvik eder, bireysel veya kolektif engelleri aşar ve üretken boş zaman faaliyetlerini teşvik eder, olumlu rekabeti besler ve karşılıklı saygıyı teşvik eder (Durmuş, 2015). Evrensel bir olgu olarak spor, farklı geçmişlere sahip bireyler arasındaki etkileşimi kolaylaştırır, hoşgörü ve anlayış kültürünü geliştirir.

Sporla uğraşan bireyler, ulusal düzeydeki etkinlikler de dahil olmak üzere, hem takım bazlı hem de bireysel etkinlikleri kapsayan çeşitli yarışmalara katılabilmektedir. Ayrıca spor, katılımcılar arasında işbirliği kültürünü teşvik ederek birliği teşvik eder. Becerilerini farklı alanlarda geliştiren sporcular toplumsal ilerlemeye olumlu katkı sağlayabilir. Kendine güvenen, azimli, takım çalışması anlayışına sahip ve sportmenlik sergileyenler, her daim toplumda önemli bir itibara sahiptir. Spor sadece manevi ve sosyal dersler gelişime katkıda bulunmakla kalmaz, aynı zamanda fiziksel uygunluğu, çevikliği ve gücü geliştirir, analitik düşünmeyi ve hızlı karar almayı da teşvik eder (Gezer, 2014).

Toplumun temel birimi olan aile, bireylerin spora yönlendirilmesinde önemli rol oynamaktadır. Gelişim yıllarında aile etkisi çok önemli olsa da kişi olgunlaştıkça dış etkiler kişinin gelişimini daha da şekillendirebilir. Spor, karakter gelişimi ve kişisel farkındalık için bir temel görevi görür, takım çalışmasını, etkili iletişimi ve duygusal düzenlemeyi teşvik eder, yaşamın çeşitli yönlerinde başarıyı etkiler. Bireyler spor yoluyla içsel olarak geliştikçe, toplumsal dinamiklerden de spor yoluyla etkilenecek dışsal olarak da uyumları artar (Bayram, 2013).

Sonuç olarak sporun öneminin farklı alanlarda bireye aşılması süreci, bireyleri bilinçli olarak spora yönlendirmeyi, çocukluktan yetişkinliğe kadar spor faaliyetlerine katılımlarını azaltmadan yaşam boyu ruhsal ve sosyal gelişimlerini sağlamayı amaçlamaktadır (Karavelioğlu, 2012).

2.2. Takım ve Bireysel Sporlar

2.2.1. Takım sporları

Takım sporlarında gerçek birlik ve dayanışma, zorlukları veya farklılıkları göz ardı etmekle ilgili değildir. Bunun yerine, bir işletmenin farklı bölümlerinin birlikte çalışmasına benzer şekilde, tüm faktörlerin (rekabetler, kurallar, bireysel güçler) aynı mercekle analiz edilmesini içerirler.

Birbirine eşit iki takımın karşı karşıya geldiği hayal edilirse, bir ekipteki her birey benzer geçmişlerden gelse de grup içindeki etkileşimleri ve rolleri farklı olacaktır. Sporcuların bağımsız olarak hareket ettiği bireysel sporların aksine, takım oyuncularının kolektif başarıya ulaşmak için sürekli olarak hareketlerini takım arkadaşlarıyla uyumlu hale getirmesi gerekir. Hem bireysel hem de takım sporlarında önemli olan bu iş birliği, grup müsabakalarında daha da önem kazanmaktadır (Ulukan, 2012).

Bireysel eğlencenin ötesinde takım sporları toplumsal anlamda da önemli bir rol oynamaktadır. Çoğu zaman coğrafi sınırları aşar, izleyicileri birleştirir ve yaygın ilgi yaratırlar. Profesyonel takımlar markalara dönüşerek spor sektörünün büyümesine katkı sağlamakta ve spor algısını rekreasyondan ciddi bir ekonomik güce dönüştürmektedir (Güvendi, 2009).

Bu kolektif oyunlarda bireysel fiziksel yetenekler ve yarışma kuralları ön plana çıkarken, sporcular bir takımda sadece bir oyuncu olmanın ötesine geçer (Akbulut, 2014). Koçlar, antrenörler ve teknik direktörler, güçlü yönlerini ve kişiliklerini ortaya çıkararak, ekibin yararına benzersiz yeteneklerini en üst düzeye çıkarmaları için onlara rehberlik eder. Bu işbirlikçi ortam, ekibin sunduğu güvenli ağ sayesinde liderlik niteliklerini geliştirir ve sosyal izolasyonla mücadele eder (Cansoy, 2015).

2.2.2. Bireysel sporlar

Bireysel sporlar, takım sporlarından farklı olarak tekli müsabakalar özelinde görülür. Ekip ortamlarının doğrudan işbirliği ve iletişiminden bağımsız olarak kişisel gelişim ve keşfetmeyi vurgularlar. Yüzme, atletizm ve jimnastik ile örneklenebilecek bu birey odaklı aktiviteler, bireylere sınırlarını zorlama ve kişisel farkındalık geliştirme gücü vermektedir (Ezelsoy, 2015).

Bireysel sporlarda mükemmellik arayışı her zaman rakiplerle sınırlı değildir. Kızak, rafting ve tırmanma gibi bazı sporlar katılımcıları çevresel zorluklarla karşı karşıya getirerek doğayla daha derin bir bağ kurmalarını sağlar. İlginç bir şekilde rekabet, doğrudan bireysel rekabet olmadan da var olabilir. Jimnastik, üç adım atlama, yüksek atlama ve gülle atma, sporcuların başkalarıyla birlikte mükemmellik için çabaladıkları ancak kendi kapasiteleri doğrultusunda yarıştıkları örneklerdir (Tanrıverdi, 2012).

Sosyal engelleri aşan bireysel sporlar, kadınlara zihinsel ve fiziksel güçlerini kafa kafaya yarışmalarda test edebilecekleri bir platform sunar. Örneğin dövüş sanatları; özgüveni, karar verme becerisini ve saygıyı geliştirirken, kendini keşfetmeyi de teşvik eder (Yıldırım, 2011). Yüzeysel bir saldırganlığın aksine, bu dövüş sporları katı kurallara bağlı kalır ve sportmenliği ön plana çıkarır. Benzer şekilde tenis, okçuluk ve jimnastik gibi temassız disiplinler de kişisel gelişim ve başarı için yollar sağlarlar.

2.3. Sporun Bireyler Üzerindeki Etkileri

Sporla uğraşmak hem bireylere hem de gruplara birçok fayda sağlar. Başlangıçtan itibaren fiziksel aktivite, olumlu bir zihinsel bakış açısının şekillenmesinde çok önemli bir rol oynar. Ağılönü'nün (2014) vurguladığı gibi düzenli egzersiz hem fiziksel hem de psikolojik sağlıkta iyileşmelere yol açmaktadır.

Üstelik sporun uzun vadeli etkileri anlık tatminin ötesine geçer. Tekin, Demir ve Taşgın'ın (2005) vurguladığı gibi düzenli fiziksel aktiviteye katılmak obezite, zihinsel gerileme ve astım gibi çeşitli kronik durumların gelişmesini önlemeye yardımcı olur. Sonuçta bu, gelişmiş fiziksel ve zihinsel dayanıklılığa sahip daha yüksek bir yaşam kalitesi anlamına gelir.

2.3.1. Sosyal etkileri

İnsanlığın doğuşundan bu yana spor, fiziksel aktivitenin ötesine geçerek etkilerini yaşamın her alanına yansıtmıştır. Açık kurallar ve bireysel faydalarla tanımlanan bu rekabetçi çabalar, kupa ve madalyalardan çok daha fazlasını sunar. Doğduay'a (2013) göre gençlerin erken yaşlarda sporla tanışması sadece fiziksel refahı artırmakla kalmaz, aynı zamanda değerli yaşam becerilerinin de aşılmasını sağlar. Spor, iyi bir yaşamın dokusunu zenginleştirerek neşe, anlam ve tatmin duygusunu geliştirir. Dahası, katılımcıları sporu yaşam boyu bir uğraş olarak benimsemeye ve sporun faydalarından aktif oldukları yılların çok ötesinde yararlanmaya teşvik eder.

2.3.2. Psikolojik etkileri

Motivasyon bireysel başarıyı tetikleyen yakıttır ancak izolasyon bu ateşi söndürebilir ve sosyal bağlantıyı engelleyebilir. İşte burada spor devreye girer ve takım çalışmasını ve iş birliğini teşvik ederek bireyleri yalnızlığın pençesinden kurtarır ve aidiyet duygusu aşılar. Dalkıran (2014) sporun manevi boyutuna dikkat çekerek sporu zihinsel sağlık için bir sığınak olarak tanımlamaktadır. Ruh için bir rehabilitasyon merkezine benzer şekilde, stresten kurtulma ve duygusal yenilenme için bir çıkış noktası sağlar.

2.4. Eğitim Kavramı

Eğitim salt bilgi edinmenin ötesine geçer. Eğitim bireysel ipleri daha güçlü bir sosyal dokuya dönüştüren dönüştürücü bir yolculuktur ve bu amaçla 3 temel hedefi takip eder:

1. Sosyalleşme: Bireyleri sosyal araçlarla donatır (Leif ve Rustin, 1980). Bu kültürleşme (Demirel, 2005), ortak değer ve normları aşılıyarak aidiyet duygusunu teşvik eder ve sosyal istikrara katkıda bulunur.

2. Bireyselleştirme: Her insanın içindeki benzersiz potansiyeli gösterir. Bu kişiselleştirme (Koçak, 2002), bireylerin yeteneklerini keşfetmelerine, tutkularını keşfetmelerine ve hedeflerini şekillendiren bilinçli seçimler yapmalarına olanak sağlar (Ayas, 2013).

3. Verimlilik: Bireyleri topluma anlamlı katkıda bulunabilecek bilgi ve becerilerle donatır. Bu, geçimini sağlamak için pratik beceriler geliştirmeyi veya sorumlu ve etkili vatandaşlık için eleştirel düşünme becerilerini kazanmayı içerir (Öztürk, 1998).

Sonuç olarak eğitim, hem kültürel olarak bütünleşmiş hem de kişisel olarak güçlenmiş çok yönlü bireyler yetiştirmeye çalışır. Bu hassas denge toplumsal ilerlemeyi körükler (Bilen, 1996). Bireylerin doğal ve sosyal çevrelerinden yararlanmalarına (Erden ve Fidan, 1988), karmaşıklıkların üstesinden gelmelerine ve kolektif iyiliğe anlamlı katkıda bulunmalarına olanak tanır.

Ancak bu durumun getirdiği zorluklar da bulunmaktadır. Eğitimde erişilebilirlik ve eşitliğin sağlanması hayati önem taşır ve bu dönüştürücü deneyimi herkesin kullanımına sunmak için sürekli çaba gösterilmesi gerekir. Ek olarak, eğitim sistemleri, eleştirel düşünme ve yenilik gerektiren, hızla gelişen dünyaya ayak uydurabilmek için sürekli olarak uyum sağlamalıdır.

Bu zorluklara rağmen eğitimin hayatları dönüştürme gücü yadsınamaz. Başar'ın (2007) hatırlattığı gibi, dezavantajlı durumda olanlara bile "sağlayan ve eğiten" bir umut ve fırsat ışığı sunmaktadır.

Sonuç olarak eğitim sadece bilgi biriktirme süreci değildir; bireyleri güçlendiren ve toplumları güçlendiren dinamik bir yolculuktur. Eğitim, sosyalleşmeyi, bireyselliği ve üretkenliği teşvik ederek bireyleri tatmin edici yaşamlar sürmeleri ve çevrelerindeki dünyaya anlamlı bir şekilde katkıda bulunmaları için donatır. Değişen dünyanın karmaşıklıkları her bireyi ilgilendirirken, herkes için daha adil, eşitlikçi ve refah bir gelecek inşa etmek için dönüştürücü eğitim bir temel olmaya devam eder.

2.4.1. Eğitimin önemi ve amacı

Eğitimin önemi giderek daha açık hale gelmiştir ve bize göstermektedir ki toplumun temeli, itici gücü, koruyucusu ve şekillendiricisi olarak hizmet etmekte ve sonuçta bireysel

anlamda kişilikleri etkilemektedir. Hızlı teknolojik ve bilimsel gelişmelerin şekillendirdiği bir dünyada, eğitim kurumları da dahil olmak üzere toplumun çeşitli yönlerinin yeniden değerlendirilmesi ve uyarlanması gerekmektedir. Nitekim toplumun gelecek manzarası, eğitim sistemleri ve siyasi gündemlerle donatılmış işgücü tarafından şekillendirilecektir (Özpolat, 2005).

Teknolojik ilerleme, eğitime ve eğitimin verilme yöntemlerine yeni bir bakış açısı gerektirmektedir çünkü bugünün öğrencileri yarının mimarlarıdır. Gelecekteki eğitim şüphesiz hükümetlerden ve eğitim sistemlerinden etkilenecektir, ancak eğitimin başarısı daha geniş hedeflere ulaşmaya ve saygılı, çok yönlü vatandaşlar yetiştirmeye bağlıdır (Türkmen, 2002). Sonuçta eğitim, toplumlarda demokrasi, insan hakları ve siyasi istikrarın temel taşı olarak hizmet eder.

2.5. Beden Eğitimi Kavramı

Beden eğitimi, çeşitli boyutlarda bireysel büyümeyi teşvik etmede hayati bir rol oynar. Yetim'in (2005) vurguladığı gibi, fiziksel gücün gelişmiş zekası, ruhsal ve sosyal gelişiminin de kapsamı vardır. Yardımseverlik, dürüstlük ve saygı gibi değerleri teşvik ederek toplumun çok yönlü ve sorumlu bireyler olmalarına yardımcı olur.

Bucher (1983) beden eğitimini, bireyleri hoşlandıkları aktivitelerle bu amaca ulaşmaya teşvik eden, insan birikimini artırmanın bir yöntem olarak tanımlamaktadır. Açık (2006) bu konuyu daha da genişleterek jimnastik, oyun ve spor gibi ilgi çekici faaliyetler yoluyla manevi ve entelektüel gelişime odaklandığını vurgulamaktadır. Sonuçta amaç, gerilimi en aza indirirken dayanıklılığı en üst düzeye çıkarmaktır.

Tamer (1988) beden eğitiminin özünü hareket etmeyi öğrenme ve hareket yoluyla öğrenme olarak tanımlar. İnal (2000) ise bireysel büyüme ve gelişmenin seçilmiş, fiziksel aktivitelerle sağlandığı bir eğitim yaklaşımı olarak açıklamaktadır.

Yamaner (2002), bireyin fiziksel aktivite yoluyla sosyal, ruhsal ve fiziksel gelişimini kapsayan daha geniş bir tanım sunmaktadır. Bunu, çeşitli yeteneklerin elde edildiği ve çok yönlü bir süreç olarak görür. Günsel (2004) ise biyolojik potansiyellerini çeşitli fiziksel aktiviteler yoluyla değerlendirip geliştiren sistematik bir yaklaşım olarak tanımlamaktadır.

Beden eğitimi kişinin yalnızca fiziksel olarak hareket etmesini ilgilendirmez aynı zamanda genel sosyal uyuma, kişisel iradeye ve iş birliğine de etki oluşur. Ceylan (2008), sosyal ihtiyaçlarını karşılamaları ve tüm potansiyellere erişmeleri için destek sağlamadaki rolünü vurgulamaktadır.

Bu tanımlardan yola çıkarak beden eğitiminin hem ruhsal hem de fiziksel olarak yetiştirilmesini savunan Platon gibi büyük düşüncelerin felsefeleriyle örtüştüğü görülür. Benzer şekilde Montaigne, eğitime bütünsel bir yaklaşımla yaklaşmayı, bireyleri bütünlüklü varlıklar olarak almayı vurgulamış; Rousseau, Locke ve Pestalozzi gibi düşünürlerse beden eğitimi teorik öğrenmenin yanındaki tamamlayıcı ve bütünleşik öge olarak vurgulamışlardır.

Sonuç olarak beden eğitimi, sosyal sorumluluk sahibi ve fiziksel olarak sağlıklı çok yönlü bireyler yetiştirmeyi sağlar. Tarih boyunca etkili düşünürler tarafından savunulan bütünsel gelişim teorisini bünyesinde barındırır.

2.5.1. Beden eğitimi ve sporun önemi

Beden eğitimi, fiziksel uygunluğun ötesine geçerek sorumlu ve iyi işleyen toplumların şekillenmesinde önemli bir rol oynar. Harmandar'ın (2004) vurguladığı gibi, şunları teşvik eder

Çeşitliliğe saygı: Farklı bakış açıları ve görüşlere sahip bireylere değer verilmesinin teşvik edilmesi.

Ahlaki pusula: Doğru ve yanlış değerlerini aşlamak, insanları etik davranmaya teşvik etmek.

Hukukun üstünlüğü: Toplumsal kurallara ve düzenlemelere saygı ve bağlılığın geliştirilmesi.

Eleştirel düşünme: Bireyleri aksaklıkları analiz etmeye ve başarısızlıklardan ders almaya teşvik etmek.

Harmandar (2004) bu etkiyi beden eğitiminin, yasa ve kurallara uyan, farklı düşüncelere saygı duyan, gerçeğe değer veren ve başarısızlığı sorgulayan sorumlu toplumlar yarattığı şeklinde özetlemektedir.

Günümüz dünyasında, hareketsiz yaşam tarzıyla bağlantılı önemli bir sağlık sorunu olan obeziteyle mücadele hayati önem taşımaktadır. Teknolojideki ilerlemeler ve otomasyon giderek artan bir şekilde fiziki emeğin yerini alarak bu hareketsiz yaşam tarzına katkıda bulunur. Bu, artan diyabet ve obezite oranlarıyla mücadele etmek için sağlık eğitimi ve beden eğitimine daha fazla önem verilmesi ihtiyacını vurgulamaktadır.

Fiziksel aktiviteyi teşvik ederek, eleştirel düşünmeyi teşvik ederek ve başkalarına ve düzenlemelere saygıyı aşılayarak beden eğitimi, sağlıklı, sorumlu ve gelişen toplumların inşasında hayati bir rol oynar.

2.5.2. Beden eğitiminin genel amaçları

Bucher (1983) tarafından tanımlandığı gibi beden eğitiminin hedeflerine yönelik iki ana yaklaşım vardır:

1. **Beden Eğitimi:** Bu yaklaşım fiziksel beceri ve yeteneklerin geliştirilmesine odaklanır. Bu, spor, fitness gibi belirli amaçlara yönelik antrenmanlar gibi hazırlıkları içerebilir.

2. **Hareket Yoluyla Öğrenme:** Bu yaklaşım, daha geniş gelişimsel hedeflere ulaşmak için fiziksel aktivitenin kullanılmasını vurgular. Beden eğitimi yeni beceriler öğrenmenin, davranışları geliştirmenin ve kişisel gelişimi teşvik etmenin bir yolu olarak görülür. Psikolojik, sosyal ve manevi gelişimi de kapsayan bu durum, modern toplumlarda eğitimin vazgeçilmez bir unsuru haline gelmektedir (Yıldıran ve Yetim, 1996).

Topkaya (2004), gelişim aşamalarını anlamanın bu hedeflere ulaşmada önemli bir rol oynadığını savunmaktadır. Öğretim yaklaşımlarının farklı gelişim dönemlerine uyarlanmasının etkililiğini önemli ölçüde artırabileceğini vurgular

Koç (2005), erken yaşta spora katılımın uzun vadeli etkisini vurgulamaktadır. Sağlıklı alışkanlıklar oluşturmada, olumlu ilişkileri geliştirmede, barış içinde bir arada yaşamayı teşvik etmede, sorumlu bireylere ve iyi işleyen toplumlara katkıda bulunmada sporun rolünün altını çizer.

Temelde, beden eğitimi fiziksel gelişimi kapsasa da gerçek potansiyeli bireyleri ve toplumları çeşitli boyutlarda etkileme, çok yönlü ve sorumlu vatandaşlar yetiştirme yeteneğinde yatmaktadır.

2.5.3. Beden eğitiminin temel faydaları

Bucher (1983) görüşlerine dayanarak, etkili beden eğitimi için temel bilimsel ilkeler şunlardır:

Zihin-Beden Bağlantısı: Eğitim, en iyi sonuçları elde etmek için birlikte çalışan hem bedeni hem de zihni içerir.

Eğitimsel Bütünlük: Beden eğitimi ve spor eğitimin önemli unsurlarıdır, ondan ayrı değildir.

Yaşa Uygun Aktiviteler: Antrenman programları, gençlerde optimal fiziksel büyüme için daha büyük kas egzersizlerini vurgulayarak farklı yaş gruplarına uyum sağlamalıdır.

Zamanı İyi Kullanmak: Beden eğitimi ve spor boş zamanlardan en iyi şekilde yararlanmalıdır.

Kişisel ve Toplumsal Faydalar: Eğitim bireysel gelişimi ve çeşitli hareketleri keşfetme ve kullanma yeteneğini teşvik eder. Spor faaliyetleri kültürler arası spor geleneklerini anlamamıza ve sürdürmemize yardımcı olur. Eğitim, bireylerin kendileriyle bağlantı kurmasına ve duygularını etkili bir şekilde ifade etmesine yardımcı olur.

Duygusal ve Sosyal Gelişim: Spor, birlikte çalışmanın ve bunu hayatın farklı alanlarında uygulamanın değerini öğretir. Fiziksel aktivite, işbirliğini ve duygusal düzenlemeyi teşvik ederek duygusal gelişime katkıda bulunur.

Fiziksel ve Zihinsel Sağlık: Antrenman daha iyi bir genel fiziksel kondisyona yol açar. Eğitim, sinirler ve kaslar arasındaki koordinasyonu optimize eder. Erken maruz kalma, sporla yaşam boyu olumlu bir ilişki geliştirir. Fiziksel aktivite bilişsel sağlığa fayda sağlar. Spor, demokratik ideallerle uyumlu olarak adaleti ve işbirliğini teşvik eder.

Disiplinlerarası Yaklaşım: Beden eğitimi, sosyoloji ve psikoloji gibi alanlardaki bilgilerin birleşiminden yararlanır.

Temel İnsani İhtiyaç: Fiziksel aktiviteler insanın temel hareket ihtiyacını karşılar.

Bu ilkeler, fiziksel sağlıktan kişisel gelişime ve sosyal sorumluluğa kadar çeşitli boyutlarda bireylere fayda sağlayan etkili beden eğitimi programlarının tasarlanması için güçlü bir temel sunar (Aracı, 2004).

2.5.4. Beden eğitiminin bireyin gelişimi üzerindeki etkileri

Mirzeoğlu (2011), bireyleri zihinsel, duygusal ve fiziksel boyutlarda yetiştiren bütüncül eğitimin önemine vurgu yapmaktadır. Beden eğitimi bu süreçte oynadığı önemli roller şunlardır:

Adil rekabeti teşvik etmek: Bireylere hem zafere hem de yenilgiye saygı göstererek etik olarak rekabet etmeyi öğretir.

Kişisel farkındalığı teşvik etmek: Başarıda alçakgönüllülüğü vurgularken bireylerin güçlü yönlerini tanımlamalarına ve takdir etmelerine yardımcı olur.

Zaman yönetimini geliştirmek: Faaliyetlere harcanan çaba ve zamandan en iyi şekilde yararlanmanın değerini aşılır.

Mirzeoğlu, beden eğitiminin bireyleri hayatın çeşitli zorluklarına hazırlamada güçlü bir araç olduğunu savunmaktadır. Bu, fiziksel ve zihinsel açıdan sağlıklı vatandaşların yaşamları boyunca aktif olarak fiziksel aktivitede bulunmalarını öngören Türkiye Eğitim Temel Kanunu'nun 2. Maddesi ile uyumludur.

Bu vizyona ulaşmak için Mirzeoğlu, kaliteli beden eğitiminin okul öncesinden başlayarak eğitimin her aşamasına entegre edilmesi gerektiğinin altını çizmektedir. Beden eğitimi programlarına öncelik vererek ve etkili bir şekilde uygulayarak, fiziksel aktivitenin önemini anlayan, aynı zamanda bunu hayatının alışkanlık haline getiren bireyler yetiştirilebilir.

2.5.4.1.Beden eğitiminin fiziksel gelişimdeki etkileri

İnsanın yalnızca zihinsel değil, aynı zamanda fiziksel yönlerini de geliştirmek, eğitimin temel prensipleri arasında yer almalıdır. Bu doğrultuda, bireylere sağlıklı aktivite alışkanlıkları kazandırarak yaşam boyu sürdürülebilir fiziksel uygunluk düzeylerinin korunmasında beden eğitimi önemli bir kazanım sağlamaktadır (Bal, 2010). Ayrıca, beden eğitimi dersleri öğrencilerin fiziksel olarak aktif bir yaşam tarzı benimsemelerine imkân tanınması açısından da büyük öneme sahiptir (Bozdemir, 2012).

Bireyler doğaları gereği hareket etme eğilimindedir. Hareket sisteminde kemikler pasif, kaslar ise aktif elemanlar olarak görev yapmakta ve düzenli fiziksel etkinlikler bu yapıları daha dayanıklı hâle getirmektedir. Bunun yanı sıra, beden eğitimi faaliyetleri bağ dokularının esnekliğini artırarak kemik özgül ağırlığını yükseltir; böylece kemikler gerilme ve baskı gibi dış etkenlere karşı daha dirençli olur. İç organların fonksiyonlarının iyileştirilmesi, fiziksel uygunluk ve dayanıklılığın artırılması için düzenli beden eğitimi egzersizlerine başvurmak gereklidir. Bu sayede organizmanın yorgunluğa karşı koyma gücü ve değişen koşullara uyum sağlama kapasitesi artış gösterir.

Günümüzde önemli bir sağlık sorunu olan obezitenin önlenmesi noktasında da beden eğitimi etkinliklerinin rolü yadsınamaz. Aynı şekilde, düzenli beden eğitimi aktiviteleri dolaşım ve solunum sisteminde meydana gelebilecek çeşitli rahatsızlıkların hem önlenmesine hem de iyileşmesine önemli ölçüde katkı sunmaktadır. Nihayetinde, gelişmiş iskelet, eklem ve kas yapısı ile daha yüksek anatomik ve fiziksel kondisyonun elde edilmesinde beden eğitimi faaliyetlerinin öneminin inkâr edilemez bir gerçek olduğu görülmektedir (Mirzeoğlu, 2011).

2.5.4.2.Beden eğitiminin psiko-motor gelişimdeki etkileri

Yaşamımız boyunca devam eden sürekli bir süreç olan psikomotor gelişim, yeni becerilerin kazanılmasıyla ortaya çıkan tüm fiziksel değişiklikleri ya da bazılarının doğal olarak gerilemesini kapsar (Özer, 1998). Bu gelişme, beden eğitiminin temel ilkesini

oluşturur ve bu alanda kendini adanmış öğretmenlerin birincil sorumluluğu haline gelir. Tamer'in (1988) tanımladığı gibi psikomotor gelişim, esas olarak vücut kontrolünün ve koordinasyonunun geliştirilmesini, başka bir deyişle sinir ve kas sistemlerinin uyumlu hale getirilmesini içerir.

Bir hareketin etkili bir şekilde yürütülmesi bu sistemlerin kusursuz işbirliğine bağlıdır. Bu nedenle motor beceri gelişimine bazen nöromüsküler gelişim veya psikomotor beceri gelişimi de denir. Spor, dans ve açık hava egzersizleri gibi çeşitli fiziksel aktivitelere katılmak, bu becerilerin kazanılmasında ve geliştirilmesinde çok önemli bir rol oynar.

Wuest ve Charles (1999) başka bir önemli hususun altını çizmektedir; hedeflere ulaşırken enerjiyi verimli bir şekilde kullanmayı öğrenmenin önemi. Bu bütünsel yaklaşım bireyin genel gelişimine katkıda bulunduğundan, özünde beden eğitimi programları beceri gelişimini ve fiziksel uygunluğu teşvik etmek üzerine inşa edilmiştir.

Yeni becerilerde ustalaşmak, yalnızca gruplar içinde daha iyi uyum sağlamaya ve etkinliklerden daha fazla keyif almaya olanak sağlamakla kalmaz, aynı zamanda bireylerin boş zamanlarını anlamlı bir şekilde kullanmalarına da olanak tanır. Aracı'nın (1999) da vurguladığı gibi, edindiğimiz beceriler sonuçta yaşam tarzımızı ve boş zaman tercihlerini şekillendirir.

2.5.4.3. Beden eğitiminin bilişsel gelişimdeki etkileri

Bilişsel gelişim, bireylerin çevrelerindeki dünyayı anlamlandırmalarını ve deneyimlerinden öğrenmelerini sağlayan aktif zihinsel süreçleri içerir. Bu önemli yolculuk bebeklik döneminde başlar ve bireylerin çevrelerini anlamak için giderek daha karmaşık yollar benimsemesiyle yetişkinlik boyunca devam eder (Senemoğlu, 1997).

Beden eğitimi, geleneksel olarak fiziksel kondisyon ve motor becerilere odaklanmanın ötesinde, öğrencilerin bilişsel gelişimini beslemede de hayati bir rol oynamalıdır. Eğitimciler çeşitli fiziksel aktiviteler sağlayarak aşağıdaki fırsatları teşvik edebilir:

Sorgulama ve eleştirel düşünme: Öğrencileri soru sormaya, olasılıkları keşfetmeye ve durumları analiz etmeye teşvik etmek.

İletişim ve iş birliği: Etkinlikler sırasında etkileşimi, tartışmayı ve ekip çalışmasını kolaylaştırmak.

Bilişsel kavramların uygulanması: Öğrenilen kavramların hareket ve fiziksel katılım yoluyla uygulamaya konulması.

Kültürel farkındalık: Öğrencileri farklı hareket tarzları ve gelenekleriyle tanıştırmak, anlayış ve takdiri teşvik etmek.

Graham, Hale ve Parker'ın (1993) vurguladığı gibi, beden eğitimi bu unsurları içerdiğinde, bağımsız bir dersten genel eğitimin ayrılmaz bir parçasına dönüşür ve genç beyinlerin çok yönlü gelişimine katkıda bulunur.

Temelde, bedensel gelişimin ötesine geçerek, beden eğitiminin bilişsel potansiyelinin kilidini açmak, eleştirel düşünceyi geliştirmek ve dünyanın karmaşıklıklarını çözmeye hazır, iyi donanımlı öğrencileri şekillendirmek için güçlü bir araç olarak kullanılabilir.

2.5.4.4. Beden eğitiminin duyuşsal ve toplumsal gelişimdeki etkileri

Toplumun üyeleri olarak beklenen rolleri yerine getirmek için belirli kuralları içselleştiririz. Bu kurallar etkili iletişimden başkalarına saygı duymaya, çevremize uyum sağlamaya kadar her şeyi kapsar (Senemoğlu, 1997). İlginçtir ki, beden eğitimi dersleri öğrenciler arasında demokratik değerlerin geliştirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır (Nebioğlu, 2006).

Sosyalleşme olarak bilinen bu süreç, içinde büyüdüğümüz toplumun değerlerini öğrenmeyi ve benimsemeyi içerir. Doğumla başlar ve yaşamımız boyunca devam eder (Özer ve Özer, 1998).

Fiziksel aktiviteler doğası gereği duygusal ve sosyal deneyimlerdir. Bireylerin duygularını hareket yoluyla ifade edebilmeleri ve utangaçlık, kıskançlık, öfke, saldırganlık gibi duyguları yönetebilmeleri için bir platform sağlarlar (Aracı, 1999).

Bu nedenle beden eğitimi etkinlikleri, kendini keşfetme ve sosyal bütünleşme için güçlü araçlar görevi görür. Bireysel olarak veya gruplar halinde katılmak hem fiziksel hem de sosyal olarak yapıcı kişilik gelişimini teşvik eder. Demokratik bir ortamda faaliyetlerde bulunmak, öğrenciler arasında demokratik değerleri daha da besler. Tamer'in (1988) vurguladığı gibi bu değerler şunları içerir:

İşbirliği: Etkinlikler ekip çalışmasını teşvik edecek şekilde tasarlanmıştır. Takım arkadaşlarıyla çalışmak, birlikte etkili bir şekilde çalışma yeteneğini aşılır.

Arkadaşlık: Etkileşim, arkadaşlık duygusunu geliştirir.

Aslında beden eğitimi fiziksel kondisyonun ötesine geçer. Sosyal becerileri, duygusal düzenlemeyi ve demokratik değerleri teşvik ederek, sonuçta daha güçlü ve daha uyumlu bir topluma katkıda bulunarak sorumlu ve çok yönlü bireyleri şekillendirmede hayati bir rol oynar.

2.5.5. Orta öğretim öğrencisi için beden eğitimi dersinin önemi

Liseler, öğrencilerin ilgi alanlarına ve güçlü yönlerine göre bir yol seçmelerine olanak tanıyan çeşitli programlar sunar. Ancak teknolojinin hızla geliştiği ve insan etkileşiminin arttığı bir çağda, eğitim kritik bir zorlukla karşı karşıyadır. Bu da çeşitli boyutlara uyum sağlayabilen ve çok yönlü bireyler yetiştirmektir.

Bilindiği gibi sağlıklı bir birey olmak fiziksel, bilişsel ve psikolojik kondisyon gerektirir. Beden eğitimi ve spor eğitimi burada devreye girer. Hareketi özünde barındıran bu aktiviteler, gelişime bütünsel bir yaklaşım sunuyor. "Spor" ve "beden eğitimi" birbirinin yerine geçebilir gibi görünse de beden eğitimi ve sporun özünde bağlantılı olduğunu ve uyumlu bir bütün oluşturduğunu hatırlamak çok önemlidir. Bu birbirine bağlılık, sürekli gelişen beden eğitimi programlarının önemini vurgulamaktadır (Çoban, Devocioğlu, Sarıkaya, Güler, Zirek ve Turan, 2003).

Lise, kendine özgü gelişim aşamasıyla, bireylerin belirli sporları keşfetmesi ve bu sporlarda başarılı olması için tartışmasız en önemli zamandır. Bazı sporlar için bu dönem potansiyel ve başarının altın çağı olarak kabul edilir. Yüksek öğrenim ve kariyer peşinde koşan bu neslin bu güçlü yönlerini sağlıklı ve dengeli bir şekilde geliştirmesi daha da kritik hale gelir (Sunay, Gündüz ve Tanılkan, 2002).

Sonuç olarak, ortaöğretim dönemi beden eğitimi gelecek nesillerin şekillenmesinde büyük önem taşımaktadır. Fiziksel, bilişsel ve psikolojik refahı teşvik ederek, bireyleri sürekli değişen bir dünyada başarılı olmaları için gerekli beceri ve dayanıklılıkla donatır. Beden eğitimi ve sporun birbiriyle bağlantılı olduğunu kabul etmek ve tasarımlarını sürekli uyarlamak, bu hayati hedefe ulaşmak için çok önemlidir.

2.6. Tutum Kavramı

Tutumlar, İnceoğlu'nun (2000) tanımladığı gibi deneyimlerimizden, değerlerimizden ve bilgimizden etkilenen zihinsel önyargılardır. Görünmez mercekler gibi davranarak insanlara, fikirlere veya faaliyetlere ilişkin bakış açılarımızı ve yargılarımızı şekillendirirler. Örneğin, sürekli olarak matematik dersini atlayan ve ödev yapmaktan kaçınan bir öğrencinin derse karşı olumsuz bir tutum geliştirmesi muhtemeldir.

Bu önyargılar Ülgen'in (1996) vurguladığı gibi öngörücü olabilir. Bir şeye karşı olumlu bir tutum, olumlu yargılama ve katılım olasılığını artırırken, olumsuz bir tutum, onaylamamayı ve kaçınmayı teşvik edebilir. Sonuçta tutumlarımız, düşüncelerimize ve eylemlerimize rehberlik eden bir tür içsel pusula görevi görür.

Bu kavram özellikle bireylerin beden eğitimi ve sporla ilgilenmesini anlamada önem kazanmaktadır. Olumlu içselleştirme, Özgüven'in (2000) öne sürdüğü gibi, kişisel tercihlerin aşılmasını gerektirse bile gönüllü katılım anlamına gelmektedir. Temelde değerlerimiz ve tutumlarımız davranışlarımızı ve seçimlerimizi şekillendirir.

Tutumları anlamının önemi, Erkuş'un (2003) da vurguladığı gibi, tutumların toplumsal uyumu etkileme gücünde ve davranışları yönlendiren rollerinde yatmaktadır. Bu önyargıları neyin şekillendirdiğini anlamak, yalnızca bireylerin nasıl davranabileceğini tahmin etme şansı vermekle kalmaz, aynı zamanda onların bakış açılarını daha iyiye doğru potansiyel olarak etkileyebilir.

Beden eğitimi bağlamında konuya yönelik olumlu bir tutum, düzenli katılım, etkinliklerden keyif alma ve fiziksel aktivitenin değerinin farkına varma gibi davranışlara dönüşebilir. Özçelik'in (1998) işaret ettiği gibi böyle bir tutumun geliştirilmesi, derslerin fiziksel olarak ilgi çekici hale getirilmesinden daha fazlasını yani anlamlı, misafirperver ve saygılı bir öğrenme ortamı yaratmayı gerektirir.

Kangalgil (2006) öğrenci tutumlarını şekillendirmede eğitimcilerin ve öğrenme ortamının önemli rolünün altını çizmektedir. Olumlu etkileşimler, ilgi çekici alanlar ve destekleyici öğretmenler, öğrencilerin beden eğitimini nasıl algıladıklarını ve yaklaşımlarını önemli ölçüde etkileyebilir. Bu durum Kağıtçıbaşı'nın (2005) tutumlar yalnızca davranışı belirlemez, aynı zamanda diğer faktörlerle de etkileşime girerek seçimleri ve eylemleri etkiler gözlemiyle de örtüşmektedir.

Bu nedenle, tutumların doğasını anlayarak ve beden eğitimi ile olumlu ilişkileri teşvik eden koşullar yaratarak, eğitimciler öğrencileri sağlıklı seçimler yapma ve yaşam boyu fiziksel aktivite sevgisini benimseme konusunda güçlendirebilir. Bu da onların genel refahına katkıda bulunur ve daha aktif ve katılımcı bir toplumu teşvik eder.

2.6.1. Tutumun öğeleri

Tutumun üç ögesi bulunmaktadır. Bunlar zihinsel, duyuşsal, davranışlar (gözlenebilen devinimler) süreçlerdir. Kişi bir nesne ile alakalı algısını, hislerine ve düşüncelerine dayanarak oluşturur. Bu durum da belirli bir seviyede etki yaratır. Etki aynı anda ileriye ait bir sonuca evrilir ve kişinin mesafe ve tavırlarına etki eder.

2.6.1.1.Bilişsel öge

Sakallı'nın (2001) öne sürdüğü gibi, bir faaliyete ilişkin kişisel inançlar, gerçekte yanlış olsa bile, o faaliyete yönelik tutumumuzu önemli ölçüde etkileyebilir. Örneğin, beden eğitiminin akademik performansa zarar verdiğine inanan bir kişi, aksini gösteren kanıtlar ne olursa olsun, muhtemelen konuya karşı olumsuz bir tutum sergileyecektir.

Bu, tutumlarımızı şekillendirmede bilişsel bileşenlerin hayati rolünü vurgulamaktadır. Bu bileşenler, Baysal'ın (1981) açıkladığı gibi, hem kişisel deneyimler hem de dış kaynaklar tarafından şekillendirilen, hedef konuya ilişkin bilgi ve anlayışımızı kapsar. Bu bilgi, sonuçta tutumumuzu etkileyen algılarımızın temelini oluşturur.

Daha da önemlisi, bir tutumun var olması için konunun belli düzeyde tanınması ve anlaşılması gereklidir. Hakkında hiçbir şey bilmediğimiz bir şey hakkında fikir sahibi olamayız. Ayrıca, bilgimizin doğruluğu çok önemli bir rol oynar. Anlayışımız gerçekliğe ne kadar yakınsa, tutumumuz da o kadar temelli ve geçerli olacaktır. Fakat unutulmamalıdır ki tutumlar statik değildir. Yeni bilgiler ortaya çıktıkça anlayışımız ve tutumlarımız da gelişir (Baysal, 1981).

Beden eğitimi bağlamında bu kavram, yanlış anlamalarla mücadele etmenin ve fiziksel aktivitenin hem akademik performans hem de genel refah üzerindeki olumlu etkisi hakkında gerçek bilgilerin desteklenmesinin önemini vurgulamaktadır. Eğitimciler, yanlış inançları ele alarak ve bilgiye dayalı anlayışı teşvik ederek, fiziksel aktiviteye yönelik daha olumlu tutumlar geliştirebilir, yaşam boyu katılımı teşvik edebilir ve bununla ilgili faydalardan yararlanabilirler.

2.6.1.2.Duyuşsal öge

Duyuşsal öge, tutumun bilişsel ögesine kıyasla daha sade bir yapı gösterir ve genellikle olumlu ya da olumsuz bir tepki şeklinde ortaya çıkar. Bununla birlikte, duyuşsal ögesi baskın olan tutumları değiştirmek, özellikle kişinin egosu ile bağlantılı konular söz konusu olduğunda daha zorlu bir süreç olarak görülmektedir (İnceoğlu, 2000). Bireyin duygusal yönü, tutumları ve kişilik özelliklerinin belirleyici olduğu bu duyuşsal unsur, yeni bir öğrenme durumuna karşı daha önceden oluşmuş duygu ve düşünceleri de içermektedir (Hünük, 2006).

Diğer bir ifadeyle, duyuşsal öge, kişinin tutum nesnesine karşı geliştirdiği olumlu veya olumsuz değerlendirmeleri yansıtan duygulardan kaynaklanmaktadır (Taylor, Peplay ve Sears, 2003). Bu bakımdan, gerçeğe tam olarak dayandırılmayan ve kişiden kişiye

farklılık gösterebilen, hem olumlu hem de olumsuz yönleri barındıran bir yapıya sahiptir (Tavşancıl, 2002). Tutumun duyuşsal unsuru, bilişsel unsura kıyasla daha basit bir şekilde anlaşılabilir ve kendini iyi ya da kötü bir tepki biçiminde gösterir. Ne var ki “duyuşsal unsurunun baskın olduğu bir tutumun değiştirilmesi özellikle kişinin egosu ile ilişkili konularda daha güçtür” (İnceoğlu, 2000).

Öte yandan, kişinin herhangi bir tutum hakkında olumlu veya olumsuz duygular hissetmesi, onun yaşam boyu edindiği deneyimler ve birikimlerle yakından ilişkilidir. Eğer bir uyarıcı, bireyde olumlu ya da olumsuz duygular uyandırmışsa, bu durum bireyin söz konusu uyarıcıya dair önceden yaşadığı deneyimlerin onaylanması ya da reddedilmesi süreciyle bağlantılıdır. Birey bu uyarıcıları yeniden hatırladığında, benzer şekilde olumlu veya olumsuz duygular hissetmeye devam edebilir. Dolayısıyla ilgili tutum konusundaki tepkiler de pozitif ya da negatif yönde şekillenir (İnceoğlu, 2010).

2.6.1.3. Davranışsal öge

Bir tutum, bireyin düşünce, duygu ve davranışlarını uyumlu bir biçimde bütünleştirmektedir. Bu üç unsur, sağlam ve yerleşik tutumlarda eksiksiz bir şekilde ortaya çıkar. Ancak yeterince gelişmemiş tutumlarda özellikle davranışsal öge, beklenen düzeyde kendini göstermeyebilir. Tutum, kişiyi eyleme yönlendiren karmaşık bir motivasyon kaynağı olarak değerlendirilebilir. Sonuç itibarıyla bireyin çevresindeki çeşitli nesnelere ilişkin beslediği duygular, o nesnelere dair bilgileri ve düşünceleri ile onlara yönelik eylemleri, süreklilik ve düzen içerisinde tutumun bütünlüğünü yansıtır (Kağıtçıbaşı, 2005).

Öte yandan, kişinin mevcut uyarıcı kümelerine yönelik tutumu, davranışa yansıyan bir eğilim sergileyebilir. İlgili davranış eğiliminde sözlü ifadeler veya başka tür devinimler ortaya çıkabilir. Bu eylemler, bireyin alışkanlıkları, normları ve tutum nesnesi ile doğrudan bağlantılı olmayan diğer tutumlarının etkisi altında şekillenebilir. Dolayısıyla davranışsal ögeye değinilirken iki tür davranış biçimi dikkate alınmaktadır: İlki, bir tutum nesnesine karşı beslenen beğeni veya beğenmeme tutumları iken; ikincisi ise hangi davranışın “gerçek” veya “doğru” olduğu hakkındaki görüşleri içeren normatif eylemlerdir (İnceoğlu, 2000).

2.6.2. Tutum kriterleri

Sosyal psikoloji literatüründe tutum, oldukça önemli bir kavram olarak değerlendirilir. Bununla birlikte, tutumun yatkınlık, içgüdü ve biyolojik durum gibi farklı kavramlarla karıştırılmaması için, hangi özelliklere sahip olduğunun açıkça belirtilmesi büyük önem

taşımaktadır (Kağıtçıbaşı, 2006). Bu çerçevede, Yılmaz (2009) tutum kavramının temel kriterlerini şu şekilde özetlemektedir:

Olumlu veya olumsuz yönelim: Tutumlar, belirli bir amaca doğru olumlu veya olumsuz olarak gelişebilir.

Özne-nesne veya özne-durum ilişkisi: Bulunulan duruma bağlı olarak tutumlar, genellikle özne ile nesne ya da özne ile durum arasındaki etkileşim sonucunda şekillenir.

Öğrenme ve kalıcılık: Öğrenilme yoluyla edinildikleri için tutumlar, az ya da çok olmak üzere farklı düzeylerde kalıcılık sergiler.

Sonradan geliştirilme: Tutumlar doğuştan var olan duygular değildir; içinde bulunulan çevre ve koşulların etkisiyle zaman içinde geliştirilir.

2.6.3. Tutum işlevleri

Tutumlar, Başaran'ın (1997) önerdiği gibi, bir orkestra şefi gibi davranarak bilgi, duygu, beceri ve davranışlarımız arasındaki uyumu sağlar. Bu hizalama tutarsızlık olasılığını en aza indirir ve eylemlerimizi öngörülebilir şekillerde yönlendirir.

Önder (2006) bu iç iletkenlerin fonksiyonlarını daha derinlemesine incelemektedir:

1. Kendine Hizmet: Doğal olarak birey fayda sağlayan ve çıkarlarımızla uyumlu seçimlere yönelir. Geri dönüşüm veya iş tatmini gibi faaliyetlere yönelik olumlu tutumlar motive edebilir ve performansı artırabilir.

2. Değer Pusulası: Tutumlar, değer yargılarını şekillendirerek hayatı kolaylaştırır ve çevreyle uyumlu bir hale gelmeye yardımcı olur. Fikirlerin güvenle oluşmasına ve ifade edilmesine olanak sağlarlar.

3. Sosyal Köprü: Tutumlar, başkalarıyla uyumluluğu teşvik ederek ve sorunsuz iletişim ve ilişkiler sağlayarak sosyal birleştirici görevi görür. Paylaşılan değerler ve normlar bu işlevde önemli bir rol oynamaktadır.

4. Eylem Kısayolu Oluşturma: Bir şeye karşı bir tutum geliştirdiğimizde, bu zihinsel bir kısayol görevi görür ve davranışımızı çok fazla düşünmeden etkiler. Örneğin sağlıklı beslenmeye yönelik olumlu bir tutum, sağlıklı seçimleri kolaylaştırır.

5. Kimlik Kalkanı: Bazen derinden benimsenen tutumlar, benlik duygumuzu koruyan bir kalkan görevi görür. Duruşumuzu rasyonelleştirmek veya çelişkili bilgileri küçümsemek anlamına gelse bile, kimliğimizi korumak için değişime direnebiliriz.

6. Bilgi Merceği: Bilgi nasıl tutumlarımızı şekillendiriyorsa, tutumlarımız da bilgiyi nasıl algıladığımızı ve yorumladığımızı etkiler. Mercek görevi görerek çevremizdeki dünyaya dair anlayışımızı renklendirirler.

Bu farklı işlevlerin farkına vararak, bireysel ve toplumsal davranışları şekillendirmede tutumların gücünü daha iyi anlaşılabilir. Nasıl çalıştıklarını anlamak, bilinçli seçimler yapmayı, olumlu değişimi teşvik etmeyi ve kendi içinde ve başkalarıyla daha güçlü ilişkiler kurulmasını sağlar.

2.6.4. Beden eğitimi dersine yönelik tutum ile ilgili yurt içi araştırmalar

Demirhan ve Koca (2004), cinsiyetin ve spora katılımın, lise öğrencilerinin beden eğitimine ilişkin bakış açılarını nasıl etkilediğini araştırmıştır. Bulgular, erkek öğrencilerin konuya karşı kız öğrencilere kıyasla daha olumlu tutumlar sergilediğini göstermiştir.

Tekin ve diğerleri (2005), beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin öğrencilerin sınıftaki görüş ve davranışlarını nasıl etkilediğini incelemiştir. Bulguları, öğretmenlerin katılımının ve yaklaşımının hem erkek hem de kız öğrencileri önemli ölçüde etkilediğini ve konuya karşı olumlu tutumlar geliştirdiğini göstermiştir.

Akpınar (2006) tarafından yapılan bir çalışmada, öğrencilerin fiziğe yönelik tutumları ile akademik performansları arasındaki ilişki araştırılmıştır. Bulgular, cinsiyete dayalı önemli bir fark olduğunu ve erkek öğrencilerin fiziğe karşı kız öğrencilere göre daha olumlu tutumlar sergilediğini ortaya koymuştur.

Kaya (2004), beden eğitimi ve spor öğrencilerinin öğretimle ilgili tutumlarını inceleyen bir yüksek lisans tezinde, çeşitli BESYO kurumlarından 224 kız ve 392 erkek öğrencinin katıldığı araştırma ile, tutumların öğrencilerin yaşları ve en çok zaman geçirdikleri yere göre iyileştiği bulunmuştur. Ayrıca, lise başarısı, aile geliri, cinsiyet ve alanı seçme nedenleri gibi faktörler öğrencilerin bakış açılarıyla ilişkili olduğu görülmüştür.

Üzüm ve Mirzeoğlu (2003), sporun toplumsal değerler ve düşünceler içindeki önemini analiz etmiştir. Türkiye'nin doğu ve güneydoğu bölgelerinde daha az sporcu olmasıyla sporcu dağılımında bölgesel bir eşitsizlik olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca, bu bölgelerdeki insanlar spora ilişkin kültürel algıları nedeniyle takım sporlarından daha çok bireysel sporlara yönelmiştir.

Çeliköz ve Çetin (2004), Anadolu öğretmen lisesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik bakış açılarını etkileyen faktörleri araştırmıştır. Beklenen maaş ile öğretmenliğe yönelik tutumlar arasında anlamlı bir ilişki bulamamışlardır. Ancak, annenin

eğitim düzeyi ile öğrencilerin tutumları arasında düşük oranlı ilişkiler bulunmuştur. Diğer önemli faktörler arasında sınıf koşulları, babanın eğitim seviyesi, akademik performans, eğitimci olarak çalışan aile yeleri ve kardeş sayısı yer almıştır.

2.6.5. Beden eğitimi ve spora ilişkin yabancı kaynaklı tutum alışmaları

Chung ve Phillips (2002), cinsiyet ve milliyetin lise ğrencilerinin beden eğitimine ve eğlence aktivitelerine katılımlarına yönelik tutumlarını nasıl etkilediğini incelemiştir. Amerika Birleşik Devletleri ve Tayvan'dan 451 öğrenciyi analiz ederek, Tayvanlı ğrencilerin Amerikalı akranlarından daha olumlu tutumlara sahip olduğunu tespit etmişlerdir. Ayrıca, erkek öğrencilerin her iki ülkede de eğlence aktivitelerine kadınlardan daha fazla değer verdiği görülmüştür.

Morey ve Karp (1998), bazı yüksek performanslı öğrencilerin neden beden eğitiminden hoşlanmadığını araştırmıştır. Bunu, eğitmenlerin beklentileri ile öğrencilerin ilgi alanları arasındaki uyumsuzluğa yoran çalışmaya göre, eğitmenler genellikle ilgi çekici içerik sağlamaktan çok görevleri tamamlamaya öncelik vermektedir. Bu kopukluk, öğrencilerin konuya yönelik tutumlarını olumsuz etkilemektedir

Robazza, Bortali, Carrora ve Bertola (2006), “Ben onu yapamam, tehlikeli görüyorum”: Beden terbiyesinde talebelerin tavrı ve hissiyatlarını tasvir eden çalışmalarında, beden eğitimindeki hareketlerin öğrencilerin yüksek fiziksel ve zihinsel talepleri olan ekstrem spora olan ilgisini nasıl etkilediğini araştırmıştır. Bulgular, katılımcıların tutum ve duygularını değiştirmeyi amaçlayan müdahalelerin olumlu bir etkiye sahip olduğunu göstermiştir.

Subramaniam ve Silverman (2007), ortaokul ğrencilerinin beden eğitimine yönelik tutumlarını ve bunların sınıf seviyelerine göre nasıl değiştiğini incelemiştir. Araştırma sonucunda, öğrencilerin genel olarak beden eğitimine ilişkin olumlu görüşlere sahip olsalar da bu olumluluğun daha yüksek sınıflara geçtikçe azaldığı görülmüştür.

3. GEREÇ VE YÖNTEM

Bu başlıkta; araştırma deseni, çalışma grubu ve verilerin toplanması ve analizi ilişkin bilgiler incelenmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, Anadolu liselerindeki öğrencilerin beden eğitimi derslerine karşı tutumlarını ölçmek için nicel bir yaklaşım kullanmaktadır. Bu çalışma, tarama modeli çerçevesinde betimsel bir yaklaşımla yapılmıştır. Tarama modelleri, var olan bir durumu kapsamlı bir şekilde yansıtabilmek için tasarlanmıştır. Birincil amaçları, fenomeni, kişiyi veya nesneyi değiştirmeye veya etkilemeye çalışmadan var olan bağlamında tanımlamaktır. Gözlemlenen veriler zaten mevcuttur ve asıl odak noktası doğru gözlem ve tanımlamadır (Karasar, 2010).

3.2. Evren Örneklem

Araştırmanın evrenini, İstanbul ili Sultangazi ilçesinde bulunan Anadolu liselerinde öğrenim görmekte olan öğrenciler oluşturmaktadır. İstanbul ili Sultangazi ilçesinden tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılarak seçilen resmi Anadolu liselerinde öğrenim görmekte olan 700 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Örneklem, tanımlanmış evrenden kolayda örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Bu yöntemde, her bir ögenin seçilme olasılığı eşittir ve analizdeki her bir faktöre eşit oranda dahil olma şansı sağlanması amaçlanmaktadır (Arıkan, 2004). Kolayda örnekleme yöntemi ile seçilen ve araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden Mehmet Yaşar Kandemir Anadolu İmam Hatip Lisesinde, Şair Abay Konanbay Anadolu Lisesinde, Nuri Pakdil Anadolu Lisesinde, Sultançiftliği Anadolu Lisesinde eğitim görmekte olan 414'ü kız, 286'sı erkek şeklinde toplam 700 öğrenci çalışma grubunu oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aşamasında anket yöntemi, yüz yüze görüşme tekniği ile uygulanmıştır. Anketimize 850 öğrenci katılmış yüzde 82,35 dönüş oranı ile 700 adet geçerli anket formu elde edilebilmiştir. Araştırmanın veri toplama aracı olan anket formu iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısım kişisel bilgi formu, ikinci kısım ise lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin değerler ölçeğinden oluşmaktadır.

3.3.1. Kişisel bilgi formu

Kişisel bilgi formu, öğrencilerin demografik özelliklerine ilişkin istatistikî verileri toplamayı ve hem öğrencilerin kendi spor alışkanlıklarını hem de ailelerinin spor alışkanlıklarını belirlemeyi amaçlayan 10 sorudan oluşmaktadır.

3.3.2. Lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin değerler ölçeği

Yücekaya, Sağın ve Güllü (2022) tarafından lise öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor (BES) dersi değer düzeylerinin belirlenebilmesi amacıyla oluşturulmuştur.

Yapılan açımlayıcı faktör analizleriyle 5 boyut ve 28 madde belirlenmiştir. Bu 5 boyut "Başarı", "Saygı", " Milli kültür ve beraberlik", "Sportmenlik" ve "Spor Kültürü". "Başarı" ve "Spor Kültürü" boyutlarının her biri 7 maddeden oluşurken, "Saygı" boyutu 5 maddeden, " Milli kültür ve beraberlik " boyutu 4 maddeden ve "Sportmenlik" boyutu 5 maddeden meydana gelmiştir. Ölçekteki 28 madde birlikte toplam varyansın %49,17'sine tekabül etmektedir. Sonuç olarak, Beden Eğitimi ve Spor Dersi Lise Değer Ölçeği'nin (BESDLDO), lise öğrencilerinin beden eğitimindeki değer düzeylerini ölçmek için güvenilir ve geçerli bir araç olduğu kabul edilmiştir.

3.3. Verilerin Analizi

Analizler, SPSS paket programı ile analiz edilmiştir. Katılımcıların verdikleri yanıtlar kullanılabilirlik denetiminden geçirildikten sonra, bilgisayara aktarılmış ve verilerin parametrik testlerin ön şartlarını sağlayıp sağlamadığına Çarpıklık ve Basıklık değerleri incelenerek karar verilmiştir. Daha sonra ortalama, standart sapma, frekans ve yüzde gibi betimleyici istatistiklere yönelik çözümlenmeler yapılmıştır. Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlişkin Değerler ölçeğinden alınan puanlar da betimleyici istatistik yöntemi kullanılmıştır. Ardından örneklem grubunun ölçeklerden aldıkları puanlar ile örneklem grubunun demografik özellikleri arasındaki analizlere yer verilmiştir. İki gruplu karşılaştırmalar için T testi ve ikiden çok gruplar için tek yönlü varyans (ANOVA) testleri yapılmıştır. Bu yöntemlerle elde edilen verilere yönelik tablolar oluşturulmuştur. Farklılıkların kaynağını belirlemek amacıyla Tukey Post Hoc analizi kullanılmıştır. Araştırmada anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

4. BULGULAR

Bu bölümde, araştırma amacına uygun olarak katılımcı öğrencilere ilişkin istatistiksel analizler tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 4.1. Demografik istatistikler

Demografik Değişkenler	Kategoriler	f	%
Cinsiyet	Kadın	414	59,1
	Erkek	286	40,9
	Toplam	700	100
Yaş	14	244	34,9
	15	240	34,3
	16	117	16,7
	17	99	14,1
	Toplam	700	100
Kardeş Sayısı	Tek Çocuk	37	5,3
	İki Kardeş	231	33,0
	Üç Kardeş	240	34,3
	Dört ve üzeri	192	27,4
	Toplam	700	100

Tablo 4.1. incelendiğinde araştırmaya 414 kadın ve 286 erkek öğrenci olarak toplam 700 kişinin katıldığı görülmektedir. Buna göre örnekleme oluşturan öğrencilerin %59,1'i kadınlardan, %40,9'u erkeklerden oluşmaktadır.

Katılımcıların yaşlarına bakıldığında ise 244 öğrenci 14 yaşında, 240 öğrenci 15 yaşında, 117 öğrenci 16 yaşında 99 öğrenci ise 17 yaşında olduğu görülmektedir.

Katılımcıların kardeş sayıları incelendiğinde ise, 37 öğrencinin tek çocuk olduğu, 231 tanesinin iki kardeş olduğu, 240 tanesinin üç kardeş olduğu ve 192 tanesinin ise dört ve üzeri kardeş olduğu belirtilmiştir.

Öğrencilerin ailelerinin eğitim ve meslek istatistikleri Tablo 4.2'de belirtilmiştir.

Tablo 4.2. Aile eğitim ve meslek istatistikleri

Demografik Değişkenler	Kategoriler	f	%
Anne Eğitim Durumu	Okuryazar Olmayan	60	8,6
	İlkokul Mezunu	315	45
	Ortaokul Mezunu	164	23,4
	Lise Mezunu	136	19,4
	Üniversite Mezunu	21	3
	Lisansüstü Mezunu	4	0,6
	Toplam	700	100

Tablo 4.2. Devamı

Demografik Değişkenler	Kategoriler	f	%
Baba Eğitim Durumu	Okuryazar Olmayan	7	1,0
	İlkokul Mezunu	249	35,6
	Ortaokul Mezunu	235	33,6
	Lise Mezunu	169	24,1
	Üniversite Mezunu	34	4,9
	Lisansüstü Mezunu	6	0,9
	Toplam	700	100
Anne Meslek Durumu	Ev Hanımı	531	75,9
	Memur	7	1,0
	İşçi	84	12,0
	Emekli	4	0,6
	Diğer	74	10,6
	Toplam	700	100
Baba meslek Durumu	Çiftçi	10	1,4
	Memur	19	2,7
	İşçi	235	33,6
	Emekli	75	10,7
	Diğer	361	51,6
	Toplam	700	100

Tablo 4.2’de araştırmaya katılan öğrencilerin anne baba eğitim ve meslek istatistikleri yer almaktadır. Tablo incelendiğinde katılımcıların anne eğitim durumları okuryazar olmayanların sayısı 60, ilkökul mezunu anne sayısı 315, ortaokul mezunu anne sayısı 164, lise mezunu anne sayısı 136, üniversite anne sayısı 21, lisansüstü sayısı ise 4 olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin babalarının eğitim durumlarına bakıldığında ise, 7 tane okuryazar olmayan baba, 249 tane ilkökul mezunu baba, 235 tane ortaokul mezunu baba, 169 tane lise mezunu baba, 34 tane üniversite mezunu baba ve 6 tane lisansüstü mezunu baba olduğu belirtilmiştir. Buna göre katılımcıların %1’i okuryazar olmayan, %35,6’sı ilkökul mezunu, %33,6’sı ortaokul mezunu %24,1’i lise mezunu %4,9’u üniversite mezunu, %0,9’u ise lisansüstü mezunu babadan oluşmaktadır.

Öğrencilerin annelerinin meslek durumu incelendiğinde ise 531 adet ev hanımı anne, 7 adet memur anne, 84 adet işçi anne, 4 adet emekli anne, 74 adet diğer meslek grubunda çalışmakta olan anne olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcıların babalarının meslek durumlarına bakıldığında 10 tane çiftçi baba, 19 tane memur baba, 235 tane işçi baba, 75 tane emekli baba, 361 tane ise diğer meslek grubunda çalışmakta olan baba olduğu belirtilmiştir.

Öğrencilerin spor branşı, ilgi alanları ve kitap okuma sıklığı ile ilgili istatistikleri ise Tablo 4.3’teki gibidir.

Tablo 4.3. Spor durumu, branşı, ilgi alanları ve kitap okuma sıklığı istatistikleri

Demografik Değişkenler	Kategoriler	f	%
Branş	Bireysel Sporlar	504	39,1
	Takım Sporları	196	29,0
	Toplam	700	100,0
İlgi Alanları	Kitap-Dergi Okumak	161	23,0
	Sinema	88	12,6
	Tiyatro	11	1,6
	Müzik	230	32,9
	Diğer	210	30,0
	Toplam	700	100,0
	Kitap Okuma Sıklığı	Sıklıkla	226
Nadiren		359	51,3
Hiç		115	16,4
Toplam		700	100,0

Tablo 4.3. incelendiğinde katılımcıların spor durumu, branşı, ilgi alanları ve kitap okuma sıklığı hakkında olduğu görülmektedir. Katılımcıların branş durumu incelendiğinde, bireysel sporlar ile ilgilenen öğrencilerin sayısı 504, takım sporları ile ilgilenen öğrencilerin sayısı ise 196'dır. Bu durumda %39,1'i bireysel sporlar ile ilgilenmektedir, %29'u ise takım sporları ile ilgilenmektedir.

Öğrencilerin ilgi alanları incelendiğinde ise kitap- dergi okuyan 161 öğrenci, sinema ile ilgilenen 88, tiyatro ile ilgilenen 11, müzik ile ilgilenen 230, diğer alanlarla ilgilenen 210 öğrenci olduğu belirtilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin kitap okuma sıklığına bakıldığında ise sıklıkla kitap okuyan 226 öğrenci, nadiren kitap okuyan 359 öğrenci, hiç kitap okumayan 115 öğrenci olduğu tespit edilmiştir. Buna göre, araştırmaya katılan öğrencilerin %32,3'ü sıklıkla kitap okuyan öğrenciden, %51,3'ü nadiren kitap okuyan öğrenciden, %16,4'ü ise hiç kitap okumayan öğrenciden oluşmaktadır.

Ölçek maddelerinden elde edilen toplamsal değerlere ait betimsel istatistikler Tablo 4.4'te gösterilmiştir.

Tablo 4.4. Lise öğrencilerinin BESDLÖ ve alt boyutlarından elde ettikleri puanların tanımlayıcı istatistikleri, normallik ve güvenilirlik analizi sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutları	n	Min	Max	Ort.	Sd	Skewness (Çarpıklık)	Kurtosis (Basıklık)
Başarı	700	1,00	5,00	3,76	,89	-,57	-,35
Saygı	700	1,00	5,00	4,30	,89	-1,61	2,36
Milli Kültür ve Beraberlik	700	1,00	5,00	3,15	1,06	,001	-,80
Sportmenlik	700	1,00	5,00	3,91	,97	-,94	,41
Spor Kültürü	700	1,00	5,00	4,28	,77	-1,58	2,69

Tablo 4.4. Devamı

Ölçek ve Alt Boyutları	n	Min	Max	Ort.	Sd	Skewness (Çarpıklık)	Kurtosis (Basıklık)
BESDLÖ (Toplam)	700	1,00	5,00	3,92	,66	-,97	1,38

Katılımcılardan elde edilen veriler araştırmacı tarafından kodlanmış ve SPSS 25.00 Windows paket programına aktarılarak analiz edilmiştir. Ölçme araçlarından elde edilen verilere dayanarak, hangi istatistiksel yöntemin kullanılacağına karar verebilmek için normallik, homojenlik, çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerleri analiz edilmiştir. Bu analiz sonucunda, verilerin normal dağılıma uygun olduğu tespit edilmiştir. Çarpıklık ve basıklık değerlerinin $\pm 1,5$ aralığında olması, çoğu psikometrik amaç için uygun bir kriter olarak değerlendirilmektedir (Hair, Black, Babin, Anderson ve Tatham, 2013).

Beden eğitimine karşı tutum ölçeği en az 1,00 ve en fazla 5,00 ortalama 3,92 ve 0,66 standart sapma değerlerine sahiptir. Likert tipi ölçeklerin orta noktasının 3 olduğu varsayıldığında, tüm öğrenciler için belirlenen genel ortalama puan beden eğitimine karşı tutum ortalamasının üzerinde olduğunu göstermektedir (Tablo 4.4.).

Tablo 4.5. Anadolu lisesi öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre BESDLÖ ve alt boyutlarına ait T testi analiz sonuçları

Ölçek ve Ölçek Alt Boyutları	Cinsiyet	n	Ort.	Ss	t	Sd	p																																																								
Başarı	Erkek	286	3,93	,91	4,27	698	,000*																																																								
	Kadın	414	3,64	,86				Saygı	Erkek	286	4,09	1,01	-4,87	505,37	,000*	Kadın	414	4,44	,77	Milli Kültür ve Beraberlik	Erkek	286	3,19	1,09	,920	595,15	,358	Kadın	414	3,11	1,04	Sportmenlik	Erkek	286	3,74	1,07	-3,82	698	,000*	Kadın	414	4,02	,87	Spor Kültürü	Erkek	286	4,12	,87	-4,33	513,17	,000*	Kadın	414	4,39	,68	BESDLÖ (Toplam)	Erkek	286	3,87	,74	-1,801	516,79	,072
Saygı	Erkek	286	4,09	1,01	-4,87	505,37	,000*																																																								
	Kadın	414	4,44	,77				Milli Kültür ve Beraberlik	Erkek	286	3,19	1,09	,920	595,15	,358	Kadın	414	3,11	1,04	Sportmenlik	Erkek	286	3,74	1,07	-3,82	698	,000*	Kadın	414	4,02	,87	Spor Kültürü	Erkek	286	4,12	,87	-4,33	513,17	,000*	Kadın	414	4,39	,68	BESDLÖ (Toplam)	Erkek	286	3,87	,74	-1,801	516,79	,072	Kadın	414	3,96	,59								
Milli Kültür ve Beraberlik	Erkek	286	3,19	1,09	,920	595,15	,358																																																								
	Kadın	414	3,11	1,04				Sportmenlik	Erkek	286	3,74	1,07	-3,82	698	,000*	Kadın	414	4,02	,87	Spor Kültürü	Erkek	286	4,12	,87	-4,33	513,17	,000*	Kadın	414	4,39	,68	BESDLÖ (Toplam)	Erkek	286	3,87	,74	-1,801	516,79	,072	Kadın	414	3,96	,59																				
Sportmenlik	Erkek	286	3,74	1,07	-3,82	698	,000*																																																								
	Kadın	414	4,02	,87				Spor Kültürü	Erkek	286	4,12	,87	-4,33	513,17	,000*	Kadın	414	4,39	,68	BESDLÖ (Toplam)	Erkek	286	3,87	,74	-1,801	516,79	,072	Kadın	414	3,96	,59																																
Spor Kültürü	Erkek	286	4,12	,87	-4,33	513,17	,000*																																																								
	Kadın	414	4,39	,68				BESDLÖ (Toplam)	Erkek	286	3,87	,74	-1,801	516,79	,072	Kadın	414	3,96	,59																																												
BESDLÖ (Toplam)	Erkek	286	3,87	,74	-1,801	516,79	,072																																																								
	Kadın	414	3,96	,59																																																											

* $p < 0,05$

Tablo 4.5'te araştırmaya katılan Anadolu lisesi öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre BESDLÖ ve ölçeğin alt boyutlarına ait T testi sonuçlarına göre; BESDLÖ alt boyutlarından başarı, saygı, sportmenlik ve spor kültürü düzeyleri ($t_{(698)} = 4,27$; $t_{(505,37)} = -4,87$; $t_{(698)} = -3,82$; $t_{(513,17)} = -4,33$; $p < 0,05$) ile öğrencilerin cinsiyetleri arasında istatistiksel

olarak anlamlı bir farklılık görülmektedir. Ortaya çıkan fark BESDLÖ başarı alt boyutu için erkeklerin lehinedir. BESDLÖ saygı, sportmenlik ve spor kültürü alt boyutları için ise kadınların lehinedir. Beden Eğitimi Spor Dersi Lise Değer düzeyleri ile cinsiyet değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Tablo 4.6. Anadolu lisesi öğrencilerinin yaşına göre BESDLÖ ve alt boyutlarına ait ANOVA testi sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutları	Yaş	n	Ort.	Ss	F	p
Başarı	14 yaş	244	3,85	,81	8,06	,000*
	15 yaş	240	3,60	,94		
	16 yaş	117	3,65	,90		
	17 yaş	99	4,07	,87		
	Toplam	700	3,76	,89		
Saygı	14 yaş	244	4,38	,82	1,72	,161
	15 yaş	240	4,20	,95		
	16 yaş	117	4,31	,85		
	17 yaş	99	4,31	,94		
	Toplam	700	4,30	,89		
Milli Kültür ve Beraberlik	14 yaş	244	3,14	1,04	,89	,444
	15 yaş	240	3,08	1,02		
	16 yaş	117	3,21	1,17		
	17 yaş	99	3,26	1,10		
	Toplam	700	3,15	1,06		
Sportmenlik	14 yaş	244	3,98	,92	2,60	,051
	15 yaş	240	3,77	,93		
	16 yaş	117	3,96	,97		
	17 yaş	99	4,00	1,13		
	Toplam	700	3,91	,97		
Spor Kültürü	14 yaş	244	4,37	,63	2,12	,096
	15 yaş	240	4,20	,79		
	16 yaş	117	4,24	,87		
	17 yaş	99	4,32	,91		
	Toplam	700	4,28	,77		
BESDLÖ (Toplam)	14 yaş	244	3,99	,59	4,56	,004*
	15 yaş	240	3,81	,67		
	16 yaş	117	3,91	,67		
	17 yaş	99	4,05	,73		
	Toplam	700	3,92	,66		

*p<0,05

Tablo 4.6’da yapılan analizler incelendiğinde, öğrencilerin yaşları ile BESDLÖ başarı alt boyutu ve “Beden Eğitimi Spor Dersi Lise Değer” düzeyleri arasında istatistiksel

olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($F_{(3, 696)}= 8,06$; $F_{(3,696)}= 4,56$; $p<0,05$). Yapılan ANOVA analizi sonuçlarına göre 17 yaşındaki Anadolu lisesi öğrencilerinin BESDLÖ başarı alt boyutu ve “Beden Eğitimi Spor Dersi Lise Değer” düzeyleri diğer yaş gruplarındaki öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur. Öğrencilerin yaşları ile BESDLÖ saygı, milli kültür ve beraberlik, sportmenlik ve spor kültürü alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark belirtilmemiştir.

4.7. Anadolu lisesi öğrencilerinin yaşına göre BESDLÖ ve başarı alt boyutuna ait Post-Hoc Tukey testi sonuçları

Değişkenler	(I)	(J)	Ortalamalar Arası Fark	P
Başarı	14 yaş	15 yaş*	,247	,012
		16 yaş	,190	,223
		17 yaş	-,226	,141
	15 yaş	14 yaş*	-,247	,012
		16 yaş	-,056	,941
		17 yaş*	-,474	,000
	16 yaş	14 yaş	-,190	,223
		15 yaş	,0569	,941
		17 yaş*	-,417	,003
	17 yaş	14 yaş	,226	,141
		15 yaş*	,474	,000
		16 yaş*	,417	,003
BESDLÖ (Toplam)	14 yaş	15 yaş*	,184	,011
		16 yaş	,085	,657
		17 yaş	-,052	,906
	15 yaş	14 yaş*	-,184	,011
		16 yaş	-,099	,531
		17 yaş*	-,237	,013
	16 yaş	14 yaş	-,085	,657
		15 yaş	,099	,531
		17 yaş	-,137	,414
	17 yaş	14 yaş	,052	,906
		15 yaş*	,237	,013
		16 yaş	,137	,414

* $p<0,05$

İlgili ölçek ve alt boyutların arasındaki farklılığın hangi yaş grubu arasında olduğunun tespiti için POST-HOC (Tukey) analizi sonucunun yer aldığı Tablo 4.7. incelendiğinde, 14 yaşındaki öğrencilerin başarı alt boyutu düzeyinin 15 yaşındaki öğrencilerden anlamlı düzeyde farklılaştığı belirtilmiştir ($p<0,05$). 14 yaşındaki öğrencilerin başarı alt boyutu düzeyinin 15 yaşındaki öğrencilerden daha yüksek ortalama değere sahip olduğu görülmektedir. 17 yaşındaki öğrencilerin ise başarı alt boyutu seviyesinin 15 yaşındaki öğrencilerden ve 16 yaşındaki öğrencilerden anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir

($p < 0,05$). 17 yaşındaki öğrencilerin başarı alt boyutu seviyesinin 15 ve 16 yaşındaki öğrencilerden daha yüksek olduğu belirtilmektedir. “Beden Eğitimi Spor Dersi Lise Değer” açısından Tukey testi incelendiğinde ise, 14 yaşındaki öğrencilerin Beden Eğitimi Spor Dersi Lise Değer (BESDLÖ) düzeyinin 15 yaşındaki öğrencilerden anlamlı düzeyde farklılaştığı belirtilmiştir ($p < 0,05$). 14 yaşındaki öğrencilerin Beden Eğitimi Spor Dersi Lise Değer (BESDLÖ) düzeyinin 15 yaşındaki öğrencilerden daha yüksek ortalama değere sahip olduğu görülmektedir. 17 yaşındaki öğrencilerin Beden Eğitimi Spor Dersi Lise Değer (BESDLÖ) düzeyinin ise 15 yaşındaki öğrencilerden anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir ($p < 0,05$). 17 yaşındaki öğrencilerin Beden Eğitimi Spor Dersi Lise Değer (BESDLÖ) seviyesinin 15 yaşındaki öğrencilerden daha yüksek olduğu belirtilmektedir. Bu duruma göre, yaş grubu öğrencilerin başarı alt boyutu ve Beden Eğitimi Spor Dersi Lise Değer (BESDLÖ) düzeyini etkileyen bir faktör olarak değerlendirilebilir.

Tablo 4.8. Anadolu lisesi öğrencilerinin kardeş sayısına göre BESDLÖ ve alt boyutlarına ait ANOVA testi sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutları	Kardeş Sayısı	n	Ort.	Ss	F	p
Başarı	Tek Çocuk	37	3,72	,83	2,69	,045*
	İki Kardeş	231	3,85	,88		
	Üç Kardeş	240	3,63	,93		
	Dört ve Üzeri	192	3,82	,87		
	Toplam	700	3,76	,89		
Saygı	Tek Çocuk	37	4,56	,58	1,39	,242
	İki Kardeş	231	4,24	,90		
	Üç Kardeş	240	4,29	,90		
	Dört ve Üzeri	192	4,32	,90		
	Toplam	700	4,30	,89		
Milli Kültür ve Beraberlik	Tek Çocuk	37	2,95	1,029	4,72	,003*
	İki Kardeş	231	3,36	,99		
	Üç Kardeş	240	3,05	1,09		
	Dört ve Üzeri	192	3,05	1,09		
	Toplam	700	3,15	1,06		
Sportmenlik	Tek Çocuk	37	3,94	,91	,47	,701
	İki Kardeş	231	3,85	,99		
	Üç Kardeş	240	3,91	,94		
	Dört ve Üzeri	192	3,96	,98		
	Toplam	700	3,91	,97		

Tablo 4.8. Devamı

Ölçek ve Alt Boyutları	Kardeş Sayısı	n	Ort.	Ss	F	p
Spor Kültürü	Tek Çocuk	37	4,40	,54	,39	,759
	İki Kardeş	231	4,29	,81		
	Üç Kardeş	240	4,25	,78		
	Dört ve Üzeri	192	4,29	,75		
	Toplam	700	4,28	,77		
BESDLÖ (Toplam)	Tek Çocuk	37	3,97	,55	,85	,464
	İki Kardeş	231	3,96	,67		
	Üç Kardeş	240	3,87	,67		
	Dört ve Üzeri	192	3,94	,63		
	Toplam	700	3,92	,66		

*p<0,05

Tablo 4.8’de yapılan ANOVA testi sonuçlarına göre; Anadolu lisesi öğrencilerinin kardeş sayıları ile BESDLÖ başarı ve milli kültür ve beraberlik alt boyutları düzeyi arasında istatistiksel şekilde anlamlı bir farklılık bulunduğu tespit edilmiştir ($F_{(3, 696)}= 4,72$; $F_{(3,696)}= 2,69$; $p<0,05$). Yapılan analize göre iki kardeş olan öğrencilerin BESDLÖ başarı ve milli kültür ve beraberlik alt boyutlarının düzeyleri diğer öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirtilmiştir. Anadolu lisesi öğrencilerinin kardeş sayıları ile BESDLÖ saygı, sportmenlik, spor kültürü alt boyutları ve “Beden Eğitimi Spor Dersi Lise Değer” düzeyleri arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

4.9. Anadolu lisesi öğrencilerinin kardeş sayısına göre BESDLÖ başarı ve milli kültür ve beraberlik alt boyutlarına ait Post-Hoc Tukey testi sonuçları

Değişkenler	(I)	(J)	Ortalamalar Arası Fark	P
Başarı	Tek Çocuk	İki Kardeş	-,125	,859
		Üç Kardeş	,092	,937
		Dört ve Üzeri	-,093	,937
	İki Kardeş	Tek Kardeş	,125	,859
		Üç Kardeş*	,217	,043
		Dört ve Üzeri	,031	,984
	Üç Kardeş	Tek Kardeş	-,092	,937
		İki Kardeş*	-,217	,043
		Dört ve Üzeri	-,186	,140
	Dört ve Üzeri	Tek Kardeş	,093	,937
		İki Kardeş	-,031	,984
		Üç Kardeş	,186	,140

Tablo 4.9. Devamı

Değişkenler	(I)	(J)	Ortalamalar Arası Fark	P
Milli Kültür ve Beraberlik	Tek Çocuk	İki Kardeş	-,404	,138
		Üç Kardeş	-,093	,959
		Dört ve Üzeri	-,093	,961
	İki Kardeş	Tek Kardeş	,404	,138
		Üç Kardeş*	,310	,008
		Dört ve Üzeri*	,310	,015
	Üç Kardeş	Tek Kardeş	,093	,959
		İki Kardeş*	-,310	,008
		Dört ve Üzeri	-,000	1,000
	Dört ve Üzeri	Tek Kardeş	,093	,961
		İki Kardeş*	-,310	,015
		Üç Kardeş	,000	1,000

*p<0,05

İlgili alt boyutların arasındaki farklılığın öğrencilerin kardeş sayılarının hangi gruplar arasında olduğunun tespiti için POST-HOC (Tukey) analizi sonucunun yer aldığı Tablo 4.9'a göre, iki kardeş olan öğrencilerin başarı alt boyutu düzeyinin üç kardeş olan öğrencilerden anlamlı düzeyde farklılaştığı belirtilmiştir ($p<0,05$). İki kardeş olan öğrencilerin başarı alt boyutu düzeyinin üç kardeş olan öğrencilerden daha yüksek ortalama değere sahip olduğu görülmektedir. İki kardeş olan öğrencilerin ise milli kültür ve beraberlik alt boyutu seviyesinin üç kardeş olan öğrencilerden ve dört ve üzeri kardeşi olan öğrencilerden anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir ($p<0,05$). İki kardeş olan öğrencilerin milli kültür ve beraberlik alt boyutu seviyesinin üç kardeşi olan ve dört ve üzeri kardeşi olan öğrencilerden daha yüksek olduğu belirtilmektedir. Buna göre kardeş sayısı öğrencilerin başarı alt boyutu ve milli kültür ve beraberlik düzeyini etkileyen bir faktör olarak belirtilebilir.

Tablo 4.10. Anadolu lisesi öğrencilerinin anne eğitim durumuna göre BESDLÖ ve alt boyutlarına ait ANOVA testi sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutları	Anne Eğitim Durumu	n	Ort	Ss	F	p
Başarı	Okuryazar olmayan	60	3,83	,98	,39	,851
	İlkokul Mezunu	315	3,75	,91		
	Ortaokul Mezunu	164	3,74	,84		
	Lise Mezunu	136	3,75	,90		
	Üniversite Mezunu	21	3,99	,81		
	Lisansüstü Mezunu	4	3,64	1,13		
	Toplam	700	3,76	,89		

Tablo 4.10. Devamı

Ölçek ve Alt Boyutları	Anne Eğitim Durumu	n	Ort	Ss	F	p
Saygı	Okuryazar olmayan	60	4,32	,88	,39	,850
	İlkokul Mezunu	315	4,26	,90		
	Ortaokul Mezunu	164	4,35	,80		
	Lise Mezunu	136	4,29	,98		
	Üniversite Mezunu	21	4,30	,78		
	Lisansüstü Mezunu	4	4,70	,47		
	Toplam	700	4,30	,89		
Milli Kültür ve Beraberlik	Okuryazar olmayan	60	3,04	1,18	,97	,430
	İlkokul Mezunu	315	3,11	1,03		
	Ortaokul Mezunu	164	3,13	1,05		
	Lise Mezunu	136	3,23	1,09		
	Üniversite Mezunu	21	3,54	1,15		
	Lisansüstü Mezunu	4	3,00	,70		
	Toplam	700	3,15	1,06		
Sportmenlik	Okuryazar olmayan	60	4,02	,93	,83	,529
	İlkokul Mezunu	315	3,88	,96		
	Ortaokul Mezunu	164	3,98	,90		
	Lise Mezunu	136	3,84	1,07		
	Üniversite Mezunu	21	4,01	1,00		
	Lisansüstü Mezunu	4	3,40	1,13		
	Toplam	700	3,91	,97		
Spor Kültürü	Okuryazar olmayan	60	4,30	,77	,86	,508
	İlkokul Mezunu	315	4,22	,84		
	Ortaokul Mezunu	164	4,35	,69		
	Lise Mezunu	136	4,34	,69		
	Üniversite Mezunu	21	4,27	,80		
	Lisansüstü Mezunu	4	4,14	,95		
	Toplam	700	4,28	,77		
BESDLÖ (Toplam)	Okuryazar olmayan	60	3,95	,66	,48	,786
	İlkokul Mezunu	315	3,89	,69		
	Ortaokul Mezunu	164	3,96	,59		
	Lise Mezunu	136	3,94	,66		
	Üniversite Mezunu	21	4,05	,68		
	Lisansüstü Mezunu	4	3,82	,52		
	Toplam	700	3,92	,66		

*p<0,05

Tablo 4.10'daki veriler incelendiğinde, öğrencilerin anne eğitim durumlarına göre BESDLÖ ve alt boyutlarına ait ANOVA testi yapıldığı ve sonucunda anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 4.11. Anadolu lisesi öğrencilerinin baba eğitim durumuna göre BESDLÖ ve alt boyutlarına ait ANOVA testi sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutları	Baba Eğitim Durumu	n	Ort.	Ss	F	p
Başarı	Okuryazar olmayan	7	3,40	1,17	1,87	,096
	İlkokul Mezunu	249	3,81	,86		

Tablo 4.11. Devamı

Ölçek ve Alt Boyutları	Baba Eğitim Durumu	n	Ort.	Ss	F	p
Başarı	Ortaokul Mezunu	235	3,78	,91	1,87	,096
	Lise Mezunu	169	3,71	,92		
	Üniversite Mezunu	34	3,45	,73		
	Lisansüstü Mezunu	6	4,35	1,20		
	Toplam	700	3,76	,89		
Saygı	Okuryazar olmayan	7	4,08	,88	1,94	,084
	İlkokul Mezunu	249	4,41	,75		
	Ortaokul Mezunu	235	4,27	,95		
	Lise Mezunu	169	4,23	,98		
	Üniversite Mezunu	34	4,01	,94		
	Lisansüstü Mezunu	6	4,56	,48		
Toplam	700	4,30	,89			
Milli Kültür ve Beraberlik	Okuryazar olmayan	7	3,03	1,16	2,65	,022*
	İlkokul Mezunu	249	3,04	1,08		
	Ortaokul Mezunu	235	3,25	1,06		
	Lise Mezunu	169	3,07	1,04		
	Üniversite Mezunu	34	3,37	,96		
	Lisansüstü Mezunu	6	4,25	1,17		
Toplam	700	3,15	1,06			
Sportmenlik	Okuryazar olmayan	7	3,62	,84	1,41	,216
	İlkokul Mezunu	249	4,03	,83		
	Ortaokul Mezunu	235	3,86	1,04		
	Lise Mezunu	169	3,81	1,05		
	Üniversite Mezunu	34	3,83	,98		
	Lisansüstü Mezunu	6	3,73	1,07		
Toplam	700	3,91	,97			
Spor Kültürü	Okuryazar olmayan	7	4,00	1,19	1,48	,192
	İlkokul Mezunu	249	4,36	,66		
	Ortaokul Mezunu	235	4,30	,80		
	Lise Mezunu	169	4,19	,86		
	Üniversite Mezunu	34	4,15	,80		
	Lisansüstü Mezunu	6	4,11	,65		
Toplam	700	4,28	,77			
BESDLÖ (Toplam)	Okuryazar olmayan	7	3,66	,76	1,64	,145
	İlkokul Mezunu	249	3,99	,55		
	Ortaokul Mezunu	235	3,94	,71		
	Lise Mezunu	169	3,85	,71		
	Üniversite Mezunu	34	3,78	,58		
	Lisansüstü Mezunu	6	4,20	,68		
Toplam	700	3,92	,66			

*p<0,05

Tablo 4.11’de belirtilmiş olan ANOVA testinin sonuçlarına göre; Anadolu lisesinde öğrenim görmekte olan öğrencilerin babalarının eğitim durumları ile BESDLÖ milli kültür ve beraberlik alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($F_{(5,694)}= 2,65$; $p<0,05$). Yapılan testin sonuçlarına göre babaları lisansüstü mezunu olan öğrencilerin BESDLÖ milli kültür ve beraberlik alt boyutunun düzeyleri diğer öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirtilmiştir. Katılımcı öğrencilerin babalarının eğitim

durumları ile BESDLÖ başarı, saygı, sportmenlik, spor kültürü alt boyutları ve “Beden Eğitimi Spor Dersi Lise Değer” düzeyleri arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

4.12. Anadolu lisesi öğrencilerinin baba eğitim durumuna göre BESDLÖ milli kültür ve beraberlik alt boyutuna ait Post-Hoc Tukey testi sonuçları

Değişkenler	(I)	(J)	Ortalamalar Arası Fark	P
Milli Kültür ve Beraberlik	Okuryazar Olmayan	İlkokul Mezunu	-,013	1,000
		Ortaokul Mezunu	-,217	,995
		Lise Mezunu	-,042	1,000
		Üniversite Mezunu	-,339	,973
		Lisansüstü Mezunu	-1,214	,313
	İlkokul Mezunu	Okuryazar olmayan	,013	1,000
		Ortaokul Mezunu	-,203	,283
		Lise Mezunu	-,029	1,000
		Üniversite Mezunu	-,325	,548
		Lisansüstü Mezunu	-1,200	,070
	Ortaokul Mezunu	Okuryazar Olmayan	,217	,995
		İlkokul Mezunu	,203	,283
		Lise Mezunu	,174	,578
		Üniversite Mezunu	-,121	,989
		Lisansüstü Mezunu	-,996	,208
	Lise Mezunu	Okuryazar Olmayan	,042	1,000
		İlkokul Mezunu	,029	1,000
		Ortaokul Mezunu	-,174	,578
		Üniversite Mezunu	-,296	,674
		Lisansüstü Mezunu	-1,171	,086
Üniversite Mezunu	Okuryazar Olmayan	,339	,973	
	İlkokul Mezunu	,325	,548	
	Ortaokul Mezunu	,121	,989	
	Lise Mezunu	,296	,674	
	Lisansüstü Mezunu	-,875	,428	
Lisansüstü Mezunu	Okuryazar Olmayan	1,214	,313	
	İlkokul Mezunu	1,200	,070	
	Ortaokul Mezunu	,996	,208	
	Lise Mezunu	1,171	,086	
	Üniversite Mezunu	,875	,428	

*p<0,05

İlgili alt boyutların arasındaki farklılığın öğrencilerin babalarının eğitim durumlarının hangi gruplar arasında olduğunu tespiti için POST-HOC (Tukey) analizi Tablo 4.12’de belirtilmektedir. Analiz sonucunda öğrencilerin ilgili alt boyutlarının düzeyleri öğrencilerin babalarının eğitim durumu gruplarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır.

Tablo 4.13. Anadolu lisesi öğrencilerinin anne meslek durumuna göre BESDLÖ ve alt boyutlarına ait ANOVA testi sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutları	Anne Meslek Durumu	n	Ort.	Ss	F	p
Başarı	Ev Hanımı	531	3,7821	,89	,38	,818
	Memur	7	3,8163	1,22		
	İşçi	84	3,6531	,92		
	Emekli	4	3,8571	1,01		
	Diğer	74	3,7625	,85		
	Toplam	700	3,7653	,89		
Saygı	Ev Hanımı	531	4,34	,85	1,77	,132
	Memur	7	4,08	,52		
	İşçi	84	4,11	1,10		
	Emekli	4	4,85	,19		
	Diğer	74	4,23	,88		
	Toplam	700	4,30	,89		
Milli Kültür ve Beraberlik	Ev Hanımı	531	3,10	1,07	2,14	,074
	Memur	7	3,28	1,64		
	İşçi	84	3,12	,98		
	Emekli	4	3,81	,23		
	Diğer	74	3,45	1,07		
	Toplam	700	3,15	1,06		
Sportmenlik	Ev Hanımı	531	3,94	,95	4,33	,002*
	Memur	7	2,82	1,27		
	İşçi	84	3,70	1,04		
	Emekli	4	4,80	,23		
	Diğer	74	3,98	,87		
	Toplam	700	3,91	,97		
Spor Kültürü	Ev Hanımı	531	4,30	,76	1,09	,356
	Memur	7	4,00	,74		
	İşçi	84	4,15	,88		
	Emekli	4	4,53	,35		
	Diğer	74	4,34	,79		
	Toplam	700	4,28	,77		
BESDLÖ (Toplam)	Ev Hanımı	531	3,94	,63	1,85	,117
	Memur	7	3,65	,96		
	İşçi	84	3,79	,79		
	Emekli	4	4,36	,34		
	Diğer	74	3,98	,66		
	Toplam	700	3,92	,66		

*p<0,01

Anadolu lisesi öğrencilerinin anne meslek durumuna göre BESDLÖ ve alt boyutlarına ait ANOVA testinin sonuçlarının yer aldığı Tablo 4.13. incelendiğinde Anadolu lisesinde öğrenim görmekte olan öğrencilerin annelerinin meslek durumları ile BESDLÖ

sportmenlik alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu belirtilmiştir ($F_{(4,695)}= 4,33$; $p<0,05$). Yapılan bu testin sonuçlarına göre annesi emekli olan öğrencilerin BESDLÖ sportmenlik alt boyutunun düzeyleri diğer öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirtilmiştir. Katılımcı öğrencilerin annelerinin meslek durumları ile BESDLÖ başarı, saygı, milli kültür ve beraberlik, spor kültürü alt boyutları ve “Beden Eğitimi Spor Dersi Lise Değer” düzeyleri arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

4.14. Anadolu lisesi öğrencilerinin anne meslek durumuna göre BESDLÖ sportmenlik alt boyutuna ait Post-Hoc Tukey testi sonuçları

Değişkenler	(I)	(J)	Ortalamalar Arası Fark	P
Sportmenlik	Ev Hanımı	Memur*	1,113	,021
		İşçi	,241	,205
		Emekli	-,858	,388
		Diğer	-,047	,995
	Memur	Ev Hanımı*	-1,113	,021
		İşçi	-,871	,146
		Emekli*	-1,971	,010
		Diğer*	-1,160	,020
	İşçi	Ev Hanımı	-,241	,205
		Memur	,871	,146
		Emekli	-1,100	,169
		Diğer	-,289	,327
	Emekli	Ev Hanımı	,858	,388
		Memur*	1,971	,010
		İşçi	1,100	,169
		Diğer	,810	,472
	Diğer	Ev Hanımı	,047	,995
		Memur	1,160*	,020
		İşçi	,289	,327
		Emekli	-,810	,472

* $p<0,05$

Öğrencilerin ilgili alt boyut düzeyleri öğrencilerin annelerinin hangi meslek grupları arasında farklılık gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan Tablo 4.14’te yer alan Tukey testi sonuçlarına göre, annesi ev hanımı, emekli ve diğer meslek grubundan olan öğrencilerin sportmenlik alt boyutu düzeyinin annesi memur olan öğrencilerden anlamlı düzeyde farklılaştığı belirtilmiştir ($p<0,05$). Annesi ev hanımı, emekli ve diğer meslek grubundan olan öğrencilerin sportmenlik alt boyutu düzeyinin annesi memur olanlardan daha yüksek ortalama değere sahip olduğu görülmektedir. Bu duruma göre anne meslek durumu öğrencilerin sportmenlik alt boyutu ve Beden Eğitimi Spor Dersi Lise Değer (BESDLÖ) düzeyini etkileyen bir faktör olarak değerlendirilebilir.

Tablo 4.15. Anadolu lisesi öğrencilerinin baba meslek durumuna göre BESDLÖ ve alt boyutlarına ait ANOVA testi sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutları	Baba Meslek Durumu	n	Ort.	Ss	F	p
Başarı	Çiftçi	10	3,77	1,02	,67	,611
	Memur	19	3,93	,85		
	İşçi	235	3,73	,82		
	Emekli	75	3,65	1,08		
	Diğer	361	3,79	,90		
	Toplam	700	3,76	,89		
Saygı	Çiftçi	10	3,92	1,10	2,51	,041*
	Memur	19	4,58	,66		
	İşçi	235	4,26	,94		
	Emekli	75	4,09	1,04		
	Diğer	361	4,36	,81		
	Toplam	700	4,30	,89382		
Milli Kültür ve Beraberlik	Çiftçi	10	3,77	1,04	2,95	,019*
	Memur	19	3,05	1,14		
	İşçi	235	3,00	,98		
	Emekli	75	3,05	1,18		
	Diğer	361	3,25	1,08		
	Toplam	700	3,15	1,06		
Sportmenlik	Çiftçi	10	3,62	1,26	1,77	,132
	Memur	19	4,15	,98		
	İşçi	235	3,90	,97		
	Emekli	75	3,68	1,09		
	Diğer	361	3,95	,93		
	Toplam	700	3,91	,97		
Spor Kültürü	Çiftçi	10	3,74	,78	3,04	,017*
	Memur	19	4,60	,36		
	İşçi	235	4,30	,72		
	Emekli	75	4,11	,95		
	Diğer	361	4,30	,77		
	Toplam	700	4,28	,77		
BESDLÖ (Toplam)	Çiftçi	10	3,76	,92	2,35	,053
	Memur	19	4,13	,49		
	İşçi	235	3,89	,62		
	Emekli	75	3,76	,84		
	Diğer	361	3,97	,62		
	Toplam	700	3,92	,66		

*p<0,05

Tablo 4.15'teki yapılan ANOVA testi incelendiğinde, Anadolu lisesi öğrencilerinin babalarının meslek durumları ile BESDLÖ saygı, milli kültür ve beraberlik ve spor kültürü alt boyutları düzeyi arasında istatistiksel şekilde anlamlı bir farklılık bulunduğu tespit edilmiştir ($F_{(4, 695)} = 2,51$; $F_{(4, 695)} = 2,95$; $F_{(4, 695)} = 3,04$; $p < 0,05$). Yapılan analize göre babası

memur olan öğrencilerin BESDLÖ saygı ve spor kültürü alt boyutlarının düzeyleri diğer öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirtilmiştir. Babası çiftçi olan öğrencilerin BESDLÖ milli kültür ve beraberlik alt boyutlarının düzeyleri diğer öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Anadolu lisesi öğrencilerinin babalarının meslek durumları ile BESDLÖ başarı ve sportmenlik alt boyutları ve “Beden Eğitimi Spor Dersi Lise Değer” düzeyleri arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

4.16. Anadolu lisesi öğrencilerinin baba meslek durumuna göre BESDLÖ saygı, milli kültür ve beraberlik ve spor kültürü alt boyutlarına ait Post-Hoc Tukey testi sonuçları

Değişkenler	(I)	(J)	Ortalamalar Arası Fark	P
Saygı	Çiftçi	Memur	-,669	,305
		İşçi	-,349	,741
		Emekli	-,170	,979
		Diğer	-,442	,529
	Memur	Çiftçi	,669	,305
		İşçi	,319	,559
		Emekli	,498	,188
		Diğer	,226	,816
	İşçi	Çiftçi	,349	,741
		Memur	-,319	,559
		Emekli	,179	,551
		Diğer	-,093	,723
	Emekli	Çiftçi	,170	,979
		Memur	-,498	,188
		İşçi	-,179	,551
		Diğer	-,272	,114
	Diğer	Çiftçi	,442	,529
		Memur	-,226	,816
		İşçi	,093	,723
		Emekli	,272	,114
Milli Kültür ve Beraberlik	Çiftçi	Memur	,722	,410
		İşçi	,768	,167
		Emekli	,718	,264
		Diğer	,522	,540
	Memur	Çiftçi	-,722	,410
		İşçi	,046	1,000
		Emekli	-,004	1,000
		Diğer	-,199	,931
	İşçi	Çiftçi	-,768	,167
		Memur	-,046	1,000
		Emekli	-,050	,997
		Diğer*	-,245	,047
	Emekli	Çiftçi	-,718	,264
		Memur	,004	1,000
		İşçi	,050	,997
		Diğer	-,195	,596
	Diğer	Çiftçi	-,522	,540
		Memur	,199	,931
		İşçi*	,245	,047
		Emekli	,195	,596

Tablo 4.16. Devamı

Değişkenler	(I)	(J)	Ortalamalar Arası Fark	P
Spor Kültürü	Çiftçi	Memur*	-,866	,035
		İşçi	-,561	,164
		Emekli	-,375	,602
		Diğer	-,564	,155
	Memur	Çiftçi*	,866	,035
		İşçi	,304	,467
		Emekli	,490	,099
		Diğer	,301	,463
	İşçi	Çiftçi	,561	,164
		Memur	-,304	,467
		Emekli	,186	,365
		Diğer	-,002	1,000
	Emekli	Çiftçi	,375	,602
		Memur	-,490	,099
		İşçi	-,186	,365
		Diğer	-,189	,304
Diğer	Çiftçi	,564	,155	
	Memur	-,301	,463	
	İşçi	,002	1,000	
	Emekli	,189	,304	

*p<0,05

İlgili alt boyutların arasındaki farklılığın babaların hangi meslek grubu arasında olduğunun tespiti için yapılan Tablo 4.16'da yer alan POST-HOC (Tukey) analizi sonucuna göre, babası diğer meslek gruplarında çalışmakta olan öğrencilerin milli kültür ve beraberlik alt boyutu düzeyinin babası işçi olan öğrencilerden anlamlı düzeyde farklılaştığı belirtilmiştir (p<0,05). Babası diğer meslek gruplarında çalışmakta olan öğrencilerin milli kültür ve beraberlik alt boyutu düzeyinin babası işçi olan öğrencilerden daha yüksek ortalama değere sahip olduğu görülmektedir. Babası memur olarak görev yapan öğrencilerin ise spor kültürü alt boyutu seviyesinin babası çiftçi olan öğrencilerden anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir (p<0,05). Babası memur olan öğrencilerin spor kültürü alt boyutu seviyesinin babası çiftçi olan öğrencilerinden daha yüksek olduğu belirtilmektedir. Bu analizlere göre baba meslek durumu öğrencilerin milli kültür ve beraberlik ile spor kültürü düzeylerini etkileyen bir faktör olarak değerlendirilebilir.

Tablo 4.17. Anadolu lisesi öğrencilerinin branş değişkenine göre BESDLÖ ve alt boyutlarına ait T testi analiz sonuçları

Ölçek ve Ölçek Alt Boyutları	Branş	n	Ort.	Ss	t	Sd	p																																																								
Başarı	Bireysel Sporlar	504	3,63	,89	-6,80	392,48	,000*																																																								
	Takım Sporları	196	4,10	,80				Saygı	Bireysel Sporlar	504	4,33	,86	1,48	324,32	,140	Takım Sporları	196	4,21	,96	Milli Kültür ve Beraberlik	Bireysel Sporlar	504	3,06	1,08	-3,57	698	,000*	Takım Sporları	196	3,38	1,00	Sportmenlik	Bireysel Sporlar	504	3,91	,94	,29	698	,766	Takım Sporları	196	3,89	1,04	Spor Kültürü	Bireysel Sporlar	504	4,24	,80	-2,18	411,92	,029*	Takım Sporları	196	4,38	,69	BESDLÖ (Toplam)	Bireysel Sporlar	504	3,88	,65	-3,13	698	,002*
Saygı	Bireysel Sporlar	504	4,33	,86	1,48	324,32	,140																																																								
	Takım Sporları	196	4,21	,96				Milli Kültür ve Beraberlik	Bireysel Sporlar	504	3,06	1,08	-3,57	698	,000*	Takım Sporları	196	3,38	1,00	Sportmenlik	Bireysel Sporlar	504	3,91	,94	,29	698	,766	Takım Sporları	196	3,89	1,04	Spor Kültürü	Bireysel Sporlar	504	4,24	,80	-2,18	411,92	,029*	Takım Sporları	196	4,38	,69	BESDLÖ (Toplam)	Bireysel Sporlar	504	3,88	,65	-3,13	698	,002*	Takım Sporları	196	4,05	,66								
Milli Kültür ve Beraberlik	Bireysel Sporlar	504	3,06	1,08	-3,57	698	,000*																																																								
	Takım Sporları	196	3,38	1,00				Sportmenlik	Bireysel Sporlar	504	3,91	,94	,29	698	,766	Takım Sporları	196	3,89	1,04	Spor Kültürü	Bireysel Sporlar	504	4,24	,80	-2,18	411,92	,029*	Takım Sporları	196	4,38	,69	BESDLÖ (Toplam)	Bireysel Sporlar	504	3,88	,65	-3,13	698	,002*	Takım Sporları	196	4,05	,66																				
Sportmenlik	Bireysel Sporlar	504	3,91	,94	,29	698	,766																																																								
	Takım Sporları	196	3,89	1,04				Spor Kültürü	Bireysel Sporlar	504	4,24	,80	-2,18	411,92	,029*	Takım Sporları	196	4,38	,69	BESDLÖ (Toplam)	Bireysel Sporlar	504	3,88	,65	-3,13	698	,002*	Takım Sporları	196	4,05	,66																																
Spor Kültürü	Bireysel Sporlar	504	4,24	,80	-2,18	411,92	,029*																																																								
	Takım Sporları	196	4,38	,69				BESDLÖ (Toplam)	Bireysel Sporlar	504	3,88	,65	-3,13	698	,002*	Takım Sporları	196	4,05	,66																																												
BESDLÖ (Toplam)	Bireysel Sporlar	504	3,88	,65	-3,13	698	,002*																																																								
	Takım Sporları	196	4,05	,66																																																											

*p<0,05

Tablo 4.17'deki Anadolu lisesi öğrencilerinin branş durumuna göre BESDLÖ ve ölçeğin alt boyutlarına ait T testi sonuçları incelendiğinde; BESDLÖ alt boyutlarından başarı, milli kültür ve beraberlik, spor kültürü düzeyleri ve Beden Eğitimi Spor Dersi Lise Değer düzeyleri ($t_{(392,48)} = -6,80$; $t_{(698)} = -3,57$; $t_{(411,92)} = -2,18$; $t_{(698)} = -3,13$; $p < 0,05$) ile öğrencilerin branşları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmektedir. Ortaya çıkan farklar takım sporu yapan öğrencilerin lehinedir. BESDLÖ alt boyutlarından saygı ve sportmenlik ile branş durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık belirtilmemiştir.

Tablo 4.18. Anadolu lisesi öğrencilerinin ilgi alanlarına göre BESDLÖ ve alt boyutlarına ait ANOVA testi sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutları	İlgi Alanları	n	Ort.	Ss	F	p
Başarı	Kitap-Dergi	161	3,58	,87	3,02	,017*
	Okumak	88	3,74	,96		
	Sinema	11	3,50	,85		
	Tiyatro	230	3,88	,83		
	Müzik	210	3,79	,94		
	Diğer	700	3,76	,89		
Saygı	Kitap-Dergi	161	4,41	,81	2,05	,085
	Okumak	88	4,20	,98		
	Sinema	11	4,03	,91		
	Tiyatro	230	4,36	,85		
	Müzik	210	4,20	,94		
	Diğer	700	4,30	,89		

Tablo 4.18. Devamı

Ölçek ve Alt Boyutları	İlgi Alanları	n	Ort.	Ss	F	p
Milli Kültür ve Beraberlik	Kitap-Dergi	161	3,15	1,06	1,71	,144
	Okumak					
	Sinema	88	3,30	1,05		
	Tiyatro	11	2,97	,75		
	Müzik	230	3,22	1,07		
	Diğer	210	3,01	1,07		
	Toplam	700	3,15	1,06		
Sportmenlik	Kitap-Dergi	161	4,03	,87	2,49	,042*
	Okumak					
	Sinema	88	3,75	1,08		
	Tiyatro	11	3,92	,7		
	Müzik	230	3,99	,92		
	Diğer	210	3,79	1,03		
	Toplam	700	3,91	,97		
Spor Kültürü	Kitap-Dergi	161	4,37	,68729	1,44	,217
	Okumak					
	Sinema	88	4,18	,90421		
	Tiyatro	11	4,15	,75445		
	Müzik	230	4,32	,72719		
	Diğer	210	4,22	,83917		
	Toplam	700	4,28	,77		
BESDLÖ (Toplam)	Kitap-Dergi	161	3,94	,57075	1,65	,159
	Okumak					
	Sinema	88	3,87	,75577		
	Tiyatro	11	3,76	,59274		
	Müzik	230	4,00	,61049		
	Diğer	210	3,86	,73022		
	Toplam	700	3,92	,66		

*p<0,05

Tablo 4.18’de yapılan ANOVA testi incelendiğinde, Anadolu lisesi öğrencilerinin ilgi alanları ile BESDLÖ başarı ve sportmenlik alt boyutları düzeyi arasında istatistiksel şekilde anlamlı bir farklılık bulunduğu belirtilmiştir ($F_{(4, 695)}= 3,02$; $F_{(4,695)}= 2,49$; $p<0,05$). Yapılan ANOVA testi analizine göre müzik dersi ile ilgili olan öğrencilerin BESDLÖ başarı ve sportmenlik alt boyutlarının düzeyleri diğer öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirtilmiştir. Anadolu lisesi öğrencilerinin ilgi alanları ile BESDLÖ saygı, milli kültür ve beraberlik, spor kültürü alt boyutları ve “Beden Eğitimi Spor Dersi Lise Değer” düzeyleri arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

4.19. Anadolu lisesi öğrencilerinin ilgi alanlarına göre BESDLÖ başarı ve sportmenlik alt boyutlarına ait Post-Hoc Tukey testi sonuçları

Değişkenler	(I)	(J)	Ortalamalar Arası Fark	P
Başarı	Kitap- Dergi Okumak	Sinema	-,159	,662
		Tiyatro	,075	,999
		Müzik*	-,302	,009
		Diğer	-,216	,143
	Sinema	Kitap-Dergi	,159	,662
		Okumak	,235	,924
		Tiyatro	-,142	,709
		Müzik	-,056	,987
	Tiyatro	Kitap-Dergi	-,075	,999
		Okumak	-,235	,924
		Sinema	-,377	,648
		Müzik	-,292	,829
	Müzik	Kitap-Dergi	,302	,009
		Okumak*	,142	,709
		Sinema	,377	,648
		Tiyatro	,085	,853
	Diğer	Kitap-Dergi	,216	,143
		Okumak	,056	,987
		Sinema	,292	,829
		Tiyatro	-,085	,853
Sportmenlik	Kitap- Dergi Okumak	Sinema	,287	,166
		Tiyatro	,109	,996
		Müzik	,044	,992
		Diğer	,244	,112
	Sinema	Kitap-Dergi	-,287	,166
		Okumak	-,177	,979
		Tiyatro	-,243	,265
		Müzik	-,042	,997
	Tiyatro	Kitap-Dergi	-,109	,996
		Okumak	,177	,979
		Sinema	-,065	,999
		Müzik	,134	,991
	Müzik	Kitap-Dergi	-,044	,992
		Okumak	,243	,265
		Sinema	,065	,999
		Tiyatro	,200	,191
	Diğer	Kitap-Dergi	-,244	,112
		Okumak	,042	,997
		Sinema	-,134	,991
		Tiyatro	-,200	,191

*p<0,05

Öğrencilerin ilgili alt boyutların düzeyleri öğrencilerin hangi ilgi alanları arasında farklılık gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan Tukey testi sonuçlarının yer aldığı Tablo 4.19'a göre, ilgi alanı müzik olan öğrencilerin başarı alt boyutu düzeyinin ilgi alanı kitap-dergi okumak olan öğrencilerden anlamlı düzeyde farklılaştığı belirtilmiştir ($p<0,05$). İlgi alanı müzik olan öğrencilerin başarı alt boyutu düzeyinin ilgi alanı kitap-dergi okumak olan öğrencilerden daha yüksek ortalama değere sahip olduğu görülmektedir. Buna göre ilgi alanları öğrencilerin başarı alt boyutu düzeylerini etkileyen bir faktör olarak değerlendirilebilir.

Tablo 4.20. Anadolu lisesi öğrencilerinin kitap okuma sıklığına göre BESDLÖ ve alt boyutlarına ait ANOVA testi sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutları	Kitap Okuma Sıklığı	n	Ort.	Ss	F	p
Başarı	Sıklıkla	226	3,62	,89	5,73	,003*
	Nadiren	359	3,87	,82		
	Hiç	115	3,69	1,08		
	Toplam	700	3,76	,89		
Saygı	Sıklıkla	226	4,41	,85	13,73	,000*
	Nadiren	359	4,35	,78		
	Hiç	115	3,91	1,15		
	Toplam	700	4,30	,89		
Milli Kültür ve Beraberlik	Sıklıkla	226	3,13	1,00	1,29	,274
	Nadiren	359	3,20	1,03		
	Hiç	115	3,01	1,26		
	Toplam	700	3,15	1,06		
Sportmenlik	Sıklıkla	226	3,96	,88	11,25	,000*
	Nadiren	359	3,99	,91		
	Hiç	115	3,52	1,19		
	Toplam	700	3,91	,97		
Spor Kültürü	Sıklıkla	226	4,32	,73	10,05	,000*
	Nadiren	359	4,35	,73		
	Hiç	115	3,99	,92		
	Toplam	700	4,28	,77		
BESDLÖ (Toplam)	Sıklıkla	226	3,93	,58	10,79	,000*
	Nadiren	359	4,00	,61		
	Hiç	115	3,68	,86		
	Toplam	700	3,92	,66		

* $p<0,05$

Anadolu lisesi öğrencilerinin kitap okuma sıklığına göre yapılan ANOVA testi sonuçlarını yer aldığı Tablo 4.20. incelendiğinde, Anadolu lisesi öğrencilerinin kitap okuma

sıklıkları ile BESDLÖ başarı, saygı, sportmenlik, spor kültürü alt boyutları düzeyleri ve Beden Eğitimi Spor Dersi Lise Değer düzeyi arasında istatistiksel şekilde anlamlı bir farklılık bulunduğu belirtilmiştir ($F_{(2, 697)}= 5,73$; $F_{(2,697)}= 13,73$; $F_{(2, 697)}= 11,25$; $F_{(2,697)}= 10,05$; $F_{(2, 697)}= 10,79$; $p<0,05$). Yapılan ANOVA testi analizine göre nadiren kitap okuyan öğrencilerin BESDLÖ başarı, saygı, sportmenlik, spor kültürü alt boyutları düzeyleri ve Beden Eğitimi Spor Dersi Lise Değer düzeyi diğer öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirtilmiştir. Anadolu lisesi öğrencilerinin kitap okuma sıklıkları ile BESDLÖ milli kültür ve beraberlik alt boyutu düzeyi arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

4.21. Anadolu lisesi öğrencilerinin kitap okuma sıklığına göre BESDLÖ ve başarı, sportmenlik, saygı, spor kültürü alt boyutlarına ait Post-Hoc Tukey testi sonuçları

Değişkenler	(I)	(J)	Ortalamalar Arası Fark	P
Başarı	Sıklıkla	Nadiren*	-,247	,003
		Hiç	-,068	,781
	Nadiren	Sıklıkla*	,247	,003
		Hiç	,179	,149
	Hiç	Sıklıkla	,068	,781
		Nadiren	-,179	,149
Sportmenlik	Sıklıkla	Nadiren	-,028	,935
		Hiç*	,444	,000
	Nadiren	Sıklıkla	,028	,935
		Hiç*	,473	,000
	Hiç	Sıklıkla*	-,444	,000
		Nadiren*	-,473	,000
Saygı	Sıklıkla	Nadiren	,061	,691
		Hiç*	,501	,000
	Nadiren	Sıklıkla	-,061	,691
		Hiç*	,440	,000
	Hiç	Sıklıkla*	-,501	,000
		Nadiren*	-,440	,000
Spor Kültürü	Sıklıkla	Nadiren	-,028	,898
		Hiç*	,332	,001
	Nadiren	Sıklıkla	,028	,898
		Hiç*	,361	,000
	Hiç	Sıklıkla*	-,332	,001
		Nadiren*	-,361	,000
BESDLÖ (Toplam)	Sıklıkla	Nadiren	-,072	,395
		Hiç*	,252	,002
	Nadiren	Sıklıkla	,072	,395
		Hiç*	,324	,000
	Hiç	Sıklıkla*	-,252	,002
		Nadiren*	-,324	,000

* $p<0,05$

İlgili ölçek ve alt boyutların arasındaki farklılığın hangi kitap okuma sıklığı grupları arasında olduğunu tespiti için POST-HOC (Tukey) analizi yapılmıştır (Tablo 4.21.). Analiz sonucuna göre, nadiren kitap okuyan öğrencilerin başarı alt boyutu düzeyinin sıklıkla kitap okuyan öğrencilerden anlamlı düzeyde farklılaştığı belirtilmiştir ($p<0,05$). Nadiren kitap okuyan öğrencilerin başarı alt boyutu düzeyinin sıklıkla kitap okuyan öğrencilerden daha yüksek ortalama değere sahip olduğu görülmektedir. Sıklıkla ve nadiren kitap okuyan öğrencilerin sportmenlik alt boyutu düzeyinin hiç kitap okumayan öğrencilerden anlamlı düzeyde farklılaştığı belirtilmiştir ($p<0,05$). Sıklıkla ve nadiren kitap okuyan öğrencilerin sportmenlik alt boyutu düzeyinin hiç kitap okumayan öğrencilerden daha yüksek ortalama değere sahip olduğu görülmektedir. Saygı alt boyutu için Tukey analizi incelendiğinde ise, sıklıkla ve nadiren kitap okuyan öğrencilerin saygı alt boyutu düzeyinin hiç kitap okumayan öğrencilerden anlamlı düzeyde farklılaştığı belirtilmiştir ($p<0,05$). Sıklıkla ve nadiren kitap okuyan öğrencilerin saygı alt boyutu düzeyinin hiç kitap okumayan öğrencilerden daha yüksek ortalama değere sahip olduğu görülmektedir. Spor kültürü açısından incelendiğinde, sıklıkla ve nadiren kitap okuyan öğrencilerin spor kültürü alt boyutu düzeyinin hiç kitap okumayan öğrencilerden anlamlı düzeyde farklılaştığı belirtilmiştir ($p<0,05$). Sıklıkla ve nadiren kitap okuyan öğrencilerin spor kültürü alt boyutu düzeyinin hiç kitap okumayan öğrencilerden daha yüksek ortalama değere sahip olduğu belirtilmiştir. Beden Eğitimi Spor Dersi Lise Değer (BESDLDÖ) düzeyinin Tukey testi analizine göre, sıklıkla ve nadiren kitap okuyan öğrencilerin Beden Eğitimi Spor Dersi Lise Değer (BESDLDÖ) düzeyinin hiç kitap okumayan öğrencilerden anlamlı düzeyde farklılaştığı belirtilmiştir ($p<0,05$). Sıklıkla ve nadiren kitap okuyan öğrencilerin Beden Eğitimi Spor Dersi Lise Değer (BESDLDÖ) düzeyinin hiç kitap okumayan öğrencilerden daha yüksek ortalama değere sahip olduğu belirtilmiştir. Bu analiz sonuçlarına göre kitap okuma sıklığı öğrencilerin başarı, sportmenlik, saygı ve spor kültürü alt boyutları düzeylerini ve Beden Eğitimi Spor Dersi Lise Değer (BESDLDÖ) düzeyini etkileyen bir faktör olarak değerlendirilebilir.

5. TARTIŞMA

Bu araştırmada İstanbul ili Sultangazi ilçesinde bulunan Millî Eğitim Bakanlığına bağlı lise düzeyindeki okullarda öğrenim gören öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının cinsiyet, yaş, kardeş sayısı, anne ve baba eğitim durumları, anne ve baba meslek durumları, spor branşı, ilgi alanları ve kitap okuma sıklığına ilişkin görüşleri değerlendirilmiştir. Araştırmaya 414 bayan, 286 erkek olmak üzere toplam 700 öğrenci katılmıştır

Araştırmaya katılan Anadolu lisesi öğrencilerinin cinsiyet değişkeni t-testi analiz sonuçlarına göre BESDLDÖ'nün alt boyutlarından başarı, saygı, sportmenlik ve spor kültürü düzeyleri ortalamaları arasında istatistiksel olarak ($p < 0,05$) düzeyinde anlamlı bir farklılık tespit edilirken, Milli Kültür ve Beraberlik alt boyut ve toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir.

Araştırma bulgularında, erkek öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumlarında özellikle “başarı” alt boyutundaki puanlarının daha yüksek olması, buna karşın kadın öğrencilerin “saygı”, “sportmenlik” ve “spor kültürü” alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı biçimde daha yüksek puanlara sahip olması, cinsiyetin beden eğitimi dersine yönelik belirli tutumlar üzerinde ayrıştırıcı bir rol oynayabileceğini göstermektedir. Benzer şekilde Koca, Arslan ve Demirhan (2004), lise öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarını cinsiyet ve spor yapma düzeyine göre inceledikleri çalışmalarında, erkek öğrencilerin ders kapsamında performans odaklı ve rekabete dayalı değerlere öncelik verdiklerini; kadın öğrencilerin ise iş birliği, saygı ve etik davranışlar gibi sosyal-ahlaki boyutlarda daha duyarlı olduklarını belirtmişlerdir.

Koca'nın (2009) karma beden eğitimi dersleri üzerindeki araştırması da erkek öğrencilerin sporu daha çok rekabet ve performans yönleriyle ilişkilendirdiklerini, kadın öğrencilerin ise sosyal etkileşim ve uyum odaklı değerlere atıfta bulduklarını göstermektedir. Dolayısıyla, bu araştırmayla ortaya konan “başarı” boyutunun erkek katılımcılar lehine; “saygı”, “sportmenlik” ve “spor kültürü” alt boyutlarının ise kadın katılımcılar lehine anlamlı çıkması, söz konusu çalışmaların sonuçlarıyla büyük ölçüde örtüşmektedir.

Ayrıca araştırmada genel Beden Eğitimi Spor Dersi Lise Değer (BESDLDÖ) düzeylerinde cinsiyete bağlı anlamlı bir farklılık tespit edilmemesi, öğrencilerin spora ve beden eğitimi dersine yükledikleri temel insani değerlerin (centilmenlik, aidiyet,

yardımlaşma vb.) ortak bir zeminde şekillenebileceğine işaret etmektedir. Çağlar ve Aşçı (2006) tarafından farklı sosyoekonomik gruplar üzerinde yürütülen araştırma, her ne kadar fiziksel öz-algı üzerine odaklansa da, benzer şekilde kadın ve erkek ergenlerin genel tutum ve öz-değer değerlendirmelerinin bazı açılardan birbirine yaklaşabildiğini göstermiştir. Bu bulgu, sporla ilişkili temel değerlerin belirli bir süreklilikle cinsiyet ötesi ortak bir alan yarattığı savını güçlendirmektedir.

Öte yandan, literatürde beden eğitimi dersi tutumlarının cinsiyet düzeyinde anlamlı farklılık göstermediğini veya farklılıkların bu araştırmadaki yönle uyuşmadığını ortaya koyan çalışmalar da yer almaktadır. Örneğin, bazı araştırmalar, erkek ve kadın öğrencilerin “başarı” veya “sportif katılım” alt boyutlarında benzer puanlar alabileceğini ve cinsiyet temelinde anlamlı bir ayrışma olmadığını bildirmektedir (Sevimli-Celik, 2018). Bu bulgu, özellikle “başarı” alt boyutunda erkeklerin lehine saptanan farkın evrensel bir gerçeklik olmayabileceğini, araştırma örneklemelerinin kültürel, sosyoekonomik ve pedagojik niteliklerine bağlı olarak değişebileceğini göstermektedir.

Koca, Aşçı ve Demirhan’ın (2009) Türkiye’deki ergenler üzerinde yürüttükleri çalışmada da fiziksel aktiviteye katılım düzeyleri incelenmiş ve bazı örneklerde kadın öğrencilerin rekabet duygusunun veya sportif motivasyonunun erkek öğrencilerle benzer olabildiği gözlemlenmiştir.

Katılımcı öğrencilerin yaşları ile BESDLÖ başarı alt boyutu ve “Beden Eğitimi Spor Dersi Lise Değer” düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Yapılan ANOVA analizi sonuçlarına göre 17 yaşındaki Anadolu lisesi öğrencilerinin BESDLÖ başarı alt boyutu ve “Beden Eğitimi Spor Dersi Lise Değer” düzeyleri diğer yaş gruplarındaki öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur. Öğrencilerin yaşları ile BESDLÖ saygı, milli kültür ve beraberlik, sportmenlik ve spor kültürü alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark belirtilmemiştir.

Bu araştırmada, 17 yaş grubundaki öğrencilerin “başarı” alt boyutunda ve genel “Beden Eğitimi Spor Dersi Lise Değer” (BESDLÖ) düzeylerinde daha yüksek puanlara sahip oldukları yönündeki bulgu, ergenlik döneminin ilerleyen evrelerinde bireylerin sportif ve akademik hedeflere yönelik motivasyonlarında artış gözlemlenebileceğini öne süren çalışmaları destekler niteliktedir. Nitekim Papaioannou (1998), öğrencilerin sportif faaliyetlere yükledikleri anlamın yaş ilerledikçe değişebileceğini ve bu süreçte “başarı”ya yönelik algının performans kadar kişisel gelişim ve öz-yeterlik düzeyiyle de ilişkili olduğunu belirtmektedir. Dolayısıyla, 17 yaş grubunun sportif faaliyetlere daha olgunlaşmış bir amaç

ve sorumluluk duygusuyla yaklaşması, söz konusu alt boyuttaki puanlarının yüksekliğini desteklemektedir.

Benzer biçimde, Kirk (2005) tarafından ileri sürülen erken deneyimlerin, sonraki dönemlerde fiziksel aktivite ve spor katılımı açısından belirleyici olabileceği yönündeki görüş de bu bulguyla paralellik göstermektedir. Bu yaklaşıma göre, bireylerin sporla ilgili temel tutum ve değerleri, orta ve ileri ergenlik dönemlerinde pekişmekte, dolayısıyla Beden Eğitimi ve Spor dersinde edinilen olumlu deneyimler, 17 yaş grubunun ders kapsamındaki motivasyonunu güçlendirebilmektedir. Koca, Arslan ve Demirhan (2004) tarafından yürütülen bir başka çalışmada ise lise düzeyindeki öğrencilerin spor tutumları yaş ve cinsiyet bağlamında incelendiğinde, 16-17 yaş grubunun beden eğitimi dersindeki başarı ve değer algısına yönelik puanlarının daha yüksek seyrettiği rapor edilmiştir. Bu sonuçlar, mevcut araştırmanın söz konusu bulgusunu destekler mahiyettedir.

Bununla birlikte, yaş faktörünün beden eğitimi dersi tutumları ve değer algısı üzerinde belirleyici bir etken olmadığına işaret eden araştırma sonuçları da mevcuttur. Örneğin, Koca, Aşçı ve Demirhan (2009), Türkiye'deki ergen nüfusu üzerinde yürüttükleri çalışmada fiziksel aktiviteye katılımın yaşla birlikte farklılaştığına dair net bir eğilim tespit etmemiş; okul ortamı, sosyo-kültürel koşullar, öğrencilerin spor geçmişi ve aile desteği gibi etmenlerin yaş faktöründen daha baskın rol oynayabileceğini öne sürmüştür. Bu durum, özellikle 17 yaşındakilerin "başarı" alt boyutunda ve BESDLÖ düzeylerinde daha yüksek puan almalarının her örnekleme tekrar etmesinin beklenmeyebileceğini göstermektedir.

Öte yandan, Solmon ve Carter (1995), öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik algılarının yalnızca yaş veya gelişimsel faktörlerle açıklanamayacağına, okulun eğitim politikaları, öğretmen tutumları ve akran ilişkileri gibi çok boyutlu unsurların söz konusu tutumlar üzerinde etkili olduğuna vurgu yapmaktadır. Bu kapsamda, bazı okullarda 14-15 yaş grubundaki öğrencilerin de "başarı"ya ilişkin motivasyonlarının yüksek bulunabileceği veya 17 yaş grubundaki öğrencilerin spordan uzaklaşabilecekleri örnekler gözlemlenebilmektedir. Dolayısıyla, elde edilen bulguların daha kapsamlı ve farklı sosyo-kültürel ortamları kapsayan araştırmalarla desteklenmesi gerekmektedir.

Kardeş sayısına göre yapılan ANOVA testi sonuçlarına göre ise Anadolu lisesi öğrencilerinin kardeş sayıları ile BESDLÖ başarı ve milli kültür ve beraberlik alt boyutları düzeyi arasında istatistiksel şekilde anlamlı bir farklılık bulunduğu tespit edilmiştir. Yapılan analize göre iki kardeş olan öğrencilerin BESDLÖ başarı ve milli kültür ve beraberlik alt boyutlarının düzeyleri diğer öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirtilmiştir. Anadolu

lisesi öğrencilerinin kardeş sayıları ile BESDLDO saygı, sportmenlik, spor kültürü alt boyutları ve “Beden Eğitimi Spor Dersi Lise Değer” düzeyleri arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Araştırma sonucunda, iki kardeşe sahip öğrencilerin BESDLDO “başarı” ve “milli kültür ve beraberlik” alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı biçimde daha yüksek puanlar sergilemesi, aile yapısındaki sosyal etkileşimlerin sportif tutumlar ve değer algıları üzerindeki etkisine dikkat çeken bazı çalışmalarla örtüşmektedir. Özellikle kardeş sayısının orta düzeyde olması, öğrencilerin rekabeti dengeli bir biçimde deneyimlemelerine ve aile içi sosyalleşmede “sorumluluk alma”, “dayanışma” ve “kültürel değerleri paylaşma” gibi kazanımlar elde etmelerine olanak tanıyabilmektedir (Côté, 1999). Bu bağlamda, iki kardeşli ailelerde çocukların hem iş birliği hem de rekabete dayalı etkileşimi daha yoğun yaşama imkanı buldukları; bu durumun, sporda “başarı” odaklı tutumların yanı sıra milli kültüre ve beraberlik duygusuna ilişkin farkındalığı da pekiştirebileceği öne sürülmektedir (Arnon, Shamaı ve Ilatov, 2008).

Benzer şekilde, Côté, Baker ve Abernethy (2003), sporda uzmanlaşma sürecini aile dinamikleri bağlamında ele aldıkları çalışmalarında, kardeşlerin gerek model olma gerekse rekabet ortamı oluşturma vasıtasıyla bireylerin sportif ve sosyal gelişimine katkı sunabileceğini belirtmişlerdir. Bu çerçevede, özellikle ergenlik döneminde, kardeşler arasındaki etkileşim aracılığıyla milli ve kültürel değerlerin, sportif alanda da yansıma bulması muhtemeldir. Söz konusu etkileşim, öğrencilerin “milli kültür ve beraberlik” alt boyutunda daha bilinçli ve duyarlı bir tutum benimsemelerine katkı sağlamaktadır.

Buna karşılık, kardeş sayısının beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlar üzerinde belirgin veya tutarlı bir etki göstermediğini öne süren çalışmalar da mevcuttur. Örneğin, Furman ve Buhrmester (1985), çocukların kardeş ilişkilerindeki kalite ile benlik algısı veya sosyal davranışlar arasında bir bağlantı gözlemlemekle birlikte, bu ilişkinin nicelik (kardeş sayısı) temelinde tutarlı farklılıklar yaratmayabileceğini vurgulamıştır. Dolayısıyla, iki kardeşe sahip olmanın “başarı” veya “milli kültür ve beraberlik” alt boyutlarında her zaman daha yüksek puan getireceği fikri, tüm popülasyonlar için geçerli olmayabilir.

Ek olarak, Weiss, Smith ve Theeboom (1996), spor ortamlarındaki motivasyon ve sosyal ilişkiler üzerine yaptıkları çalışmalarında, akran gruplarının ve antrenörlerin, aile üyelerinden (kardeşler dahil) daha etkili sosyalizasyon ajanları olabileceğini ifade etmişlerdir. Bu bakış açısına göre, bazı öğrencilerde kardeş sayısının sınırlı veya fazla olması, sporda “başarı” ve “milli kültür ve beraberlik” algılarında belirleyici olmayabilir;

zira, öğrencinin içinde bulunduğu takım veya sınıf ortamı, okulun sportif imkanları ve öğretmenlerin yaklaşımı da en az aile içi etkileşim kadar önemli bir rol oynayabilmektedir. Dolayısıyla, mevcut araştırmada saptanan “iki kardeşli” aile yapısının avantajı, farklı sosyo-kültürel koşullarda veya farklı okullarda aynı düzeyde kendini göstermeyebilir.

Katılımcıların babalarının eğitim durumlarına göre yapılan ANOVA testinin sonuçlarına göre; Anadolu lisesinde öğrenim görmekte olan öğrencilerin babalarının eğitim durumları ile BESDLÖ milli kültür ve beraberlik alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Yapılan testin sonuçlarına göre babası lisansüstü mezunu olan öğrencilerin BESDLÖ milli kültür ve beraberlik alt boyutunun düzeyleri diğer öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirtilmiştir. Katılımcıların öğrencilerinin babalarının eğitim durumları ile BESDLÖ başarı, saygı, sportmenlik, spor kültürü alt boyutları ve “Beden Eğitimi Spor Dersi Lise Değer” düzeyleri arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Babalarının eğitim düzeyi lisansüstü olan öğrencilerin BESDLÖ “milli kültür ve beraberlik” alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı biçimde daha yüksek puanlar elde etmeleri, ebeveynlerin eğitim düzeyinin öğrencilerin toplumsal, kültürel ve sosyal değer algıları üzerindeki etkilerini vurgulayan çalışmalarla uyum göstermektedir. Özellikle yükseköğrenim görmüş ebeveynlerin, çocuklarının milli ve kültürel bilinç geliştirmesinde kritik bir rehber rolü üstlendiğine ilişkin çeşitli araştırmalar (Fredricks ve Eccles, 2004) mevcuttur. Eğitim düzeyi yüksek ebeveynlerin, çocuklarına daha fazla entelektüel uyaran sunarak milli ve kültürel mirası açıklama, örneklendirme ve içselleştirme süreçlerine önyak olabileceği öne sürülmektedir (Eccles, 1993). Bu kapsamda, lisansüstü mezunu babaların, aile ortamında daha yoğun ve nitelikli etkileşime imkan tanıdığı, dolayısıyla öğrencilerin “milli kültür ve beraberlik” alt boyutundaki tutumlarını olumlu yönde pekiştirebildiği ifade edilebilir.

Benzer şekilde, Freedman ve Rubinstein (2010), ebeveyn eğitim düzeyinin, yalnızca çocuğun akademik performansı veya fiziksel gelişimiyle sınırlı kalmayıp, sosyal ve kültürel değerlerin içselleştirilmesinde de etkili olduğunu ileri sürmektedir. Dolayısıyla, lisansüstü eğitim almış babaların, çocuklarını erken yaşlardan itibaren çeşitli kültürel, sanatsal ve sportif etkinliklere yönlendirmesi, onların milli ve kolektif değerler konusunda bilinç ve duyarlılık geliştirmesine katkı sunabilir (Darling ve Steinberg, 1993). Bu bağlamda, “milli kültür ve beraberlik” alt boyutunda gözlemlenen anlamlı farklılığın, aile içi sosyalizasyon

süreçleri ve ebeveynlerin yüksek eğitim düzeyine bağlı değer aktarım pratikleriyle ilintili olduğu söylenebilir.

Öte yandan, ebeveynlerin eğitim düzeyinin ergenlerin sportif tutumları veya sosyal değer algıları üzerinde her zaman belirleyici bir etken olmadığına dikkat çeken çalışmalar da bulunmaktadır. Grolnick ve Slowiaczek (1994), ebeveyn eğitim düzeyi ile çocukların okul başarısı ve değer algıları arasındaki ilişkiyi incelerken, genel sosyoekonomik düzey, aile-çocuk etkileşiminin niteliği ve toplumsal çevre faktörlerinin bu etkileşimde önemli rol oynayabileceğini vurgulamışlardır. Bu bağlamda, babanın eğitim düzeyinin tek başına “milli kültür ve beraberlik” algısında anlamlı bir farklılık yaratması, belirli örneklerde veya belirli sosyo-kültürel bağlamlarda gözlemlenmeyebilir.

Ayrıca Weiss, Smith ve Theeboom (1996), spor ve sosyal değer kazanımları üzerine yaptıkları çalışmada, akran gruplarının, antrenörlerin ve öğretmenlerin, ebeveynlerin (ve dolayısıyla babanın eğitim düzeyinin) ötesinde güçlü bir sosyalizasyon işlevi üstlenebileceğini vurgulamışlardır. Okulun spor kültürü, öğrencinin bireysel motivasyonu, yaşlılarıyla kurduğu ilişkiler ve kişisel ilgi alanları gibi faktörlerin, “milli kültür ve beraberlik”in yanı sıra “başarı”, “saygı”, “sportmenlik” ve “spor kültürü” boyutlarındaki tutumları etkileme potansiyeline sahip olduğu görülmektedir. Dolayısıyla, mevcut çalışmada yalnızca “milli kültür ve beraberlik” boyutunda lisansüstü eğitilmiş babalara sahip öğrencilerin öne çıkması, ebeveyn eğitim düzeyinin her zaman tüm alt boyutlarda veya her bağlamda anlamlı farklılık yaratmadığını göstermektedir.

Anadolu lisesi öğrencilerinin anne meslek durumuna göre BESDLÖ ve alt boyutlarına ait ANOVA testinin sonuçları incelendiğinde Anadolu lisesinde öğrenim görmekte olan öğrencilerin annelerinin meslek durumları ile BESDLÖ sportmenlik alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu belirtilmiştir ($p < 0,05$). Yapılan bu testin sonuçlarına göre emekli annelerin BESDLÖ sportmenlik alt boyutunun düzeyleri diğer öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirtilmiştir. Katılımcıların öğrencilerinin annelerinin meslek durumları ile BESDLÖ başarı, saygı, milli kültür ve beraberlik, spor kültürü alt boyutları ve “Beden Eğitimi Spor Dersi Lise Değer” düzeyleri arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Araştırma sonuçlarının, anneleri emekli olan öğrencilerin BESDLÖ “sportmenlik” alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı biçimde daha yüksek puan almaları şeklindeki bulgusu, ebeveynin, özellikle annenin, çalışma koşulları ve aile içi etkileşim süresi ile çocukların sporla ilgili tutumları arasındaki ilişkileri vurgulayan bazı araştırmalarla

örtüşmektedir. Nitekim Freedman ve Rubinstein (2010), ebeveynlerin çocuklar için önemli davranış ve tutum modelleri sunduğunu, annelerin evde daha fazla zaman geçirmesi veya aile içi iletişime elverişli koşullarının bulunmasının, çocuklarda olumlu sosyal ve sportif değerlerin gelişimini destekleyebileceğini belirtmektedir. Emekli anneler, boş zaman yönetimini daha esnek biçimde düzenleyebildiği için, çocuklarının sportmenlik kavramıyla ilişkili tutumlarını pekiştirecek örnekler sunabilir, sportif aktivitelere katılımı teşvik edebilir ya da centilmenlik gibi değerlerin önemini somut örneklerle aktarabilir (Darling ve Steinberg, 1993).

Öte yandan, Weiss, Smith ve Theeboom (1996) tarafından yapılan çalışmada, aile içi iletişimin kalitesinin ve ebeveynlerin çocuklarıyla geçirdiği nitelikli vaktin, çocukların akran ilişkilerinde ve sportif ortamlarda centilmenlik gibi olumlu davranışları daha kolay benimsemesine katkı sunduğu vurgulanmıştır. Bu açıdan, annenin emekli statüsünde olması, öğrencinin sportmenlik algısını güçlendirecek biçimde daha fazla aile içi paylaşım ve rehberlik ortamı yaratabileceği için söz konusu bulguyla uyum göstermektedir (Côté, 1999).

Bununla birlikte, anne meslek durumunun öğrencilerdeki sportif tutumlar veya sosyal değer gelişimi üzerinde her zaman belirleyici bir etken olmadığına işaret eden çalışmalar da bulunmaktadır. Örneğin, Eccles (1993), ebeveynin eğitim ve meslek durumunun tek başına çocuğun ilgi, tutum ve davranışlarını açıklamakta yetersiz kalabileceğini; okul politikaları, öğretmen tutumları, akran grupları, sosyoekonomik imkânlar ve öğrencinin kişisel özellikleri gibi çok yönlü faktörlerin de bu süreçte etkili olduğunu öne sürmüştür. Dolayısıyla, annenin emekli statüsünde olması, her örnekleme veya her sosyokültürel bağlamda “sportmenlik” boyutunu yükselten bir unsur olarak karşımıza çıkmayabilir.

Ayrıca Grolnick ve Slowiaczek (1994), ebeveyn-çocuk etkileşiminin niteliğinin, ebeveynin mesleki durumundan ziyade aile içi iletişim biçimleri, beklentiler ve çocuğun kişisel motivasyonlarıyla daha yakından ilişkili olduğunu savunmuştur. Annenin çalışıyor ya da emekli olmasının, öğrencinin “başarı”, “milli kültür ve beraberlik”, “saygı” ve “spor kültürü” alt boyutlarındaki tutumlarını anlamlı şekilde etkilememesi de bu görüşle örtüşmektedir; zira sportmenlik dışındaki alt boyutlar, farklı sosyalizasyon alanları (okul, akranlar, antrenörler vb.) tarafından daha güçlü biçimde şekillendirilebilir (Weiss vd., 1996).

Katılımcıların babalarının meslek durumlarına göre yapılan ANOVA testi incelendiğinde, Anadolu lisesi öğrencilerinin babalarının meslek durumları ile BESDLÖ saygı, milli kültür ve beraberlik ve spor kültürü alt boyutları düzeyi arasında istatistiksel şekilde anlamlı bir farklılık bulunduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Yapılan analize göre babası

memur olan öğrencilerin BESDLÖÖ saygı ve spor kültürü alt boyutlarının düzeyleri diğer öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirtilmiştir. Babası çiftçi olan öğrencilerin BESDLÖÖ milli kültür ve beraberlik alt boyutlarının düzeyleri diğer öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Anadolu lisesi öğrencilerinin babalarının meslek durumları ile BESDLÖÖ başarı ve sportmenlik alt boyutları ve “Beden Eğitimi Spor Dersi Lise Değer” düzeyleri arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Araştırma bulguları, babası memur olan öğrencilerin BESDLÖÖ “saygı” ve “spor kültürü” alt boyutlarında, babası çiftçi olan öğrencilerin ise “milli kültür ve beraberlik” alt boyutunda daha yüksek puanlara sahip olduklarını göstermektedir. Bu sonuçlar, ebeveynlerin meslekleriyle ilişkilendirilebilecek yaşam biçimi, toplumsal konum ve çalışma koşullarının, çocuklarda belirli sosyal ve kültürel değerlerin içselleştirilmesine etkide bulunabileceğini öne süren bazı çalışmalarla uyum göstermektedir (Eccles, 1993; Grolnick ve Slowiaczek, 1994).

Özellikle babası memur olan öğrencilerin “saygı” alt boyutunda yüksek puan almaları, memurluk mesleğinin kamu hizmeti anlayışı ve disiplin temelli yapı taşımasıyla ilişkilendirilebilir. Bu tür meslek gruplarına mensup ebeveynler, kurallara uyma, toplumsal rol ve sorumluluk bilincini çocuklarına aktarma konusunda daha yoğun bir etkileşim sağlayabilir (Darling ve Steinberg, 1993). Benzer biçimde, “spor kültürü” alt boyutunun bu grupta daha yüksek gözlenmesi, memur ailelerdeki düzenli yaşam tarzı, okul dışı etkinliklere erişim ve sportif faaliyetleri destekleyen aile içi yönlendirmelerle ilişkilendirilebilir (Fredricks ve Eccles, 2004).

Diğer yandan, babası çiftçi olan öğrencilerin “milli kültür ve beraberlik” alt boyutunda yüksek puan alması, kırsal yaşamın geleneksel yapısına, yerel değerlere ve topluluk bilincine daha fazla vurgu yapıldığına işaret eden literatürü destekleyici niteliktedir (Kohn, 1977). Özellikle kırsal bölgelerde, aile içi iş bölümü ve toprakla ilişkili üretim faaliyetleri, genç bireylerde dayanışma, aidiyet ve kültürel mirası sürdürme gibi değerleri pekiştirebilmektedir (Côté, 1999).

Bununla birlikte, ebeveynlerin meslek durumlarının ergenlerin spor ve değer algıları üzerindeki etkisini her zaman istatistiksel olarak anlamlı kılmadığını veya farklı örneklerde farklı sonuçlar ortaya koyduğunu rapor eden çalışmalar da bulunmaktadır. Örneğin, Weiss, Smith ve Theeboom (1996), spora özgü tutumların akran grupları, antrenörler, okul politikaları ve öğrencilerin bireysel ilgileriyle iç içe geçmiş çoklu etkenler tarafından şekillendiğine vurgu yapmaktadır. Bu doğrultuda, babanın memur veya çiftçi

olması, “saygı”, “spor kültürü” ya da “milli kültür ve beraberlik” algılarını her zaman ve her örneklemede belirleyici bir biçimde etkilemeyebilir.

Ayrıca Freedman ve Rubinstein (2010) ebeveynlerin meslek durumlarının, çocukların sosyal davranış ve değer eğilimleri üzerindeki etkisinin, aile içi iletişimin kalitesi, ebeveyn-çocuk ilişkilerinin sürekliliği ve ekonomik koşullar gibi faktörler ile etkileşim halinde düşünülmesi gerektiğini belirtmektedir. Dolayısıyla, bazı durumlarda ebeveynin mesleki özelliği kadar, ailedeki değer aktarım sürecinde rol oynayan diğer unsurlar da çocukların sporla ilgili tutum ve algılarını yönlendirmede kritik bir yer tutabilir. Bu yaklaşım, “başarı” ve “sportmenlik” alt boyutları ile genel “Beden Eğitimi Spor Dersi Lise Değer” düzeyinde anlamlı farklılığın ortaya çıkmamasının, tek başına babanın mesleğine dayandırılmayacağını göstermektedir.

Anadolu lisesi öğrencilerinin branş durumuna göre BESDLÖ ve ölçeğin alt boyutlarına ait T testi sonuçları incelendiğinde; BESDLÖ alt boyutlarından başarı, milli kültür ve beraberlik, spor kültürü düzeyleri ve Beden Eğitimi Spor Dersi Lise Değer düzeyleri ($p < 0,05$) ile öğrencilerin branşları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmektedir. Ortaya çıkan farklar takım sporu yapan öğrencilerin lehinedir. BESDLÖ alt boyutlarından saygı ve sportmenlik ile branş durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık belirtilmemiştir.

Mevcut araştırmada, takım sporu yapan öğrencilerin BESDLÖ “başarı”, “milli kültür ve beraberlik”, “spor kültürü” alt boyutları ile genel “Beden Eğitimi Spor Dersi Lise Değer” düzeylerinde istatistiksel olarak daha yüksek puanlar elde ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgu, takım sporlarının iş birliği, ortak hedefe yönelme ve sosyal bütünleşme gibi unsurları daha güçlü biçimde vurguladığına işaret eden çeşitli çalışmalarla uyumludur (Eime, Young, Harvey, Charity ve Payne, 2013). Takım içinde ortak bir amaca hizmet etme, paylaşım ve sorumluluk duygusunun erken yaşlardan itibaren pekişmesi, öğrencilerin “başarı” odaklı tutumlarını olumlu yönde etkilemesinin yanı sıra “milli kültür ve beraberlik” gibi kolektif aidiyet duygusunu yansıtan değerlere yönelik duyarlılığı da artırabilmektedir (Kirk, 2005).

Buna ek olarak, “spor kültürü” alt boyutunda takım sporu yapan öğrencilerin öne çıkması, söz konusu branşlarda grup bilinciyle birlikte geliştirilen töre, ritüel ve davranış kalıplarının öğrencilerin spor kimliklerini güçlendirmesinden kaynaklanıyor olabilir (Bruner, Boardley ve Côté, 2014). Takım sporlarında yer alan belirli etik kodlar ve takım arkadaşlarına duyulan bağlılık, öğrencilerin sporun kültürel boyutuna ilişkin farkındalığını da destekleyebilmektedir (Koca, Arslan ve Demirhan, 2004). Nitekim, takım arkadaşlarıyla

sürekli etkileşim halinde olmak, sportif faaliyetleri daha bütüncül bir deneyim olarak yaşama olanağı sağlayarak “Beden Eğitimi Spor Dersi”ne atfedilen değeri yükseltebilir (Papaioannou, 1998).

Öte yandan, ilgili literatürde, bireysel ve takım sporları arasında “başarı” ya da “milli kültür ve beraberlik” gibi değer algılarında her zaman istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmadığını öne süren araştırmalar da yer almaktadır. Örneğin, Koca, Aşçı ve Demirhan (2009), fiziksel aktivite türünün (bireysel vs. takım sporu) ergenlerin akademik veya sosyal değer yönelimlerinde tek başına belirleyici olmayabileceğini; katılımcıların aile, akran grubu ve okul gibi farklı sosyalizasyon etkenleriyle de şekillenen çok boyutlu bir tutum geliştirilebileceğini ifade etmiştir.

Ayrıca Weiss, Smith ve Theeboom (1996), sportmenlik ve “saygı” gibi ahlaki değerlerin gelişiminin, spor branşından ziyade spor ortamının niteliğine, antrenör ve öğretmen tutumlarına, akran desteğine ve bireyin kişisel özelliklerine bağlı olduğunu vurgulamıştır. Dolayısıyla, mevcut araştırmada “saygı” ve “sportmenlik” alt boyutlarında anlamlı bir farklılık gözlenmemesi, takım sporlarının bu yönde otomatik bir üstünlük sağlamadığını, değer gelişiminin daha karmaşık bir etki alanına sahip olduğunu göstermektedir.

Katılımcıların ilgi alanlarına göre yapılan ANOVA testi incelendiğinde, Anadolu lisesi öğrencilerinin ilgi alanları ile BESDLDÖ başarı ve sportmenlik alt boyutları düzeyi arasında istatistiksel şekilde anlamlı bir farklılık bulunduğu belirtilmiştir ($p < 0,05$). Yapılan ANOVA testi analizine göre müzik dersi ile ilgili olan öğrencilerin BESDLDÖ başarı ve sportmenlik alt boyutlarının düzeyleri diğer öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirtilmiştir. Anadolu lisesi öğrencilerinin ilgi alanları ile BESDLDÖ saygı, milli kültür ve beraberlik, spor kültürü alt boyutları ve “Beden Eğitimi Spor Dersi Lise Değer” düzeyleri arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Araştırma sonuçlarının, müzik dersiyle ilgilenen öğrencilerin BESDLDÖ “başarı” ve “sportmenlik” alt boyutlarında diğer katılımcılara kıyasla daha yüksek düzeyde puan almaları, müzik eğitiminin öz-disiplin, sorumluluk ve duyarlılık gibi sosyal-duygusal beceriler üzerindeki olumlu etkilerini vurgulayan çalışmalarla uyumludur. Hallam (2010), müzikle uğraşan öğrencilerin düzenli pratik yapma, hedef belirleme ve öz-düzenleme becerilerini geliştirme gibi süreçler yoluyla akademik ve sportif etkinliklere de transfer edilebilecek bir “iş birliği” ve “kararlılık” anlayışını içselleştirebileceklerini ileri sürmüştür. Benzer şekilde Werhan (2015) de müzik eğitiminin, öğrencilerde grup çalışması becerisini

ve paylaşım odaklı davranışları pekiştirebildiğini, bu durumun da sportif etkinliklerde “sportmenlik” tutumlarını güçlendirebileceğini belirtmiştir.

Öte yandan, Winner (2017) tarafından yürütülen bir araştırmada, sanatsal faaliyetlerle uğraşan genç bireylerin, duygusal zeka, empati ve öz-farkındalık gibi boyutlarda akranlarına kıyasla daha yüksek skorlar elde ettikleri rapor edilmiştir. Bu çerçevede, müzik dersiyle ilgilenen öğrencilerin “başarı” ve “sportmenlik” alt boyutlarında daha yüksek puan alması, müziğin bireylerde sorumluluk duygusunu ve etik hassasiyetleri pekiştirmesiyle ilişkilendirilebilir (Hallam, 2010).

Buna karşın, müzik veya diğer sanatsal faaliyetlerle uğraşmanın her zaman sportif veya etik değer algılarını olumlu yönde etkilediğini ileri süren bulguların tüm örneklemelerde tutarlı olmadığına işaret eden çalışmalar da bulunmaktadır. Örneğin, Freedman ve Rubinstein (2010), ebeveyn eğitimi ve aile yapısı gibi sosyo-kültürel faktörlerin, öğrencilerin sosyal değer gelişimini müzik veya spor faaliyetlerinden daha güçlü biçimde etkileyebileceğini vurgulamıştır. Bu durumda, müzikle ilgilenen bir öğrenci “başarı” ve “sportmenlik” odaklı tutumlar sergilese dahi, aile ve çevre koşulları uygun olmadığı takdirde “saygı” ve “milli kültür ve beraberlik” gibi başka değerlerde anlamlı bir gelişme göstermeyebilir.

Ek olarak, Weiss, Smith ve Theeboom (1996), öğrencilerin sporda edindikleri sosyalleşme deneyimlerinin kişisel ilgi alanlarından ziyade akran grubu, okul politikası ve antrenör tutumları gibi faktörlerden daha çok etkilendiğini savunmaktadır. Bu görüşe göre, müzik dersiyle uğraşmak, “başarı” ve “sportmenlik” yöneliminde belirli bir artışa yol açsa da “milli kültür ve beraberlik” veya “spor kültürü” gibi toplumsal, kültürel ve kolektif değerlere ilişkin tutumlar, öğrencinin çevresindeki sosyal etkileşim ağlarının niteliğine bağlı olarak daha fazla şekillenebilir. Dolayısıyla, söz konusu alt boyutlarda istatistiksel anlamlı bir farklılık tespit edilmemesi, sanatsal faaliyetlerin değer oluşum sürecinde tek belirleyici olmadığını göstermektedir.

Anadolu lisesi öğrencilerinin kitap okuma sıklığına göre yapılan ANOVA testi sonuçları incelendiğinde, Anadolu lisesi öğrencilerinin kitap okuma sıklıkları ile BESDLÖ başarı, saygı, sportmenlik, spor kültürü alt boyutları düzeyleri ve Beden Eğitimi Spor Dersi Lise Değer düzeyi arasında istatistiksel şekilde anlamlı bir farklılık bulunduğu belirtilmiştir ($p < 0,05$). Yapılan ANOVA testi analizine göre nadiren kitap okuyan öğrencilerin BESDLÖ başarı, saygı, sportmenlik, spor kültürü alt boyutları düzeyleri ve Beden Eğitimi Spor Dersi Lise Değer düzeyi diğer öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirtilmiştir.

Anadolu lisesi öğrencilerinin kitap okuma sıklıkları ile BESDLÖ milli kültür ve beraberlik alt boyutu düzeyi arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Araştırma sonuçlarında, nadiren kitap okuyan öğrencilerin BESDLÖ “başarı”, “saygı”, “sportmenlik”, “spor kültürü” alt boyutlarında ve genel “Beden Eğitimi Spor Dersi Lise Değer” düzeyinde daha yüksek puanlar elde ettiklerine işaret edilmesi, kitap okuma alışkanlığının doğrudan sportif veya sosyal tutumlar üzerinde beklenen aksine bir etkiye bulunabileceğini düşündürmektedir. Zira alanyazında sık kitap okuma davranışı genellikle eleştirel düşünme, kültürel birikim ve empati gibi özelliklerle ilişkilendirilse de (Mol ve Bus, 2011), bu etkenlerin beden eğitimi bağlamındaki “başarı” yönelimi veya “sportmenlik” algılarıyla hangi düzeyde ve nasıl örtüştüğü henüz netlik kazanmamış olabilir (Mar, Oatley ve Peterson, 2009). Dolayısıyla, “nadiren” kitap okuyan öğrencilerin, boş zamanlarını daha çok fiziksel etkinliklerle geçirmeye eğilimli olmaları, onların “başarı” ve “spor kültürü” gibi alanlarda öne çıkılmalarını sağlamış olabilir.

Aynı şekilde, “saygı” ve “sportmenlik” gibi değerlerin de her zaman doğrudan okuma davranışıyla ilişkilendirilemeyebileceğini öne süren bazı kuramsal yaklaşımlar, bireylerin bu tür değerleri okul, aile ve akran grupları aracılığıyla geliştirebileceklerini ortaya koymaktadır (Darling ve Steinberg, 1993). Bu bağlamda, kitap okuma eyleminin sıklığı veya niteliğinden ziyade, öğrencinin sportif ve sosyal ortamlarda ne tür deneyimler yaşadığı, “saygı” ve “sportmenlik” tutumlarının oluşmasında daha belirleyici bir rol oynuyor olabilir (Pavlova, Lee ve MacLean, 2017).

Öte yandan, kitap okuma sıklığının spor değerleri ve genel akademik-sosyal gelişim üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğunu ileri süren araştırmalar da bulunmaktadır. Örneğin, Guthrie ve Wigfield (2000), düzenli okuma alışkanlığının, öğrencilerin öz-düzenleme becerilerini, dikkat sürekliliğini ve amaç yönelimli davranışları geliştirdiğini, dolayısıyla “başarı” gibi rekabetçi yönelimlerin de okuma eylemi yoluyla desteklenebileceğini savunmuştur. Bu durum, mevcut çalışmada “nadiren” kitap okuyan öğrencilerin “başarı” ve “spor kültürü” alt boyutlarında daha yüksek puan almalarının her örnekleme tekrarlanmaması olasılığını gündeme getirmektedir.

Ayrıca, okuma alışkanlığının içselleştirilmesiyle oluşan kültürel sermaye, “milli kültür ve beraberlik” başta olmak üzere çeşitli değer boyutlarında öğrencileri destekleyebilmektedir (Hidi ve Renninger, 2006). Dolayısıyla, kitap okuma sıklığının “milli kültür ve beraberlik” alt boyutunda anlamlı bir farklılık yaratmamasının, incelenen örneklemin sosyo-ekonomik veya kültürel koşullarına bağlı olabileceği; daha farklı

örneklemlerde bu değerin de istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşabileceği göz ardı edilmemelidir. Bazı öğrenciler, düzenli okuma alışkanlığına sahip olmakla birlikte, beden eğitimi ve spor etkinliklerine yönelim veya katılım düzeylerini düşük tutarak “başarı” ve “sportmenlik” gibi alanlarda daha pasif kalabiliyor olabilir. Bu faktörler, söz konusu araştırma bulguları ile literatür arasındaki potansiyel farklılaşmaları açıklamaya yardımcı olabilir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada, İstanbul ili Sultangazi ilçesinde eğitim görmekte olan Anadolu lisesi öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları çeşitli demografik ve sosyo-kültürel değişkenler açısından incelenmiştir. Araştırma sonuçları, öğrencilerin cinsiyetlerine göre başarı, saygı, sportmenlik ve spor kültürü alt boyutlarında anlamlı farklılıklar olduğunu ortaya koymuştur. Erkek öğrenciler başarı alt boyutunda daha yüksek bir ortalama sergilerken, kadın öğrenciler saygı, sportmenlik ve spor kültürü alt boyutlarında daha yüksek ortalama değerlere sahiptir. Bu bulgu, cinsiyetin öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarında etkili bir faktör olduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin yaşlarına göre BESDLÖ başarı alt boyutu ve genel beden eğitimi spor dersi lise değer düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. 17 yaşındaki öğrencilerin bu boyutlarda diğer yaş gruplarına göre daha yüksek düzeylere sahip olduğu belirlenmiştir.

Araştırma bulguları, kardeş sayısının başarı ve milli kültür ve beraberlik alt boyutlarını etkileyen bir değişken olduğunu ortaya koymuştur. İki kardeşe sahip olan öğrenciler, bu alt boyutlarda diğer gruplara göre daha yüksek düzeyler sergilemiştir.

Anne eğitim durumu ile BESDLÖ ve alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmezken, baba eğitim durumunun milli kültür ve beraberlik alt boyutunda anlamlı farklılık yarattığı belirlenmiştir. Babası lisansüstü mezunu olan öğrencilerin milli kültür ve beraberlik düzeyleri daha yüksektir.

Babası memur olan öğrencilerin spor kültürü ve saygı alt boyutlarında, babası çiftçi olan öğrencilerin ise milli kültür ve beraberlik alt boyutunda daha yüksek düzeylere sahip olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, annesi emekli olan öğrencilerin sportmenlik alt boyutunda daha yüksek ortalamalara sahip olduğu tespit edilmiştir.

Takım sporları ile ilgilenen öğrencilerin başarı, milli kültür ve beraberlik, spor kültürü alt boyutlarında bireysel sporlarla ilgilenen öğrencilere göre daha yüksek ortalama değerlere sahip olduğu belirlenmiştir.

İlgi alanı müzik olan öğrencilerin başarı ve sportmenlik alt boyutlarında daha yüksek değerlere sahip olduğu görülmüştür. Kitap okuma sıklığına göre nadiren kitap okuyan öğrencilerin başarı, saygı, sportmenlik ve spor kültürü alt boyutlarında diğer gruplardan daha yüksek değerlere sahip olduğu tespit edilmiştir.

Bu bulgular, beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumların bireylerin demografik ve sosyo-kültürel özellikleri doğrultusunda değişiklik gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar, eğitimcilerin ve politika yapıcıların, öğrencilerin beden eğitimi ve spor derslerine olan tutumlarını iyileştirmek amacıyla farklı değişkenlere göre özel stratejiler geliştirmesi gerektiğini göstermektedir. Özellikle cinsiyet, yaş, kardeş sayısı ve öğrencilerin ilgi alanları gibi değişkenlerin dikkate alınması, beden eğitimi ve spor dersinin öğrenciler için daha anlamlı ve etkili hale getirilmesine katkı sağlayabilir.

Araştırma bulguları doğrultusunda, beden eğitimi ve spor derslerine yönelik öğrenci tutumlarının geliştirilmesine katkıda bulunmak amacıyla bazı öneriler sunulabilir. Öncelikle, eğitimcilerin cinsiyet farkındalığını artıracak yöntemler geliştirmesi ve erkek ile kız öğrencilerin farklı gereksinimlerini karşılayacak etkinlikler düzenlemesi önemlidir.

Yaş gruplarına uygun içeriklerin oluşturulması ve özellikle 17 yaş grubu öğrencilerde gözlemlenen başarı faktörlerinin diğer yaş gruplarına yaygınlaştırılması sağlanabilir. Aile katılımının artırılması, özellikle milli kültür ve beraberlik düzeylerinin desteklenmesinde etkili bir yöntem olabilir.

Anne ve baba meslek ve eğitim durumu gibi sosyo-kültürel faktörlerin dikkate alınarak, bireyselleştirilmiş yaklaşımların benimsenmesi eğitimde olumlu sonuçlar doğurabilir. Spor yapma alışkanlıklarının yaygınlaştırılması, okul genelinde spor etkinliklerinin artırılması ve takım sporlarına yönelik faaliyetlerin desteklenmesi öğrencilerin dayanışma ve takım ruhu geliştirmesine olanak tanıyabilir.

Ayrıca, okuma alışkanlıklarının beden eğitimi dersleriyle entegre edilmesi, sporla ilgili kitap ve dergilerin öğrenciler arasında yaygınlaştırılması hem akademik hem de sosyal gelişimi destekleyecektir. Okullarda spor kültürünün yaygınlaştırılmasına yönelik farkındalık programları düzenlenerek, öğrencilerin sporu bir yaşam biçimi olarak benimsemeleri sağlanabilir. Hizmet içi eğitim programlarının öğretmenlerin mesleki gelişimine katkı sunacak şekilde tasarlanması, öğrenci farklılıklarını anlamada ve ders içeriğini zenginleştirmede etkili olacaktır.

Son olarak, öğrencilere bireysel farkındalık kazandıracak etkinlikler ve atölyeler düzenlenerek, beden eğitimi ve spor dersinin yalnızca fiziksel aktivite değil, aynı zamanda sosyal ve kültürel gelişim için bir araç olduğu bilincinin yerleştirilmesi sağlanmalıdır. Bu öneriler, beden eğitimi ve spor derslerinin öğrenciler için daha anlamlı ve etkili hale getirilmesine katkı sunacaktır.

KAYNAKLAR

- Açak, M. (2006). *Beden Eğitimi Öğretmenin El Kitabı*. İstanbul: Morpa Kültür.
- Ağılönü, Ö. (2014). *Farklı Spor Branşlarıyla Uğraşan Sporcuların Hayal Etme ve Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Akbulut, M. K. (2014). *Takım Sporü ile Bireysel Spor Yapan 7- 8. Sınıf Ortaokul Öğrencilerinin Sezinleme Zamanlarının İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Akpınar, M. (2006). *Öğrencilerin Fizik Dersine Yönelik Tutumlarının Fizik Dersi Akademik Başarısına Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aracı, H. (1999). *Okullarda Beden Eğitimi*. Ankara: Bağırđan Yayımevi.
- Aracı, H. (2004). *Öğretmenler ve Öğrenciler İçin Okullarda Beden Eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Arıkan, R. (2004). *Araştırma Teknikleri ve Rapor Hazırlama*. Ankara: Asil Yayın.
- Arnon, S., Shamaı, S. and İlatov, Z. (2008). Socialization Agents and Activities of Young Adolescents. *Adolescence*, 43(170), 373–397.
- Ayas, A. (2013). *Eğitimle İlgili Temel Kavramlar - Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Bal, E. (2010). *İlköğretim Okullarındaki Beden Eğitimi Dersinin Yapılmasında Karşılaşılan Yetersizliklerin Giderilmesinde Yönetici ve Öğretmenlerin Rolü*, Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Başar, E. (2007). *Türkiye'deki Eğitimin Tarihsel Gelişimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Başaran, İ. E. (1997). *Eğitim Psikolojisi: Eğitimin Psikolojik Temelleri*. Ankara: Özkan Matbaacılık.
- Başar, S. A. (2009). *Öğretim Niteliklerinin Beden Eğitimi Dersi Alan Öğrencilerin Bu Dersle Karşı Olan Tutumlarına Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Bayraktar, C. (2003). Sosyal Yapı Özelliklerinin Spora Etkisi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1).

- Bayram L. (2013). *Düzenli Spor Yapmanın İslahevlerindeki Çocuk ve Gençlerin Sosyal Uyum ve İletişim Becerileri Üzerindeki Etkisi*, Doktora Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Baysal, A. C. (1981). *Sosyal ve Örgütsel Psikolojide Tutumlar*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İstanbul.
- Bilen, M. (1996). *Plandan Uygulamaya Öğretim*. Ankara: Aydan Web Tesisleri.
- Bilgiç, H. (2020). *Mardin İli Lise Öğrencilerinin Spor Yapma durumları ve Bazı Demografik Özelliklerine Göre Saldırganlık ve Sosyalleşme Düzeylerinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Uşak.
- Bozdemir, R. (2012). *Sınıf Öğretmenlerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersinde Karşılaştıkları Problemlere Yönelik Ölçek Geliştirme Çalışması*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bruner, M. W., Boardley, I. D. and Côté, J. (2014). Social Identity and Prosocial and Antisocial Behavior in Youth Sport. *Psychology of Sport and Exercise*, 15(1), 56–64.
- Bucher, C. A. (1983). *Foundations of Physical Education and Sport*. London: The C.V. Mosby Company.
- Cansoy, R. (2015). *Türkiye'de Ortaöğretim Okullarındaki Öğrencilerin Gençlik Liderlik Özelliklerinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Ceylan, R. (2008). *İlköğretimde: Beden Eğitimi Dersinin, Takiben Yapılan Diğer Derslerde Öğrencilerin Başarıları Üzerindeki Etkisinin Araştırılması (Kütahya ili örneği)*, Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Chung, M. H. and Phillips, D. A. (2002). The Relationship Between Attitude Toward Physical Education and Leisure-Time Exercise in High School Students. *Physical Educator*, 59 (3), 22-27.
- Côté, J. (1999). The Influence of the Family in the Development of Talent in Sport. *The Sport Psychologist*, 13(4), 395–417.
- Côté, J., Baker, J. and Abernethy, B. (2003). From Play to Practice: A Developmental Framework for the Acquisition of Expertise in Team Sports. In J. Starkes and K. A. Ericsson (Eds.), *Expert performance in sports: Advances in research on sport expertise* (pp. 89–113). Human Kinetics.
- Çağlar, E. and Aşçı, F. H. (2006). Gender Differences in Physical Self-Perception of Adolescents From Different Socioeconomic Status. *Adolescence*, 41(161), 155–166.
- Çeliköz, N. ve Çetin, Ç. (2004). *Anadolu Öğretmen Lisesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Etkileyen Etmenler*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

- Çetin, İ. (2012). Tutum Nedir? Tutumların Özellikleri. URL: https://www.tavsiyedyorum.com/makale_9597.htm. Son Erişim Tarihi: 10.05.2024.
- Çoban, B., Devecioğlu, S., Sarıkaya, M., Güler, G., Zirek, O. ve Turan, M. (2003). *Ortaöğretimde Spor Alanlarının Açılmama Nedenleri Üzerine Bir Araştırma*. Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Dalkıran, M. A., (2014). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Spor Branşlarına Göre Kişilik Özelliklerinin İncelenmesi (Osmaniye Örnelemi)*, Yüksek Lisans Tezi, Aksaray Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray.
- Darling, N. and Steinberg, L. (1993). Parenting Style As Context: An Integrative Model. *Psychological Bulletin*, 113(3), 487–496.
- Demirel, Ö. (2005). *Eğitimde Yeni Yönelimler*. Pegem A Yayıncılık.
- Demirel, Ö. ve Kaya, Z. (2006). *Eğitim Bilimlerine Giriş*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Demirhan, G. and Koca, C. (2004). An Examination of High School Students' Attitudes Toward Physical Education with Regard to Sex and Sport Participation. *Perceptual and Motor Skills*, 98 (3): 754-758.
- Demirhan, G. ve Altay, F. (2001). Lise Birinci Sınıf Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutum Ölçeği. *II. Spor Bilimleri Dergisi*, 12(2), 9–20.
- Doğduay, G. (2013). *Engelli Bireye Sahip Ebeveynlerde Sporun Yaşam Kalitesine Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Durmuş, G. (2015). *Gençlerin Tenis Spor Dalını Seçmelerinde Motivasyonu Etkileyen Unsurlar*, Yüksek lisans tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul.
- Eccles, J. S. (1993). School and Family Effects on the Ontogeny of Children's Interests, Self-Perceptions, and Activity Choices. In J. E. Jacobs (Ed.), *Developmental Perspectives on Motivation* (Vol. 40, pp. 145–208).
- Eime, R. M., Young, J. A., Harvey, J. T., Charity, M. J. and Payne, W. R. (2013). A Systematic Review of the Psychological and Social Benefits of Participation in Sport for Children and Adolescents: Informing Development of a Conceptual Model of Health Through Sport. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 10(1), 98–119.
- Erciş, S. (2012). *Türkiyedeki Devlet ve Vakıf Üniversitelerinin Spor Müسابakalarındaki Verimliliklerinin Veri Zarflama Analizi (VZA) ile Göreceli Olarak Değerlendirilmesi ve Karşılaştırılması*, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Erden, M. ve Fidan, N. (1988). *Eğitim Bilimlerine Giriş*. Ankara: Başkent Yayınevi.
- Erkuş, A. (2003). *Psikometri Üzerine Yazılar*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.

- Ezelsoy, E. (2015). *Spor Merkezi Mekanlarının Aydınlatma İlkeleri Açısından İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Fidan, N. ve Erden, M. (1996). *Eğitime Giriş*. Ankara: Alkım Yayınevi.
- Fredricks, J. A. and Eccles, J. S. (2004). Parental Influences on Youth Involvement in Sports. In M. R. Weiss (Ed.), *Developmental Sport and Exercise Psychology: A Lifespan Perspective* (pp. 145–164).
- Freedman, M. R. and Rubinstein, R. J. (2010). Obesity and Food Choice: The Value of Parents as Role Models. *Journal of Nutrition Education and Behavior*, 42(4), 273–278.
- Furman, W. and Buhrmester, D. (1985). Children's Perceptions of the Qualities of Sibling Relationships. *Child Development*, 56(2), 448–461.
- Gezer, H. (2014). *Spor Yapan ve Spor Yapmayan Emniyet Teşkilatı Mensuplarının Yaşam Doyumu ve Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi (Malatya Örneği)*, Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Graham, G., Hale, S. and Parker, M. (1993). *Children Moving: A reflective approach to teaching physical education*. California: Mayfield Publishing Company.
- Grolnick, W. S. and Slowiaczek, M. L. (1994). Parents' Involvement in Children's Schooling: A Multidimensional Conceptualization and Motivational Model. *Child Development*, 65(1), 237–252.
- Günsel, A. M. (2004). *İlköğretimde Beden Eğitimi ve Uygulamaları*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Güvendi, E. (2009). *Sporcuların Performansını Etkileyen Faktörler ve NBA Ligi Üzerine İktisadi Bir Uygulama*, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E. and Tatham, R. L. (2013). *Multivariate Data Analysis: Pearson Education Limited*. New Jersey: Upper Saddle River.
- Hallam, S. (2010). The Power of Music: Its Impact on the Intellectual, Social and Personal Development of Children and Young People. *International Journal of Music Education*, 28(3), 269–289.
- Harmandar, İ.H. (2004). *Beden Eğitimi ve Sporda Özel Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Nobel.
- Hidi, S. and Renninger, K. A. (2006). The Four-Phase Model of Interest Development. *Educational Psychologist*, 41(2), 111–127.
- Hünük, D. (2006). *Ankara İli Merkez İlçelerindeki İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Beden Eğitimi İlişkin Tutumlarının Sınıf Düzeyi, Öğrenci Cinsiyeti, Öğretmen Cinsiyeti ve Spora Aktif Katılımları Açısından Karşılaştırılması*, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- İnal, A. N. (2000). *Beden Eğitimi ve Spor Bilimine Giriş*. Konya: Desen Ofset Matbaacılık.
- İnceoğlu, M. (2000). *Tutum Algı İletişim*. Ankara: İmaj Yayıncılık.
- İnceoğlu, M. (2010). *Tutum algı iletişim*. Beykent Üniversitesi Yayınevi.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1985). *İnsan ve İnsanlar*. İstanbul: Beta.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2005). *Yeni İnsan ve İnsanlar*. İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2006). *Yeni İnsan ve İnsanlar*. İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Kangalgil, M., Hünük D. ve Demirhan G. (2006). İlköğretim, Lise ve Üniversite Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutumlarının Karşılaştırılması. *Spor Bilimleri Dergisi*, 17 (2), 48-57.
- Karasar, N. (2010). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karavelioğlu, M. B. (2012). *İşbirliğine Dayalı Öğretim Yöntemi ile Komut Yönteminin Futbola Özgü Beceri Öğrenimine Etkisinin Araştırılması*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kaya, K. (2004). *Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kılıç, M. (2015). *Okul Spor Tesislerinin Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Derslerine Karşı Tutumlarına Etkisinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kirk, D. (2005). Physical Education, Youth Sport and Lifelong Participation: The Importance of Early Learning Experiences. *European Physical Education Review*, 11(3), 239–255.
- Koca, C. (2009). Gender Interaction in Coed Physical Education: A study in Turkey. *Adolescence*, 44(173), 165–185.
- Koca, C., Arslan, F. and Demirhan, G. (2004). An Examination of High School Students' Attitudes Toward Physical Education With Regard to Sex and Sport Participation. *Perceptual and Motor Skills*, 98(3 Pt 2), 754–758.
- Koca, C., Aşçı, F. H. and Demirhan, G. (2009). Gender Differences in Physical Activity Patterns of Turkish Adolescents. *Pediatric Exercise Science*, 21(4), 401–418.
- Koç, S. (2005). *Beden Eğitimi ve Sporda Beceri Gelişimi*. İstanbul: Yaylacık Matbaa.
- Koçak, E. (2002). *Erzurum İlinde Görev Yapmakta Olan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin İş Doyum Düzeylerinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

- Kohn, M. L. (1977). *Class and Conformity: A Study in Values* (2nd ed.). University of Chicago Press.
- Leif, J. ve Rustin, G. (1980). *Genel Pedagoji, (N. Yüzbaşıoğulları, Çev.)* İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Mar, R. A., Oatley, K. and Peterson, J. B. (2009). Exploring the Link Between Reading Fiction and Empathy: Ruling Out Individual Differences And Examining Outcomes. *Communications*, 34(4), 407428.
- Mirzeoğlu, N. (2011). *Spor Bilimlerine Giriş*. Spor Yayınevi, Ankara.
- Mol, S. E. and Bus, A. G. (2011). To Read or Not to Read: A Meta-Analysis of Print Exposure from Infancy to Early Adulthood. *Psychological Bulletin*, 137(2), 267.
- Morey, R. K. and Karp, G. G. (1998). Why Do Some Students Who Are Good At Physical Education Dislike It So Much? *Physical Educator*. 55 (2), 35-40.
- Morgan, T. C. (1995). *Psikolojiye Giriş. (Çev. S. Karakaş)*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayınları.
- Nebioğlu, D. (2006). *Beden Eğitimi Dersi Genel Esasları ve Planlaması Denetimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Okur, K. (2012). *Sporda Psiko-Sosyal Alanlar Sporcuların Kazanmaya Yönelik Algılarının İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Önder, Ö.R. (2006). *Davranış Bilimleri Ders Notları*. URL: <http://acikders.ankara.edu.tr>. Erişim Tarihi: 14.02.2024.
- Özçelik, D.A. (1998). *Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Özer, S. ve Özer, K. (1998). *Çocuklarda Motor Gelişim*. Antalya.
- Özgüven, İ. E. (2000). *Psikolojik Testler*. Ankara: PDREM Yayınları.
- Özpolat, A. (2005). Öğretmenlik Mesleğindeki Değişmelerin Tarihsel-Toplumsal Bağlamı. *Milli Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi*, (33), 166.
- Öztürk, F. (1998). *Toplumsal Boyutlarıyla Spor*. Ankara: Bağırhan Yayinevi.
- Pala, A. (2012). *Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Boş Zaman Değerlendirme Alışkanlıklarının ve Mesleki Doyumlarının Tespiti ve İncelenmesi (İstanbul- Pendik Örneği)*, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Papaioannou, A. (1998). Students' Motivational Orientations and Their Relation to Self-Reports of Achievement in Physical Education. *Teaching and Teacher Education*, 14(5), 447-465.

- Pavlova, M., Lee, J. C. K. and Maclean, R. (2017). Complexities of School to Work Transitions. *Educational Research for Policy and Practice*, 16(1), 1–7.
- Robazza, C., Bortali, L., Carrora, A. and Bertola, M. (2006). “I Wouldn’t Do It, It Looks Dangerous”: Changing Students’ Attitudes and Emotions in Physical Education. *Personality and Individual Differences*. 41 (10), 767-777.
- Sakallı, N. (2001). *Sosyal Etkiler*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Senemoğlu, N. (1997). *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim: Kuramdan Uygulamaya*. Ankara: Spot Matbaacılık.
- Sevimli-Celik, S. (2018). Understanding Gender Differences in Physical Education. *Journal of Education and Training Studies*, 6(8), 67–75.
- Silverman, S. and Scrabis K.A. (2004). A Review Of Research On Instructional Theory İn Physical Education 2002-2003. *International Journal of Physical Education*, 41(1), 4-12.
- Solmon, M. A. and Carter, J. A. (1995). Kindergarten and First-Grade Students’ Perceptions of Physical Education in One Rural School District. *The Elementary School Journal*, 95(4), 355–365.
- Subramaniam, P. R. and Silverman, S. (2007). “Middle School Students’ Attitudes Toward Physical Education. Elsevier”. *Teaching and Teacher Education*, 23 (1). 602-611.
- Sucan, S. (2012). *Ferdi ve Takım Sporcularının Yaşam Kalitesinin Psikolojik Performans Üzerindeki Etkisi*, Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi, Spor Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Sunay, H., Gündüz, N. ve Tanılkan, K. (2002). Ortaöğretim Kurumlarında Uygulanan Beden Eğitimi ve Spor Derslerine İlişkin Amaçların Gerçekleşme Düzeyleri ile Öncelikleri Üzerine Bir Araştırma. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7 (3), 35-52.
- Sunay, Y. ve Sunay, H. (1996). Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersinden Beklentileri ve Beklentilerinin Gerçekleşme Düzeyi, *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. 1(4):35– 53.
- Tamer, K. (1988). *Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.
- Tanrıverdi, H. (2012). Spor Ahlakı ve Şiddet. *J Academic Social Science Studies*, 5(8):1071-1093.
- Tavşancıl, E. (2002). *Tutumların Ölçülmesi ve Spss ile Veri Analizi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Taylor, S. E., Peplav, L. A. and Sears, D. O. (2003). *Social Psychology*. Eleventh edition. New Jersey: Pearson Education International, 133.

- Tekin, M., Demir, B. ve Taşgın, Ö. (2005). *Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Karşı Göstermiş Oldukları Tutum ve Görüşlere Etkisi*. 4. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Sempozyumu, 10–11 Haziran, Burfas Ofset Tesisleri, Bursa.
- Tokat, S. *Beden Eğitimi Öğretmenleri ve Okul Yöneticilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Etkinliği Üzerine Görüşlerinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Topkaya, D. (2004). *Beden Eğitimi ve Spor Öğretiminin Eğitsel Temelleri*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Türkmen, F. (2002). *Eğitimin Ekonomik ve Sosyal Faydaları ve Türkiye’de Eğitim Ekonomik Büyüme İlişkisinin Araştırılması*. DPT, Uzmanlık Tezi, Ankara.
- Ulukan, H. (2012). *İletişim Becerilerinin Takım ve Bireysel Sporculara Olan Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman.
- Usal, A. ve Kuşluvan, Z. (1999). *Davranış bilimleri (Sosyal psikoloji)*. İzmir: Barış.
- Ülgen, G. (1996). *Eğitim Psikolojisi*. Ankara: Lazer Ofset.
- Üzüm, H. ve Mirzeoğlu, N. (2003). İnanç ve Tutumlarda Sporun Yeri Ve Önemi. *Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi Bildiriler Kitabı*. Yıldırım, İ. (Ed.). 10–11 Ekim. Gazi Üniversitesi. Ankara.
- Weiss, M. R., Smith, A. L. and Theeboom, M. (1996). “That’s What Friends Are For”: Children’s and Teenagers’ Perceptions of Peer Relationships in The Sport Domain. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 18(4), 347–379.
- Werhan, R. (2015). The Influence of Music Education on Academic Achievement: A Review of Literature. *Journal of Music Teacher Education*, 24(3), 76–88.
- Wigfield, A. and Guthrie, J. T. (2000). Engagement and Motivation in Reading. In M. L. Kamil, P. B. Mosenthal, P. D. Pearson and R. Barr (Eds.), *Handbook of reading research*. Lawrence Erlbaum Associates.
- Winner, L. (2017). Do Artifacts Have Politics? In H. Tavani (Ed.), *Computer Ethics*. Routledge.
- Wuest, A. D. and Charles, A. B. (1999). *Foundations of Physical Education and Sport*. U.S.A.: McGraw-Hill Companies, 13th Education,
- Yamaner, F. (2002). *Beden Eğitimi ve Spora Giriş*. Zonguldak: Emek Matbaacılık ve Reklamcılık.

- Yenal, T.H., Çamlıyer, H. ve Saracaloğlu, S. A. (1999). İlköğretim İkinci Devre Çocuklarında Beden Eğitimi ve Spor Etkinliklerinin Motor Beceri ve Yetenekler Üzerine Etkisi, *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4(3):15-24.
- Yetim, A. (2005), *Sosyoloji ve Spor*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Yıldıran, İ. ve Yetim, A. (1996). Ortaöğretimde Beden Eğitimi Dersinin Öncelikli Amaçları Üzerine Bir Araştırma, *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1(3): 36–43.
- Yıldırım, S. (2011). *Lisanslı Olarak Takım Sporunu ve Bireysel Spor Yapan ile Spor Yapmayan Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması*, Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Yılmaz, A. (2009). *İlköğretim Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Anne Baba Tutumları ile Kararsızlık Düzeyleri Arasındaki İlişki*, Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yücekaya, M. A., Sağın, A. E. ve Güllü, M. (2022). Beden Eğitimi ve Spor Dersi Lise Değer Ölçeği: Geçerlik ve Güvenilirlik Çalışması. *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 252-266.

EKLER

Ek 1. Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Etik Kurulu Başkanlığı Etik Kurulu İzni

	AMASYA ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ETİK KURUL DEĞERLENDİRME FORMU
---	---

Ek-1

Araştırmanın Başlığı: "İstanbul ili Sultangazi ilçesinde eğitim görmekte olan anadolu liseleri öğrencilerinin beden eğitimi dersine karşı tutumlarının incelenmesi"	
Başvuru Formunun Etik Kurula geldiği tarih	20.07.2023
Başvuru Formunun Etik Kurulda incelendiği tarih	07.08.2023
Karar tarihi	07.08.2023

SONUÇ

1.	☒ Kabul
2.	☐ Düzeltme gereklidir: Etik sorun olabilecek sorular/maddeler, süreçler ya da unsurlar bulunmaktadır. Açıklama:
3.	☐ Red Gerekçe, Görüş, Tavsiye ve Açıklamalar:

Başvuru dosyasının incelenmesinde hazır bulunan ve araştırmayla doğrudan veya dolaylı olarak ilişkisi bulunmayan Etik Kurul başkan ve üyelerinin ad,soyad ve imzaları.

Prof. Dr. Songül KEÇECİ KURT	Başkan	Fen Edebiyat Fakültesi
Doç.Dr. Melike BAŞ	Üye-Raportör	Eğitim Fakültesi
Doç.Dr. Üyesi Fatih CAN	Üye-Başkan Yard.	Eğitim Fakültesi
Doç. Dr. Seda Sabah	Üye- Başkan Yard.	Eğitim Fakültesi
Doç. Dr. Ashı ALTANLAR	Üye	Mimarlık Fakültesi
Doç. Dr. Davut AĞBAL	Üye	İlahiyat Fakültesi
Doç.Dr. Önder ERYILMAZ	Üye	Eğitim Fakültesi
Dr. Öğr. Üyesi Nida EMÜL	Üye	Eğitim Fakültesi
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe ŞAHİN	Üye	Sabuncuoğlu Şerefeddin SHMYO

KYT-FRM-126/00

Bu belge,güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Ek 2. Ölçek Kullanım İzinleri

Ek 3. Araştırma Formu

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR DERSİNE İLİŞKİN DEĞERLER ÖLÇEĞİ

Sıra	Sorular	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
1	Beden eğitimi ve spor faaliyetlerinde hedefime ulaşmak için gayretli davranırım.					
2	Beden eğitimi ve spor faaliyetlerinde branşa uygun hareketleri göze hoş gelecek şekilde sergilerim.					
3	Beden eğitimi ve spor faaliyetlerinde rakiplerime üstünlük sağlamak isterim.					
4	Beden eğitimi ve spor faaliyetlerinde elimden gelen en iyi performansı sergilerim.					
5	Beden eğitimi ve spor faaliyetlerinde hareket becerileri sergilerken güçlü ve zayıf yönlerimi keşfederim.					
6	Beden eğitimi ve spor faaliyetlerinde kendime güvenirim.					
7	Beden eğitimi ve spor faaliyetleri sosyal gelişimimi olumlu etkiler.					
8	Beden eğitimi ve spor faaliyetlerinde farklı özelliklere sahip arkadaşlarıma saygı duyarım.					
9	Beden eğitimi ve spor faaliyetlerinde takım arkadaşlarıma saygı duyarım.					
10	Beden eğitimi ve spor faaliyetlerinde sınıf arkadaşlarıma saygı duyarım.					
11	Beden eğitimi ve spor faaliyetlerinde rakip takım oyuncularına saygı duyarım.					
12	Beden eğitimi ve spor faaliyetlerinde hakeme saygı duyarım.					
13	Milli bayram (19 Mayıs vs.) kutlamalarına aktif katılırım.					
14	Milli sporcuların başarılarını kendime örnek alırım.					
15	Dünya çapında başarılı olmuş milli sporcularımızı araştırırım.					
16	Atatürk'ün Türk sporuna kattıklarını araştırırım.					
17	Beden eğitimi ve spor faaliyetlerinde rakiplerime centilmence davranırım.					
18	Beden eğitimi ve spor faaliyetlerinde diğer insanlarla aramızdaki farklılıklara rağmen onlarla iyi geçinirim.					
19	Beden eğitimi ve spor faaliyetlerinde kendi lehime olsa bile haksız rekabeti kabul etmem.					
20	Beden eğitimi ve spor faaliyetleri esnasında kimseyi kırmamaya özen gösteririm.					

21	Beden eğitimi ve spor faaliyetlerinde kazanma/kaybetme durumlarında kendimi rakip takım oyuncularının yerine koyarım.					
22	Beden eğitimi ve spor faaliyetlerinde takım arkadaşlarımla iş birliği yaparım.					
23	Beden eğitimi ve spor faaliyetlerinde arkadaşlarımla iyi iletişim kurarım.					
24	Beden eğitimi ve spor faaliyetlerinde oyun kurallarına uyarım.					
25	Beden eğitimi ve spor faaliyetlerinde üzerime düşeni yerine getiririm.					
26	Beden eğitimi ve spor faaliyetlerinde güvenlik tedbirlerini alırım (ısınma, zemin, hava şartları vb).					
27	Beden eğitimi ve spor faaliyetlerinde spor malzemelerini kullanırken onlara zarar vermeye özen gösteririm.					
28	Beden eğitimi ve spor faaliyetlerinde doğaya ve çevreye zarar vermeye özen gösteririm.					

Maddeler ve Değer Boyutları

1-7	Başarı
8-12	Saygı
13-16	Milli Kültür ve Beraberlik
17-21	Sportmenlik
22-28	Spor Kültürü

Ek 4. Veli İzin Formu

Sayın Veli,

Bu çalışma, İstanbul ili Sultangazi ilçesinde eğitim görmekte olan anadolu liseleri öğrencilerinin beden eğitimi dersine karşı tutumlarının incelenmesi başlıklı bir araştırma çalışması olup İstanbul ili Sultangazi ilçesinde eğitim görmekte olan anadolu liseleri öğrencilerinin beden eğitimi dersine karşı tutumlarının incelenmesi amacını taşımaktadır. Çalışma, Prof. Dr. Recep KÜRKÇÜ tarafından yürütülmekte ve sonuçları ile Sultangazi ilçesinde yaşayan anadolu lise öğrencilerimizin beden eğitimine yönelik tutumları ortaya konacaktır / bilimsel çalışmaların gelişimine ışık tutulacaktır.

- Bu çalışmaya katılımınız gönüllülük esasına dayanmaktadır.
- Çalışmanın amacı doğrultusunda, lise öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin değerler yapılarak sizden veriler toplanacaktır.
- İsminizi yazmak ya da kimliğinizi açığa çıkaracak bir bilgi vermek zorunda değilsiniz/araştırmada katılımcıların isimleri gizli tutulacaktır.
- Araştırma kapsamında toplanan veriler, sadece bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacak, araştırmanın amacı dışında ya da bir başka araştırmada kullanılmayacak ve gerekmesi halinde, sizin (yazılı) izniniz olmadan başkalarıyla paylaşılmayacaktır.
- İstemeniz halinde sizden toplanan verileri inceleme hakkınız bulunmaktadır.
- Sizden toplanan veriler güvenli şekilde titizlikle korunacak ve araştırma bitiminde arşivlenecek veya imha edilecektir.
- Veri toplama sürecinde/süreçlerinde size rahatsızlık verebilecek herhangi bir soru/talep olmayacaktır. Yine de katılımınız sırasında herhangi bir sebepten rahatsızlık hissederseniz çalışmadan istediğiniz zamanda ayrılabilirsiniz. Çalışmadan ayrılmanız durumunda sizden toplanan veriler çalışmadan çıkarılacak ve imha edilecektir.
- Gönüllü katılım formunu okumak ve değerlendirmek üzere ayırdığınız zaman için teşekkür ederim. Çalışma hakkındaki sorularınızı Amasya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı bölümünden Merthan ER' e yöneltebilirsiniz.

Bu bilgileri okuyup bu araştırmaya gönüllü olarak katılmanızı ve size verdiğimiz güvenceye dayanarak bu formu imzalamanızı rica ediyoruz. Sormak istediğiniz herhangi bir durumla ilgili bizimle her zaman iletişime geçebilirsiniz. Araştırma sonucu hakkında bilgi almak için iletişim bilgilerimizden bize ulaşabilirsiniz. Formu okuyarak imzaladığınız için çok teşekkür ederiz. Saygılarımızla...

Araştırmacı Adı : Merthan ER
Adres
Cep Tel

Velisi bulunduğum sınıf öğrencisi
yapılacak olan isimli çalışmaya katılmasına izin veriyorum.

Tarih :/...../.....

Katılımcı Öğrenci Ad-Soyad:
İmza:

Öğrenci Velisi
Ad-Soyadı:
Adres:
Tel:
İmza :

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Ad Soyad: Merthan ER

EĞİTİM DURUMU

Lisans: Amasya Üniversitesi

BİLİMSEL FAALİYETLER

Yayınlar: İstanbul Sultangazi İlçesindeki Ortaokul Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersi Mutluluk Düzeyi

İŞ DENEYİMİ

Amasya Açı Lisesi - 2021

Mehmet Yaşar Kandemir Anadolu İmam Hatip Lisesi (Sultangazi/İSTANBUL): 2022-2023

Piri Reis Ortaokulu (Sultangazi/İSTANBUL): 2022- 2023

İLETİŞİM

ORCID: 0009-0007-5796-7879